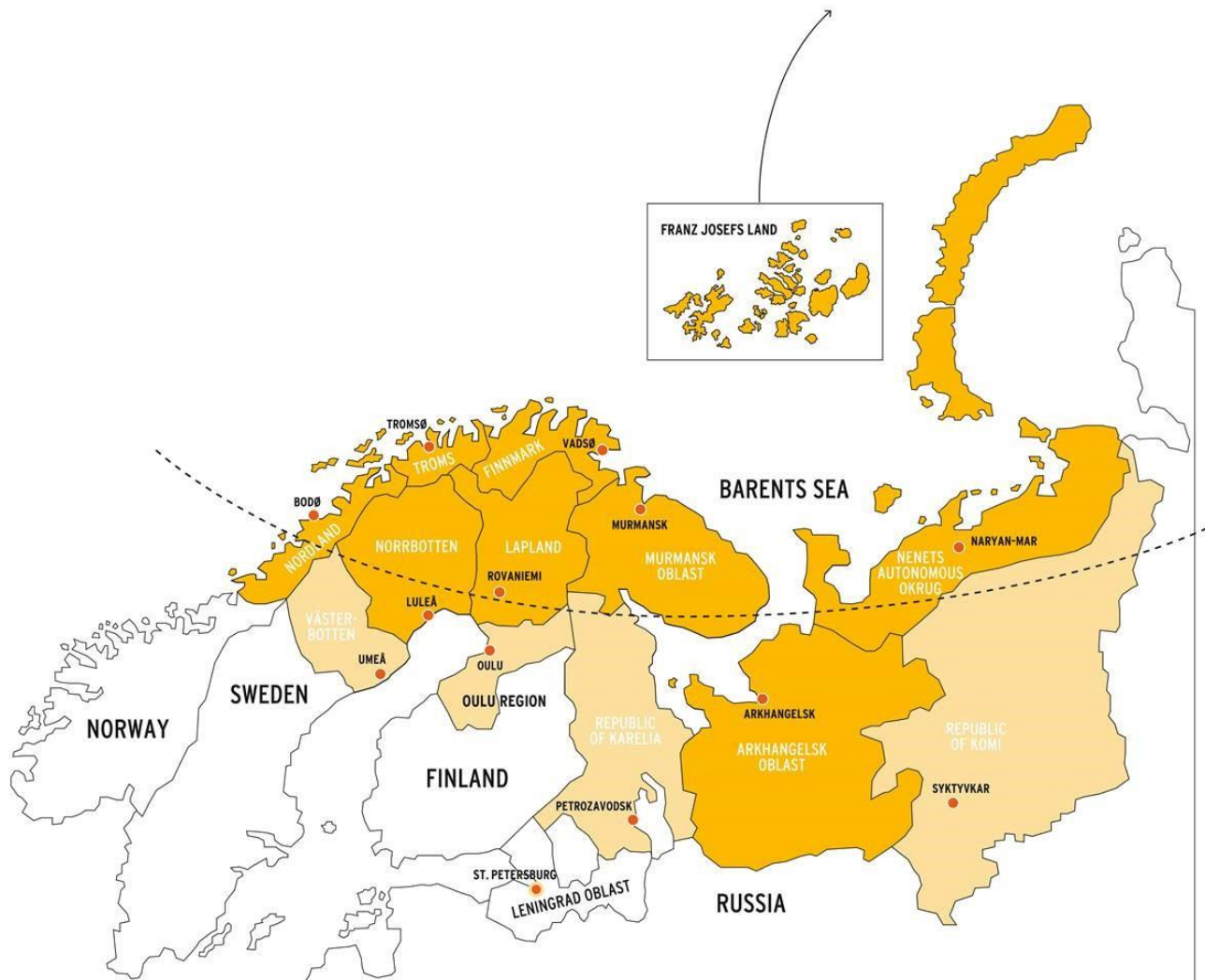

KOLARCTIC CBC

2014–2020

– OHJELMA

**Euroopan komissio hyväksynyt 18.12.2015
C(2015)9190**

Ohjelman rahoitus tulee EU:lta, Norjasta, Ruotsista,
Suomesta ja Venäjän federaatiosta.

Sisällysluettelo

YHTEENVETO	4
1. OHJELMAN ESITTELY.....	6
2. OHJELMA-ALUEEN KUVAUS.....	20
2.1 Ydinalueet	20
Talouden rakenne	23
Infrastruktuuri	26
Koulutus ja tutkimus.....	28
Ympäristö ja luonto	29
2.2 Rajoittuvat alueet.....	30
2.3 Ohjelma-alueen ulkopuoliset sosiaali-, talous- tai kulttuurielämän keskuksset.....	30
2.4 Ohjelma-alueen kartta.....	31
2.5. Maantieteelliset tukikelpoisuusvaatimukset	32
3. OHJELMAN STRATEGIA	32
3.1 Ohjelman strategian kuvaus	32
3.2 Valitun strategian perustelut	33
3.3 Indikaattorit	43
3.4 Monialaisten aiheiden valtavirtaistaminen	44
4. RAKENTEET JA TOIMIVALTAISTEN VIRANOMAISTEN JA HALLINTOELINTEN NIMEÄMINEN	45
4.1 Yhteinen seurantakomitea (JMC)	45
4.2 Alueelliset arviointiryhmät (RAG) ja ulkopuoliset asiantuntijat	46
4.3 Hallintoviranomainen (MA) ja sen nimeämisprosessi	46
4.4 Kansalliset viranomaiset (NA)	48
4.5 Sivutoimipaikat (BO).....	49
4.6 Tarkastusviranomainen (AA) ja tilintarkastajaryhmän jäsenet (GoA)	50
4.7. Valvonnan yhteyspisteet (CCP)	51
5. OHJELMAN TOTEUTUS.....	53
5.1 Tiivistetty kuvaus ohjelman hallinto- ja valvontajärjestelmistä	53
5.2 Ohjelman toteutusaikataulu.....	60
5.3 Hankkeiden valintamenettelyt.....	60
5.4 Myöntäminen ilman hakukierrokseen osallistumista / Suuret infrastruktuurihankkeet	63
5.5 Teknisen avun suunniteltu käyttö ja sopimuksentekomenettelyt	72
5.6 Seuranta- ja arviointijärjestelmät.....	72
5.7 Viestintästrategia	76
5.8 Strategisen ympäristövaikutusten arvioinnin tiivistelmä	78
5.9 Indikatiivinen rahoitussuunnitelma	80
5.10 Kustannusten tukikelpoisuutta koskevat säännöt	84
5.11 Rahoitusvastuiden jaottelu osallistujamaiden kesken	86
5.12 Vastinrahoituksen siirtoa, käyttöä ja seurantaa koskevat säännöt.....	87
5.13 Hallintoviranomaisen ja komission välisen raportoinnin tietojärjestelmät.....	88
5.14 Kielet.....	89

TAULUKOT

Taulukko 1. Maapinta-ala, väestö	21
Taulukko 2. Ohjelma-alueen väestöjakauma iän ja sukupuolen mukaan 2011–2012	21
Taulukko 3. Ohjelma-alueen BKT, työttömyysaste ja koulutustasoa koskevat tilastot	22
Taulukko 4. Laajakaistaliittymien osuus asukasta kohden 2012–2013	28
Taulukko 5. Ohjelman hallinto- ja valvontaelimet	54
Taulukko 6. Ohjelman hallinto- ja valvontaelimet	55
Taulukko 7. Suuret infrastruktuurihankkeet 1–8.	64
Taulukko 8. Indikatiivinen seuranta- ja arviointisuunnitelma	75
Taulukko 9. Indikatiivinen rahoitustaulukko	80
Taulukko 10. Indikatiivinen rahoitustaulukko: ohjelman maksusitoumusten ja maksujen alustava jakautuminen vuositasolla	81
Taulukko 11. Indikatiivinen rahoitustaulukko: ohjelman teknisen avun talousarvion, maksusitoumusten ja maksujen alustava jakautuminen projektikohtaisesti vuositasolla ...	82
Taulukko 12. Indikatiivinen rahoitustaulukko: ohjelman teknisen avun talousarvion alustava jakautuminen vuositasolla	83
Taulukko 13. Euroopan komission vuotuiset rahoitukselliset maksusitoumukset	83

KUVAT

Kuva 1. Barentsin euroarktinen alue	12
Kuva 2. Lentoyhteydet Barentsin alueella	26
Kuva 3. Ensisijaiset liikennekäytävät	27
Kuva 4. Ohjelma-alueen kartta	31
Kuva 5. Ohjelmastrategian osatekijät	36
Kuva 6. Tehtävänjako toimivaltaisten viranomaisten ja hallintoelinten kesken	52
Kuva 7. Kolarctic CBC 2014–2020 -ohjelman hakemusten valintamenettely	63

LIITTEET

- Liite 1. Suomen arktinen strategia
- Liite 2. Norjan arktinen strategia
- Liite 3. Venäjän arktinen strategia
- Liite 4. Ruotsin arktinen strategia
- Liite 5. Loogisen viitekehyksen (LF) matriisi
- Liite 6. SWOT-analyysi
- Liite 7. Kolarctic CBC 2014–2020 -ohjelman YVA
- Liite 8. Ohjelman hallinto- ja valvontaelinten organisaatiokaaviot

YHTEENVETO

Kolarctic Cross Border Cooperation (CBC) 2014–2020 -ohjelma jatkaa ja vahvistaa Pohjoiskalotin alueella olevien maiden ja Luoteis-Venäjän välistä rajat ylittävää yhteistyötä (katso kartta sivulla 34). Ohjelma rakentuu pääasiallisesti kokemuksiin, joita on saatu pitkäaikaisesta yhteistyöstä osallistujamaiden välillä. Yhteistyö on perustunut sekä kahdenvälisiin sopimuksiin että monenkeskisiin ohjelmiin. Ohjelman rahoitus tulee Euroopan unionin naapuruusvälineestä (ENI CBC) sekä Norjasta, Ruotsista, Suomesta ja Venäjältä. Kukin maa tarjoaa kansallista ja alueellista rahoitusta. Rahoitusta myönnetään Suomen, Ruotsin, Norjan ja Venäjän yhteistyökumppaneiden yhdessä sopiman strategian ja ohjelman painopisteiden mukaisesti yhteistyöhankkeisiin.

Ohjelman yleistavoitteena on edistää taloudellista toimintakykyä ja lisätä vetovoimaa alueella, jossa asukkaat ja matkailijat nauttivat arktisesta luonnosta ja jossa luonnonvaroja käytetään kestäväällä tavalla.

Yleistavoitteen saavuttamiseksi ohjelma on jaettu kahteen toimintalinjaan, joilla tunnistetaan alueelliset vahvuudet ja ongelmat. Toimintalinjat ovat:

1. Arktisen talouselämän, luonnon ja ympäristön elinvoimaisuus
2. Ihmisten, tavaroiden ja tiedon sujuva liikkuminen

Toimintalinjat muodostavat puitteet ohjelmalle ja hankkeiden toiminnoille, jotka puolestaan perustuvat kolmeen strategiseen tavoitteeseen, jotka ohjelma-asiakirjassa 2014–2020 luetellaan ulkora-jayhteistyölle (ENI CBC). Nämä strategiset tavoitteet ovat: A. taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen tukeminen yhteisen rajan kummallakin puolella, B. yhteisiin ympäristön, julkisen terveydenhuollon ja turvallisuuden haasteisiin vastaaminen, C. ihmisten, tavaroiden ja pääoman liikkuvuuden turvaaminen ja edistäminen.

Toimintalinjat perustuvat myös Venäjän federaation rajat ylittävää yhteistyötä koskevien periaatteiden mukaisiin toimintaohjeisiin. Toimintaohjeet ovat: a) yhteistyö rajat ylittävän kaupan alalla, b) yhteistyö investointihankkeissa, c) yhteistyö liikenteen, logistiikan ja viestinnän alalla, d) yhteistyö luonnonvarojen kestävässä hyödyntämisessä ja ympäristönsuojelussa, e) yhteistyö lainvalvonnassa, f) yhteistyö muuttoliikkeen ja työmarkkinoiden sääntelyssä, g) yhteistyö tieteen ja tutkimuksen alalla sekä ihmistenvälisissä yhteyksissä.

Ohjelma vaikuttaa ohjelma-alueen toimintalinjoilla tunnistettuihin tarpeisiin tukemalla seuraavien temaattisten tavoitteiden alaisia projekteja:

1. Yrityselämän ja PK-yritystoiminnan kehittäminen
2. Ympäristönsuojelu, ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen
3. Alueiden saavutettavuuden parantaminen, kestävien ja ilmastonkestävien liikenne- ja viestintäjärjestelmien ja -verkkojen kehittäminen
4. Rajojen hallinnan ja rajaturvallisuuden edistäminen, liikkuvuuden ja muuttoliikkeen hallinta

Ihmisten välisen paikallisen, rajat ylittävän toiminnan edistäminen ja opetuksen, tutkimuksen, teknologisen kehityksen ja innovaatioiden tukeminen, eli horisontaaliset modaliteetit. Monialaisia aiheita, kuten ympäristön kestävyys ja sukupuolten välinen tasa-arvo, edistetään koko ohjelman toteutuksen ajan.

Rahoitettavien toimintojen perusvaatimus on, että ohjelma tuo lisäarvoa rajat ylittävään yhteistyöhön verrattuna ohjelma-alueeseen kohdistuviin kansallisiin strategioihin ja tukeen. Kaikki Kolarctic CBC -ohjelmalla tuetut toimet kohdistuvat toimintalinjojen toteutuksessa yhteisesti kansainvälistymiseen ja rajat ylittävään yhteistyöhön. Vuosisuunnitelmissa ja aloitepyyntöjen ohjeistuksessa hei-

jastuvat kunkin vuoden strategisesti tärkeät teemat ja projektien valintakriteerit. Vuosisuunnitelmissa tulee myös eritellä kuhunkin aloitepyyntöön saatavilla olevat rahoituslähteet.

Euroopan unionin rahoituksen indikatiivinen osuus Kolarctic CBC 2014–2020 -ohjelmassa on 24 718 090 euroa. Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) 10 355 241 euron suuruisen lisärahoituksen ehtona vuosille 2018–2020 on EU:n suorittama CBC-ohjelman puoliväliarviointi ja sopivien ENI-varojen saatavuus.

Norjan valtion rahoitus ohjelmaan on ohjelmakaudella yhteensä 7 000 000 euroa. EU:n jäsenvaltioiden Suomen ja Ruotsin, kansallinen vastinrahoitus on yhteensä 12 359 045 euroa, ja Norjan 7 000 000 euroa. Venäjän kansallinen vastinrahoitus on 12 359 045 euroa. Kaikkien yksittäisten hankkeiden edellytetään osoittavan hankkeeseen oman rahoitusosuuden, joka on vähintään 10 prosenttia hankkeen kokonaisbudjetista.

1. OHJELMAN ESITTELY

Kolarctic CBC 2014–2020 -ohjelma täydentää kansallisia rajat ylittäviä toimintoja keskittymällä Euroopan unionin jäsenvaltioiden (Suomi ja Ruotsi) sekä Norjan ja Venäjän väliseen yhteistyöhön. Kolarctic CBC 2014–2020 -ohjelman kontekstissa Norja osallistuu yhteistyöhön ETA- ja Schengenmaana.

Uusi Kolarctic CBC -ohjelma auttaa toteuttamaan Pohjoisen ulottuvuuden ja Barentsin yhteistyön käynnistäneen Kirkenesin julistuksen (1993) tavoitteita, joihin Barentsin alueen yhteistyö pohjautuu. Yhteistyön 20-vuotisjuhlakokouksessa kesäkuussa 2013 Barentsin alueen valtioiden pääministerit allekirjoittivat uuden julistuksen. Uusi julistus muodostaa kehityksen tulevaisuuden yhteistyölle.

Kolarctic CBC 2014–2020 -ohjelman oikeudelliset puitteet ovat seuraavat:

- komission 18.8.2014 antama täytäntöönpanoasetus (EU) 897/2014, joka koskee rajat ylittävän yhteistyön ohjelmien (CBC IR) täytäntöönpanoa
- 11.3.2014 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 232/2014 (ENI-asetus)
- neuvoston asetus (EU, Euratom) N:o 966/2012 **unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä**
- CBC-strategia/ohjelma-asiakirja 2014–2020 ja indikaatiivinen ohjelma 2014–2017.

Venäjän osalta Kolarctic CBC -ohjelman toteutuksen oikeudelliset puitteet ovat seuraavat:

- Venäjän federaation ulkopolitiikan periaatteet
- Venäjän federaation luoteisen alueen sosiaalis-taloudellisen kehityksen strategia vuoteen 2020 asti
- Venäjän federaation arktisen alueen kehitysstrategia ja kansallinen turvallisuusstrategia vuoteen 2020 asti
- Federaatiotason hankintalaki (N:o 44-FZ, 5.4.2013)
- Venäjän federaation rajat ylittävän yhteistyön periaatteet
- Venäjän federaation sosiaalis-taloudellisen kehityksen periaatteet vuoteen 2020 asti
- Venäjän federaation sovellettavat lait
- Venäjän federaation presidentin ja Venäjän hallituksen asiaa koskevat asetukset.

Suomessa on vuoden 2015 aikana tullut voimaan erillinen laki ENI CBC -ohjelmien hallinnoinnista. Edellä kuvattujen oikeudellisten puitteiden lisäksi allekirjoitetaan erillinen rahoitussopimus Euroopan komission, Venäjän federaation ja Suomen välillä. Rahoitussopimuksessa määritellään yhteiset perusperiaatteet ohjelman täytäntöönpanolle, ja se allekirjoitetaan, kun osallistujamaat ja Euroopan komissio ovat hyväksyneet yhteisen toimintaohjelman. Ohjelman täytäntöönpanoa varten valmistellut rakenteet ja menettelyt ovat Euroopan komission täytäntöönpanosääntöjen mukaiset.

Kuten CBC-ohjelma-asiakirjassa korostetaan, rajat ylittävä yhteistyö EU:n ulkorajoilla on etusijalla sekä Euroopan naapuruuspolitiikassa että EU:n ja Venäjän välisessä strategisessa kumppanuudessa.

Venäjän puolella alueellisen ja rajat ylittävän yhteistyön kehittäminen on Venäjän federaation ulkopolitiikan periaatteiden mukaisesti tärkeä osa naapurimaiden ja alueiden välisiä kahdenvälisiä suhteita kaupallisella, taloudellisella, humanitaarisella ja muilla aloilla. Rajat ylittävä yhteistyö on tärkeää Venäjän federaation ja Euroopan unionin välisen luottamuksen ja keskinäisen ymmärryksen vahvistamisessa.

Rajat ylittävä yhteistyö rakentuu monivuotisen ohjelmoinnin, tasa-arvoisen kumppanuuden ja yhteisrahoituksen kaltaisille periaatteille. Lisäksi ohjelma perustuu kokemuksiin ja parhaisiin käytän-

töihin, joita on saatu toteutettaessa aiempia ohjelmia, Kolarctic-naapuruuksiohjelma 2004–2006 ja Kolarctic ENPI CBC -ohjelma 2007–2013. Kuten aiemmissakin ohjelmissa, Norja rahoittaa norjalaisia hanketoimenpiteitä summalla, jonka suuruus vastaa unionin rahoitusta ohjelmalle.

Nykyistä rajat ylittävää yhteistyötä luotaessa kaikista osallistujamaista tulevat kumppanit ovat päässeet sopimukseen kumppanuuden periaatteella toteutettavan hallinnoinnin rakenteista, tavoiteltavista tavoitteista ja rahoitettavasta toiminnasta. Ohjelman valmistelu nähdään keskinäisenä hankkeena, ja osallistujamaat yhdessä jättävät aloitteen yhteisestä ohjelmasta osallistujavaltioiden hallitusten ja Euroopan komission hyväksyttäväksi.

Ohjelmointiprosessi on toteutettu INTERACT ENPI:n ja Euroopan komission antamien ohjeiden mukaisesti ja aktiivisessa yhteistyössä ohjelmointikomitean (JPC) kanssa. Jokaisesta osallistujavaltiosta prosessiin on osallistunut kansallisia ja alueellisia edustajia. Kolarctic ENPI CBC 2007–2013 -ohjelman yhteinen hallintoviranomainen (JMA) ja sen aluetoimistot Norjassa, Ruotsissa ja Venäjällä ovat keränneet ja analysoineet alueellisilta ja kansallisilta viranomaisilta, julkisilta ja yksityisiltä organisaatioilta ja muilta keskeisiltä sidosryhmiltä saatuja tietoja. Vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat esittävä SWOT -analyysi on laadittu yhteistyössä ja ohjelmointikomitean jäsenten aktiivisella avustuksella.

Kolarctic CBC -ohjelman rajat ylittävän kehittämisstrategian perustana ovat ohjelma-alueen maantieteellinen sijainti ja alueiden välinen vakiintunut yhteistyö. Ohjelmastrategia vastaa ohjelma-alueelle SWOT-analyysissä tunnistettuja sekä alueellisten ja kansallisten sidosryhmien ilmaisemia kehitystarpeita ja mahdollisuuksia. Muiden ohjelmien ja ohjelma-alueita koskevien alueellisten strategiaohjelmien sisältämien keskeisten tavoitteiden yhteensopivuus on myös otettu huomioon. Ohjelmastrategian tavoitteet saavutetaan toteuttamalla yhteistoimintoja neljän valitun temaattisen tavoitteen ja kahden toimintalinjan sisällä. Ohjelmastrategiasta johdettu yhteinen visio on seuraava: Kolarctic CBC -ohjelman alue on kukoistava, ympäristöystävällinen alue, jonka talouselämä on elinvoimaista; ihmisten, ideoiden ja teknologioiden liikkuminen on sujuvaa, ja ihmistenvälinen yhteistyö on keskeisessä asemassa.

Ohjelman sisällön ja toimintalinjojen valmistelussa on otettu huomioon yhtenäisyys Barentsin työryhmien toimintasuunnitelmien sekä Euroopan unionin arktisten strategioiden ja osallistujamaiden kanssa. Hankkeiden ympäristövaikutusten arviointiraportti (YVA) on kehitetty yhteistyössä ulkopuolisten ympäristöasiantuntijoiden, yhteisen hallintoviranomaisen, ohjelmointikomitean ja laajemman yleisön kanssa järjestämällä kuulemis- ja neuvottelutilaisuuksia kaikissa maissa. Yhteisen toimintaohjelman ja hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnin sisällöstä on järjestetty yleisiä tilaisuuksia sekä neuvottelutilaisuuksia ympäristöviranomaisten kanssa, kunkin osallistujamaan kansallisen lainsäädännön ja sääntöjen mukaisesti.

Suomessa julkinen kuuleminen järjestettiin helmi–maaliskuussa 2015, ja se kesti pitempään kuin vähimmäisvaatimuksen mukaiset 30 päivää. Yhteisen toimintaohjelman (JOP) luonnos ja hankkeiden ympäristövaikutusten arvio (YVA) julkaistiin Lapin liiton ja Kolarctic ENPI CBC 2007–2013 -ohjelman verkkosivuilla englanniksi ja suomeksi. Ilmoitukset julkisesta kuulemisesta julkaistiin Suomen virallisessa lehdessä ja yhdessä paikallisessa sanomalehdessä. Julkinen kuuleminen järjestettiin Rovaniemellä 19.2.2015, ja siihen osallistui 28 alueellisten viranomaisten, kansalaisjärjestöjen ja muiden sidosryhmien edustajaa. Ympäristöministeriötä, sosiaali- ja terveysministeriötä sekä Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta (ELY-keskusta) kuultiin, ja ne antoivat virallisen lausuntonsa ohjelman sisällöstä ja sen ympäristönäkökohdista. Lausuntoja saatiin myös Kainuun ja Pohjois-Karjalan liitoilta sekä Suomi-Venäjä-Seuralta.

Norjassa julkinen kuuleminen järjestettiin helmi–maaliskuussa 2015, ja se kesti pitempään kuin neljä viikkoa. Tietoja yhteisen toimintaohjelman ja ympäristövaikutusten arvion luonnoksista julkaistiin Nordlandin, Tromsin ja Finnmarkin alueellisten hallintoviranomaisten verkkosivuilla sekä Norjan Kolarctic-sivustolla www.kolarctic.no englanniksi, venäjäksi ja norjaksi. Ilmoitukset julkisesta kuulemisesta julkaistiin kolmessa alueellisessa sanomalehdessä, yhdessä kullakin alueella. Myös alu-

eelliset hallintoviranomaiset julkaisivat lehdistötiedotteita, ja yksi maaherra kommentoi kuulemista julkisesti.

Venäjällä yhteisen toimintaohjelman luonnos julkaistiin Venäjän federaation taloudellisen kehityksen ministeriön verkkosivulla venäjäksi maaliskuussa 2015. Murmanskin alueen sidosryhmien kanssa järjestettiin pyöreän pöydän keskustelutilaisuus 19.3. Osallistujille lähetettiin ennalta yhteisen toimintaohjelman luonnos, ympäristövaikutusten arviointi ja muuta aineistoa sekä englanniksi että venäjäksi. Pyöreän pöydän keskusteluun osallistui 24 sidosryhmää. Tapaamisen aikana osallistujat tutustuivat Kolarctic CBC -ohjelman erityispiirteisiin, kuten ohjelman temaattisiin tavoitteisiin ja painopistealueisiin.

Ruotsissa julkinen kuuleminen järjestettiin helmi–maaliskuussa 2015, ja se kesti 30 päivää. Yhteisen toimintaohjelman luonnos ja hankkeiden ympäristövaikutusten arvion raportti julkaistiin Norbotenin lääninhallituksen verkkosivuilla englanniksi ja ruotsiksi. Ilmoitukset julkisesta kuulemisesta julkaistiin kolmessa paikallisessa sanomalehdessä. Julkinen kuuleminen järjestettiin Luulajassa 17.2.2015, ja siihen osallistui 20 alueellisten viranomaisten, kansalaisjärjestöjen ja muiden sidosryhmien edustajaa. Tietoja kuulemisesta lähetettiin myös sähköpostitse koko alueen eri sidosryhmille.

Jokaisessa osallistujamaassa järjestettyjen julkisten kuulemis- ja neuvottelutilaisuuksien lisäksi yhteisen toimintaohjelman luonnos ja ympäristövaikutusten arvio asetettiin saataville verkkosivulle www.kolarcticenpi.info englanniksi ja kaikilla kansallisilla kielillä, mikä mahdollisti asiakirjaluonnosten saatavuuden koko ohjelma-alueella. Julkisten kuulemisen ja neuvottelujen aikana saatu palaute ja huomautukset on otettu huomioon lopullisessa yhteisessä toimintaohjelmassa.

Kokemuksia aiemmista CBC-ohjelmista

Kaikkia Kolarctic ENPI CBC 2007–2013 -ohjelman toteutuksesta ja muista EU:n rajat ylittävän yhteistyön ohjelmista saatuja kokemuksia hyödynnetään Kolarctic CBC 2014–2020 -ohjelmassa. Kolarctic ENPI CBC 2007–2013 -ohjelmasta saatuja kokemuksia ja parhaita käytäntöjä käytetään hankkeille sekä ohjelman sidosryhmille ja mahdollisille hakijoille järjestettävissä koulutuksissa, näin varmistetaan rajat ylittävän yhteistyön asiantuntemuksen säilyminen ohjelma-alueella uuden ohjelmakauden 2014–2020 ajan.

Kolarctic ENPI CBC 2007–2013 -ohjelma toteutettiin Euroopan naapuruuden ja kumppanuuden välineen (ENPI) puitteissa ja se perustui Venäjän federaation ja Euroopan yhteisön 18. marraskuuta 2009 solmimaan taloudelliseen sopimukseen rajat ylittävän yhteistyön ohjelman ("Kolarctic") rahoituksesta ja toteutuksesta. Vaikka naapuruus- ja kumppanuusohjelmien aloitus viivästyi vakavasti ohjelmointikauden alusta, ohjelman toteutus onnistui, ja sen tuensajille tarjoamia mahdollisuuksia otettiin käyttöön hyvin. Kolarctic ENPI CBC 2007–2013 -ohjelman kokonaisbudjetti, sisältäen vuoden 2015 loppuun jatkettua toteutuskautta, oli 95 062 241 euroa. Suomen ja Ruotsin kansallinen vastinrahoitus ohjelmassa oli yhteensä 14 000 000 euroa. Norjan rahoitus ohjelmalle oli yhteensä 14 000 000, ja Venäjä rahoitti ohjelmaa 36 470 205,10 eurolla. Yhteensä rahoitusta sai 51 hanketta, joista kolme luokiteltiin suurhankkeiksi ("Large scale projects"), joiden hakumenetely on erilainen.

Yhteensopivuus muiden ohjelmien ja toimintaperiaatteiden kanssa

Kolarctic CBC -ohjelman yhteensopivuus olemassa olevien strategioiden ja toimintaperiaatteiden kanssa on erittäin tärkeää. Tiedonkulku ja tietoisuus muilla rahoitusvälineillä tuetusta toiminnasta varmistetaan päällekkäisyyksien välttämiseksi. Koska ohjelma-alue koskee useita päällekkäisiä kansallisia ja EU:n strategioita, tarvitaan hyvää yhteensovittamista ja johdonmukaisuutta suhteessa muihin toimintaperiaatteisiin ja ohjelmiin niiden keskinäisen synergian ja täydentävyyden tehostamiseksi. Yhteensovittaminen ja johdonmukaisuus ovat olennaisia tavoitteiden saavuttamiseksi mutta myös samanlaisten toimien päällekkäisyyksien ja kaksinkertaisen rahoituksen välttämiseksi.

Jotta rajat ylittävien toimien vaikutukset tehostuvat mahdollisen synergian ja johdonmukaisuuden ansiosta, asianomaisten elinten ja ohjelmien välillä vaihdetaan tietoja toimien rahoituksesta.

Muiden EU:n toimintaperiaatteiden ja strategioiden yhteensovittamisessa tarkistetaan johdonmukaisuus niiden kesken ja niihin päin. Yhteensovittamisesta huolehditaan vaihtamalla tietoa ohjelmien täytäntöönpanosta vastuussa olevien viranomaisten ja elinten kesken. Aktiivista yhteensovittamista alueellisten ja kansallisten päättäjien kesken lisätään yhteisillä keskusteluilla ja tapahtumilla ohjelman täytäntöönpanoprosessin aikana.

Kolarctic CBC -ohjelmalla voidaan saavuttaa synergioita muiden EU:n ja kansallisten strategioiden ja ohjelmien kanssa seuraavilla pääaloilla:

- Liike-elämän ja PK-yritysten kehittäminen
- Ympäristönsuojelu, ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen
- Alueiden saavutettavuuden kehittäminen
- Rajojen hallinnan ja rajaturvallisuuden edistäminen

Synergioiden yhteensovittamista ja mahdollista johdonmukaisuutta lisätään jäljempänä tässä luvussa kuvattujen strategioiden ja ohjelmien kesken sekä niihin päin.

Euroopan komission ohjeet synergioiden luomiseksi EU:n rahoittamien ohjelmien välillä (2014) huomioidaan tämän ohjelman kehyksiä laadittaessa. Ohjeet on pääosin suunnattu Euroopan rakenne- ja investointirahastoille, Horisontti 2020 -puiteohjelmalle ja muille unionin tutkimukseen, innovointiin ja kilpailukykyyn liittyville ohjelmille, mutta logiikka soveltuu myös muille ohjelmille¹.

Eurooppa 2020² on Euroopan unionin kymmenvuotinen kasvu- ja työllisyysstrategia, joka käynnistettiin vuonna 2010. Se kattaa paljon muutakin kuin selviämisen talouskriisistä, josta monet maat ovatkin jo vähitellen toipumassa. Sillä pyritään myös korjaamaan kasvumallimme puutteet ja luomaan otolliset olosuhteet älykkäälle, kestäväälle ja osallistavalle talouskasvulle.

Strategiassa EU:lle on asetettu viisi vuoteen 2020 ulottuvaa yleistavoitetta. Niiden aloja ovat työllisyys, tutkimus ja kehitys, ilmasto/energia, koulutus, syrjäytymisen ehkäisy ja köyhyyden vähentäminen.

Tavoitteiden saavuttamiseksi on perustettu myös seitsemän 'lippulaivahanketta', joiden puitteissa EU ja jäsenmaiden viranomaiset voivat yhdessä vahvistaa toimiaan strategian keskeisillä toiminta-alueilla, joita ovat innovointi, digitaalitalous, työllisyys, nuoriso, teollisuuspolitiikka, köyhyys ja resurssitehokkuus.

EU:n kestävän kehityksen strategia³ käsittää yhtenäisen strategian, jonka avulla EU voi tehokkaammin saavuttaa pitkäaikaisen tavoitteensa ja vastata kestävän kehityksen haasteisiin. Siinä tunnistetaan tarve muuttaa nykyisiä kestävämmän kulutuksen ja tuotannon kaavoja ja siirtyä kohti paremmin integroitua päätöksentekoa. Strategia vahvistaa globaalin solidaarisuuden tarvetta ja tunnustaa, että on tärkeää kehittää EU:n ulkopuolisten kumppaneiden kanssa tehtävää työtä, mukaan lukien nopeasti kehittyvät maat, joiden vaikutus globaaliin kestäväan kehitykseen on merkittävä.

Euroopan unionin Itämeren alueen strategia (EUSBSR)⁴

Euroopan unionin Itämeren alueen strategia on Euroopan ensimmäinen makroalueellinen strategia. Sen tavoitteena on tehostaa yhteistyötä tällä laajalla alueella useiden sitä kohtaavien haastei-

¹ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/synergy/synergies_en.pdf

² http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/index_en.htm

³ <http://ec.europa.eu/environment/eussd/>

⁴ <http://www.balticsea-region-strategy.eu/about>

den ratkaisemiseksi yhdessä, edistään samalla alueen tasapainoisempaa kehittämistä. Strategia liittyy EU:n keskeisiin tavoitteisiin ja pyrkii alueen yhdistämiseen.

Strategia on jaettu kolmeen tavoitteeseen, jotka edustavat strategian kolmea keskeistä haastetta: meren pelastaminen, alueen yhdistäminen ja hyvinvoinnin lisääminen. Kukin tavoite liittyy laajempaan toimintapolitiikkaan ja vaikuttaa muihin tavoitteisiin.

EUSBSR-strategia koskee seuraavia EU:n jäsenvaltioita: Ruotsi, Tanska, Viro, Suomi, Saksa, Latvia, Liettua ja Puola. Strategiaa toteutetaan myös yhteistyössä EU:n naapurimaiden (Venäjän, Norjan ja Valko-Venäjän) kanssa. EUSBSR-strategian ja Venäjän federaation luoteisen alueen sosiaalis-taloudellisen kehityksen vuoteen 2020 asti ulottuvan strategian yhteisiä painopistealueita, kuten hyvinvoinnin lisääminen ja taloudellinen integrointi, on kehitettävä.

Ohjelman täytäntöönpano edistää Venäjän federaation luoteisen alueen sosiaalis-taloudellisen kehityksen vuoteen 2020 asti ulottuvan strategian tavoitteiden saavuttamista. Strategiassa kuvataan keinoja asukkaiden hyvinvoinnin lisäämiseksi, asuinolojen turvaamiseksi ja alueen taloudellisen kehityksen tasapainottamiseksi ja alueen investointien lisäämiseksi, talouden integroimiseksi ja alueiden välisen yhteistyön lisäämiseksi. Strategialla pyritään tehostamaan Venäjän federaation luoteisen alueen kokonaisvaltaista, monipuolista infrastruktuurien kehittämistä.

Venäjää koskevien rajat ylittävän yhteistyön ohjelmien toimeenpano perustuu Venäjän federaation rajat ylittävää yhteistyötä koskevien periaatteiden mukaisiin toimintaohjeisiin. Toimintaohjeet ovat: a) yhteistyö rajat ylittävän kaupan alalla, b) yhteistyö investointihankkeissa, c) yhteistyö liikenteen, logistiikan ja viestinnän alalla, d) yhteistyö luonnonvarojen kestävässä hyödyntämisessä ja ympäristönsuojelussa, e) yhteistyö lainvalvonnassa, f) yhteistyö muuttoliikkeen ja työmarkkinoiden sääntelyssä, g) yhteistyö tieteen ja tutkimuksen alalla sekä ihmistenvälisissä yhteyksissä.

Venäjän ja EU:n väliset suhteet

Nykyisen EU:n ja Venäjän välisen yhteistyön oikeudellisena perustana on vuoden 1994 kumppanuus- ja yhteistyösopimus. EU ja Venäjä ylläpitävät tärkeitä kauppaa ja energiasuhteita. Venäjä on EU:n kolmanneksi tai neljänneksi suurin kauppakumppani, ja EU on Venäjän tärkein kauppakumppani. EU:n ja Venäjän yhteistyö kattaa lisäksi useita kahdenvälisiä ja kansainvälisiä haasteita, joista voidaan mainita ilmastonmuutos, huume- ja ihmiskauppa, järjestäytynyt rikollisuus, terrorismin vastainen toiminta, ydinaseiden leviämisen estäminen, Lähi-idän rauhanprosessi ja Iran.

Ukrainan konfliktin vuoksi EU keskeytti useimmat yhteistyöohjelmat Venäjän kanssa, mutta rajat ylittävän yhteistyön ohjelma on poikkeus. Rajat ylittävä yhteistyö on edelleen tärkeää luottamuksen palauttamiseksi ja yhteistyön lisäämiseksi Venäjän ja EU:n välillä.

Norjan ja EU:n väliset suhteet⁵

Norja on ollut ETA:n (Euroopan talousalue) jäsen vuodesta 1994. ETA-sopimus kattaa useimmat seikat maan EU-suhteissa, kuten

- EU:n sisämarkkinat: Norjaa koskevat kaikki oleelliset lait, lukuun ottamatta maanviljelyä ja kalastusta koskevia lakeja,
- EU-virastot ja ohjelmat: Norja osallistuu näistä useisiin, mutta sillä ei ole äänioikeutta,
- sosiaalinen ja taloudellinen yhdenmukaisuus EU-/ETA-alueella: Norja osallistuu säännöllisesti ministeri- ja asiantuntijatasoisen keskusteluihin

Norja on Euroopan vapaan liikkuvuuden Schengen-alueen liitännäisjäsen ja osallistuu täysin Dublin-turvapaikanhakujärjestelmään.

⁵ http://eeas.europa.eu/norway/index_en.htm

Pohjoinen ulottuvuus⁶

Pohjoinen ulottuvuus (PU) on EU:n Venäjän, Norjan ja Islannin välistä yhteistyötä, jonka käytännön yhteistyöhön Valko-Venäjä osallistuu. Pohjoiseen ulottuvuuteen osallistuu myös muita toimijoita, kuten kansainvälisiä rahoituslaitoksia, maakuntaliittoja, yliopistoja ja tutkimuskeskuksia.

Sen tavoitteena on luoda puitteet, joiden sisällä edistetään vuoropuhelua ja konkreettista tasavertaista yhteistyötä, lisätään vakautta ja tehostetaan taloudellista yhteistyötä, ja edistetään taloudellista integraatiota, kilpailukykyä ja kestäväää kehitystä Pohjois-Euroopassa. Rajat ylittävä yhteistyö kattaa monia aloja ja tuottaa lisäarvoa seutukunnallisella ja valtioiden välisellä tasolla. Pohjoisen ulottuvuuden hankkeiden toteuttamiseksi on luotu neljä temaattista kumppanuusmallia: ympäristökumppanuus, sosiaali- ja terveystumppanuus, liikenne- ja logistiikkakumppanuus sekä kulttuurikumppanuus.

Arktinen neuvosto

Arktinen neuvosto⁷ on hallitustenvälinen foorumi, jolla käsitellään monia arktisten maiden (Kanada, Tanska mukaan lukien Grönlanti ja Färsaaret, Suomi, Islanti, Norja, Venäjä, Ruotsi ja Yhdysvallat) kohtaamia yhteisiä huolenaiheita ja haasteita. Neuvosto on ainutlaatuinen kansallisten hallitusten ja alkuperäiskansojen yhteistyöfoorumi. Arktisen neuvoston pysyviä jäseniä ovat kuusi alkuperäisyhteisöjä edustavaa kansainvälistä organisaatiota. Arktisen neuvoston tueksi on Norjan Tromssaan perustettu kansainvälinen sihteeristö.

Arktisen neuvoston asialistalla ympäristön tarkkailu ja arviointi ovat tärkeällä sijalla. Neuvosto kannustaa tutkijoita, toiminnan suunnittelijoita, arktisen alueen asukkaita ja poliittisen tason päättäjiä jatkuvaan vuoropuheluun. Neuvoston alaisuudessa tapahtuva tieteellinen työ on perustana ympäristön tarkkailulle ja alueen asukkaisiin kohdistuvien ilmastonmuutoksen vaikutusten arvioinnille. Työssä huomioidaan myös alkuperäiskansojen perimätieto.

Barentsin euroarktinen yhteistyö

Barentsin euroarktisen alueen yhteistyö käynnistyi vuonna 1993, kun Tanska, Suomi, Islanti, Norja, Venäjä, Ruotsi ja Euroopan komissio allekirjoittivat Barentsin euroarktisen neuvoston (BEAC) perustamista koskevan Kirkkonniemen julistuksen Kirkkonniemen ulkoministerikokouksessa Norjassa. Samalla Barentsin alueen maaherrat ja alkuperäiskansojen edustajat allekirjoittivat Barentsin alue-neuvoston (BRC) perustamisasiakirjan. Barentsin yhteistyö käynnistettiin siis kahdella tasolla:

Barentsin euroarktinen neuvosto on hallitustenvälisen yhteistyön foorumi ja alueneuvosto keskittyy jäsenvaltioiden 13 maakunnan väliseen yhteistyöhön. Alkuperäiskansoilla on neuvoa-antava rooli molemmissa neuvostoissa. Alueidenväliset rajat ylittävä yhteistyö ja alkuperäiskansojen asema tekevät Barentsin yhteistyöstä ainutlaatuista koko maailmassa.⁸

Barentsin euroarktisen neuvoston päätehtävä on edistää vakautta ja kestäväää kehitystä Barentsin alueella, eli Suomen, Norjan, Venäjän ja Ruotsin pohjoisosissa. Barentsin euroarktisen neuvoston muut jäsenet ovat Tanska, Islanti ja EU.⁹

Barentsin euroarktisen neuvoston kaksivuotinen puheenjohtajuus vuorottelee Suomen, Norjan, Venäjän ja Ruotsin kesken.

⁶ <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=49553&contentlan=1&culture=fi-FI>

⁷ <http://www.arctic-council.org/index.php/en/>

⁸ http://www.barentsinfo.fi/beac/docs/Barents_Cooperation_information_English_October_2013.pdf

⁹ Ulkoasianministeriö: <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=49551&contentlan=1&culture=fi-FI>

Kuva 1. Barentsin euroarktinen alue

Kansainvälinen Barents-sihteeristö

Sopimus Kansainvälisen Barents-sihteeristön perustamisesta allekirjoitettiin 11:nnessä Barentsin euroarktisen neuvoston ministerikokouksessa Rovaniemellä 15.11.2007. Sihteeristön tavoitteena on tuoda Barentsin yhteistyöhön koherenssia ja tehokkuutta sekä avustaa neuvostojen kaksivuotisten puheenjohtajien tehtävissä ja varmistaa toiminnan saumaton jatkuvuus.¹⁰ Kansainvälisen Barents-sihteeristön päämaja on Norjan Kirkkoniemessä.

Barents-työryhmät ja toiminta¹¹

Barentsin yhteistyössä on sekä kansallisen että alueellisen tason työryhmiä, jotka toimivat eri aloilla. Barentsin euroarktisen neuvoston puheenjohtajana toimivan jäsenvaltion ministeriöt voivat myös johtaa useimpia Barentsin euroarktisen alueen työryhmiä kansallisella tasolla. Barentsin alueneuvoston puheenjohtajana toimiva alue, lääni tai maakunta johtaa alueneuvoston työryhmiä alueellisella tasolla. Kansallisen ja alueellisen tason työryhmien yhteistyö on jatkuvaa.

Barentsin euroarktisen neuvoston työryhmät

Taloustyöryhmä (Working Group on Economic Cooperation, WGEC) pyrkii edistämään Barentsin alueen taloudellista kehitystä tukemalla valtioiden välistä yhteistyötä. Taloustyöryhmä pyrkii myös tekemään Barentsin alueen taloudellista potentiaalia tunnetuksi Euroopassa ja maailmalla ja lisäämään kaupan mahdollisuuksia yleisesti. Metsätyöryhmä (Barents Forest Sector Network) on taloustyöryhmän alainen, ja sen päätavoitteena on luoda suotuisat olosuhteet metsäteollisuuden, ympäristönsuojelun ja puuteollisuuden kehittämiseksi tukemalla Barentsin alueen metsäalan yhteistyötä, konkreettisia yhteisiä toimenpiteitä, hankkeita ja ohjelmia.

Ympäristötyöryhmä (Working Group on Environment, WGE) pyrkii edistämään kestäväää ja ympäristöä huomioivaa kehitystä Barentsin herkillä alueella. Ympäristötyöryhmä tiedostaa, että ilmastomuutos, luonnonvaroihin kohdistuva paine, lisääntyneet ympäristöriskit, ympäristön saastuminen ja luonnon monimuotoisuuden häviäminen ovat suuria haasteita ympäristönsuojelussa, ja jatkaa työtään temaattisissa alaryhmissään, jotka käsittelevät luonnonsuojelua, Hot Spot -kohteiden

¹⁰ <http://www.beac.st/in-English/Barents-Euro-Arctic-Council/Contacts/International-Barents-Secretariat>

¹¹ <http://www.beac.st/in-English/Barents-Euro-Arctic-Council/Working-Groups>

puhdistamista, vesialaa, puhtaampaa tuotantoa ja ympäristön huomioivaa kulutusta. Erityistä huomiota kiinnitetään ilmastoasioihin ja Barentsin euroarktisen neuvoston ilmastomuutosta koskevan toimintasuunnitelman toteuttamiseen.

Barentsin euroarktisen liikennealueen ohjauskomitea (BEATA) pyrkii vahvistamaan yhteistyötä tavoitteenaan tehokkaan, eri liikennemuotoja yhdistävän liikennejärjestelmän luominen Barentsin alueelle. Yhteistyö sisältää rajanylityspisteitä, tulliyhteistyötä, infrastruktuurin ylläpitämistä ja korjaamista sekä uusia infrastruktuurin kehityshankkeita.

Pelastustyön yhteinen komitea (Joint Committee on Rescue Cooperation, JCRC) pyrkii kehittämään pelastustoimen yhteistyömahdollisuuksia hälytys- ja pelastusasioissa Barentsin alueella yli läänien ja valtioiden rajojen. Toiminta keskittyy jokapäiväisiin pelastustilanteisiin, kuten liikenneonnettomuudet, metsäpalot, matkailuun liittyvät onnettomuudet, tulipalot, tulvat ja jäätulpat sekä teollisuus- ja kemikaalionnettomuudet. Pelastustilanteisiin on kehitetty Barentsin alueen yhteinen pelastuskäsikirja.

Tullityöryhmän tavoitteena on tietojenvaihto ja tullimenettelyjen yksinkertaistaminen. Työryhmän toiminta on ollut keskeyttynä maaliskuusta 2014.

Barentsin euroarktisen neuvoston ja alueneuvoston yhteiset työryhmät:

Sosiaali- ja terveysalan työryhmä (Joint Working Group on Health and Related Social Issues, JWGH) pyrkii kehittämään julkista terveydenhuoltoa ja ihmisten sosiaalista hyvinvointia Barentsin alueella. Työryhmä tekee läheistä yhteistyötä eri muodoissa Pohjoisen ulottuvuuden sosiaali- ja terveysalan kumppanuuden (NDPHS) organisaatioiden sekä Maailman terveysjärjestön (WHO) kanssa. Työryhmä valmistelee oman sosiaali- ja terveysohjelmansa neljäksi vuodeksi kerrallaan. Nykyinen ohjelma kattaa vuodet 2012–2015. Ohjelman painopistealueita ovat tarttuvien ja muiden tautien ehkäisy ja hallinta, elintapoihin liittyvien riskitekijöiden aiheuttamien terveys- ja sosiaaliongelmien ehkäisy sekä perusterveydenhuollon ja julkisten terveys- ja sosiaalipalveluiden kehittäminen.

Koulutuksen ja tutkimuksen työryhmä (Joint Working Group on Education and Research, JWGER) pyrkii edelleen vahvistamaan rajat ylittävää yhteistyötä koulutuksen, tutkimuksen ja innovaatioiden aloilla tärkeimpinä päämäärinään kehittää akateemisia vaihto-ohjelmia ja laajempia kansainvälisiä opinto-ohjelmia, kehittää liike-elämän ja teollisuuden kumppanuuksia ja luoda synergiaa muiden verkostojen ja yhteistyömallien kautta, kuten Arktinen yliopisto, Pohjoisen ulottuvuuden instituutti, Arktinen neuvosto, Pohjoismaiden ministerineuvosto.

Energiatyöryhmä (Joint Working Group on Energy, JWGE) pyrkii edistämään energian kestäväää hyödyntämistä, tuottamista, siirtämistä ja käyttämistä Barentsin alueella. Etusijalla on esimerkiksi Barentsin alueen energiaan liittyvien keskeisten tavoitteiden toteutumisen edistäminen, energiantuotannon, jakelun ja kulutuksen tehostaminen Barentsin alueella ja bioenergian käytön edistäminen Luoteis-Venäjällä.

Kulttuurityöryhmä (Joint Working Group on Culture, JWGC) pyrkii vahvistamaan Barentsin alueen kulttuuri-identiteettejä, monikulttuurista vuoropuhelua ja valtioiden ja alueiden välisiä kulttuurisiteitä. Työryhmä kannustaa uusien verkostojen luomiseen sekä parhaiden käytäntöjen ja kulttuuriyhteistyön tietojen vaihtoon. Kulttuurielämän palveluiden kehittäminen auttaa Barentsin alueen sosiaalista ja taloudellista kehitystä.

Matkailutyöryhmä (Joint Working Group on Tourism, JWGT) pyrkii kehittämään matkailualaa Barentsin alueella ja edistämään ekologisesti, sosiaalisesti ja kulttuurillisesti kestäväää matkailua. Se tarkoittaa monenkeskisen yhteistyön, yhteishankkeiden, verkostoitumisen sekä tietojen ja parhaiden käytäntöjen vaihtamisen edistämistä. Erityisiä painopisteitä ovat esimerkiksi matkailualan yrittäjyyden ja työllistämisen edistäminen matkailusta saatavien tulojen kasvattamiseksi, rajat ylittävien matkailuhankkeiden edistäminen ja toteuttaminen ja matkailualan kehittämisedellytysten pa-

rantaminen kehittämällä saavutettavuutta, ympärivuotisia matkailupalveluja ja rajanylitysmuodollisuuksia, sekä ainutlaatuisten matkailukohteiden ylläpitäminen edistämällä matkailualan kestävästä kehitystä ja sopeutamalla ilmastonmuutoksen aiheuttamiin haasteisiin.

Nuorisotyöryhmän (Joint Working Group on Youth, JWGY) tavoitteena on lisätä lasten ja nuorten osallistumista päätöksentekoon, lisätä liikkuvuutta ja yhteistyötä rajojen yli sekä lisätä yhteistyötä opetuksen, innovaatioiden ja urheilun aloilla, ja edistää ihmistenvälistä yhteistyötä lapsi- ja nuorisoryhmien vaihto-ohjelmien avulla. Barentsin alueen nuorisotyön vahvistamiseksi ja nuoren ikäpolven houkuttelemiseksi mukaan Barentsin alueelliseen kehittämiseen perustettiin vuonna 2004 Barentsin alueen nuorisoneuvosto (BRYC). Nuorisoneuvostossa on 14 jäsentä, jotka edustavat Barentsin alueen maakuntien, hallinnollisten alueiden ja tasavaltojen sekä alkuperäiskansojen nuorisoa. Barentsin nuorisoyhteistyön toimisto (BYCO) perustettiin tuottamaan nuorisoryhmille, -järjestöille ja -verkostoille tietoa hankkeiden kansallisista ja kansainvälisistä rahoitusmahdollisuuksista, mahdollisista yhteistyökumppaneista ja meneillään olevista hankkeista ja tapaamisista Barentsin alueella.

Barentsin alueneuvoston työryhmät

Ympäristötyöryhmä (Joint Working Group on Environment, RWGE) toimii Barentsin alueen ympäristöviranomaisten verkostona ja varmistaa, että alueen ympäristöasiat otetaan jatkuvasti huomioon ja asetetaan etusijalle kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Työryhmä edistää paikallista ja alueellista kompetenssia osallistua ympäristötyöhön kansainvälisellä tasolla ja kehittää tietojen ja taitojen vaihtoa alueiden välillä toteuttamalla hankkeita. Nykyisessä vuosia 2013–2015 koskevassa toimintasuunnitelmassa ympäristöryhmä on keskittynyt kahteen pääaiheeseen: veden laatuun ja Barentsin alueen luonnon monimuotoisuuteen. Työryhmä käsittelee myös Pechenganikelin teollisuusalueen ympäristötilanteen parantamistoimia.

Liikenne- ja logistiikatyöryhmän (Regional Working Group on Transport and Logistics, RWGTL) on vuosina 2003–2007 käytännössä korvannut Barentsin alueen kestävän liikennestrategian luomiseen tähtäävä STBR-hanke. Norrbottenin lääninhallitus on ollut johtava kumppani (lead partner). STBR on EU-/ministeritason ja alueellisen tason yhteinen etu. Näiden tasojen välisen sopimuksen mukaisesti STBR-hanke on ollut hyödyllinen väline Barentsin alueen käytännön liikenneyhteistyössä. Osapuolet ovat sopineet yhteistyön järjestämisestä samalla tavalla jatkossakin. Tällä hetkellä yhteistyökumppanit työskentelevät Barentsin alueen yhteisen liikennestrategian valmisteluun liittyvän "Barents Freeway" -hankkeen parissa.

Investointi- ja taloustyöryhmä (Regional Working Group on Investments and Economic Cooperation, RWGIEC) pyrkii kehittämään jäsenalueiden välille monenkeskistä yhteistyötä ja liiketoimintailmastoa, joka on tuottava ja edistää PK-yritysten toimintaa.

Alkuperäiskansat

Alkuperäiskansojen työryhmä (Working Group of Indigenous Peoples, WGIP) koostuu saamelaisien, nenetsien ja vepsäläisten edustajista. Ryhmä poikkeaa muista alueellisen tason ryhmistä siksi, että se toimii paitsi operatiivisena työryhmänä myös neuvoa-antavissa tehtävissä niin Barentsin euroarktiselle neuvostolle (ulkoministerit) kuin Barentsin alueneuvostollekin (maaherrat). Barentsin alueen alkuperäiskansojen yhteistyön yleistavoitteena on turvata alkuperäiskansojen oikeudet, jotka ovat kaupankäynnin, kulttuurin ja kielen perustana. Alkuperäiskansojen yhteistyön tarkoitus on edistää alueen kansojen väliseen tasa-arvoon, yhteisloon ja suvaitsevuuuteen perustuvaa ystävyyttä ja yhteistyötä. Yhteistyö vaikuttaa nenetsien, saamelaisien ja vepsäläisten asemaan pohjoisina alkuperäiskansoina luomalla vakaampia terveys- ja asuinoloja sekä turvaamalla kulttuurista jatkuvuutta tulevaisuudessa.

Osallistujamaiden arktiset strategiat

Arktinen alue on tullut kiinnostavammaksi viimeisen vuosikymmenen aikana, ja sen strateginen merkitys on kasvanut kaikkien Kolarctic CBC -ohjelman osallistujamaiden sekä Euroopan unionin kannalta. Runsaat luonnonvarat ja pohjoisen merireitin tulevaisuuden käyttöpotentiaali avaavat

uusia mahdollisuuksia maailmanlaajuisille markkinoille ja kaikkien osallistujamaiden teollisuudenaloille.

Suomen arktisessa strategiassa korostuvat arktisen alueen painoarvon kasvu ja vahvistunut näkemys koko Suomesta arktisena maana. Suomella on monipuolista arktista osaamista ja vahva intressi osallistua alueen kehittämiseen. Uuden arktisen strategian perustana ovat erityisesti neljä linjauksien pilaria: arktinen maa, arktinen osaaminen, kestävä kehitys ja ympäristön reunaehdot, sekä kansainvälinen yhteistyö. Näistä pilareista koostuu Suomen rooli arktisella alueella. Suomelle on välttämätöntä edistää kilpailukykyä lisäävää kasvua arktisella alueella ympäristö huomioiden. Strategia keskittyy ympäristötavoitteisiin, jotka ovat myös keskeisiä taloudellisen yhteistyön ja toiminnan edistämiseksi. Luonnonvarojen kestävä käyttö kulkee johtavana ajatuksena läpi koko strategian. Suomen arktisen strategian ja Kolarctic CBC -ohjelman tavoitteiden vastaavuus esitetään kuvan 1 ajatuskartassa (erillinen liite 1).

Norjan arktinen strategia on nimeltään "the Strategy of the High North", eli pohjoisimpien alueiden strategia, ja se perustuu Norjan hallituksen oletukselle, että tulevaisuudessa nopein kehitys tapahtuu pohjoisessa ja sen lähialueilla. Norjan hallituksen korkean pohjoisen strategia koostuu kolmesta pilarista: tieto, toiminta ja läsnäolo. Strategian tavoite on tehdä Norjasta korkean pohjoisen alueen johtava asiantuntija. Koko strategian ydin on tieto. Toiminnan pilarissa asetetaan etusijalle Norjan johtava asema keskeisillä aloilla, eli talouselämässä ja pohjoisen ympäristön ja luonnonvarojen asiantuntijana. Strategia edellyttää tiivistä yhteistyötä paitsi kansallisten, alueellisten ja paikallisten viranomaisten, myös yritysten ja tutkimusyhteisöjen välillä. Läsnäolon pilari viittaa sisäiseen näkyvyyteen Norjan maa- ja merialueilla. Norjan arktisen strategian ja Kolarctic CBC -ohjelman tavoitteiden vastaavuus esitetään kuvan 2 ajatuskartassa. (Liite 2)

Suurin osa arktisesta alueesta kuuluu Venäjän federaatiolle, jonka maa-alasta puolet, 9 miljoonaa neliökilometriä, kuuluu käytännössä pohjoisiin alueisiin. Venäjän presidentti Vladimir Putin allekirjoitti vuoteen 2020 ulottuvan Venäjän federaation arktisen alueen kehitysstrategian 20.2.2013. Useita strategian tehtäviä voitaisiin toteuttaa rajat ylittävänä yhteistyönä, erityisesti sosioekonomista kehitystä, tieteen ja teknologian kehitystä sekä arktisen alueen kansainvälistä yhteistyötä. Kansainvälinen yhteistyö sisältää esimerkiksi arktisten maiden välistä kahdenkeskistä ja monenkeskistä vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on vahvistaa niiden välisiä suhteita ja taloudellista, tieteellistä, kulttuurista ja rajat ylittävää yhteistyötä. Strategiassa nimetään prioriteetteja, käytäntöjä ja keinoja, joiden avulla Venäjän arktisten alueiden kestäväan kehittämiseen liittyvät strategiset tavoitteet voidaan saavuttaa. Venäjän arktisen strategian ja Kolarctic CBC -ohjelman tavoitteiden vastaavuus esitetään kuvan 3 ajatuskartassa. (Liite 3)

Ruotsin arktisen strategian tarkoitus on esitellä sen suhdetta arktiseen alueeseen sekä sen prioriteetteja ja tulevaisuuden näkymiä. Se on Ruotsin hallituksen ensimmäinen koko arktista aluetta koskeva strategia. Strategian näkökulma on kansainvälinen. Siinä esitellään kolme painopistealuetta: ilmasto ja ympäristö, taloudellinen kehitys ja inhimillinen ulottuvuus. Ilmaston ja ympäristön suhteen arktisessa strategiassa keskitytään arktisen alueen haavoittuvuuteen ja siihen, miten tärkeää sen seurausten huomioiminen on. On tärkeää ennakoida mutta myös vahvistaa valmiutta sopeutua vaikutuksiin ja toipua niistä. Ympäristön suojelu ja arktisen alueen luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen vaativat toimia. Tulevaisuudessa korostuvat tutkimus ja tietoon perustuva kehitys Ruotsissa sekä yhteistyö naapurimaiden kanssa. Arktisen alueen taloudellinen kehitys kiihtyy tulevina vuosikymmeninä. Ruotsi pyrkii edistämään kehitystä, joka on taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristön kannalta kestävä. Ruotsin kasvun ja kilpailukykyyn säilyttäminen on tärkeää. Jatkon kannalta on välttämätöntä pyrkiä kehittämään vapaakauppaa ja poistamaan arktisen alueen kaupankäyntiä haittaavia teknisiä esteitä. Strategiassa halutaan varmistaa, että luonnonvarojen hyödynnetään taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristön kannalta kestävällä tavalla. Liike-elämän kehityksen vaatimaa infrastruktuuria tulee kehittää ja tukea rajat ylittävän yhteistyön avulla. On myös tärkeää säilyttää alueen perinteiset elinkeinot ja elämäntavat. Ruotsin arktisen strategian ja Kolarctic CBC -ohjelman tavoitteiden vastaavuus esitetään kuvan 4 ajatuskartassa. (Liite 4)

Pohjoiskalotin alueen ja Venäjän kahdenväliset yhteistyösopimukset

Vuosina 1992–2012 Suomella ja Venäjällä oli sopimus yhteistoiminnasta Murmanskin alueella, Karjalan tasavallassa, Pietarissa ja Leningradin alueella. Tänä aikana Suomi osoitti lähialueyhteistyön puitteissa yhteistyöprojekteihin 330 miljoonaa euroa. Maat päättivät lopettaa lähialueyhteistyön tässä muodossa vuonna 2012. Samana vuonna Suomi ja Venäjä allekirjoittivat uuden rajat ylittävää yhteistyötä koskevan sopimuksen, jonka tavoitteena on alueiden kehittäminen molemmin puolin Suomen ja Venäjän välistä rajaa. Yhteistyötä rahoitettiin ENPI CBC -ohjelmasta ja vuodesta 2014 alkaen ENI CBC -ohjelmasta¹². Venäjän federaation Komin tasavallan hallituksen ja Suomen Lapin liiton välinen sopimus puolestaan allekirjoitettiin 20.10.2006.

Ruotsin ja Venäjän lähialueiden yhteistyö keskittyy Luoteis-Venäjän ja Koillis-Ruotsin alueelle, erityisesti Pietarin kaupunkiin, Leningradin alueeseen, Arkangelin alueeseen, Karjalan tasavaltaan ja Kaliningradin alueeseen Venäjällä sekä Norrbotteniin, Västerbotteniin, Blekingeen ja muihin Ruotsin lääneihin. Eniten rahoitusta on myönnetty ympäristösektorille (jätevedenkäsittelylaitokset, energiatehokkuus, ydinturvallisuus ja ydinaseiden leviämisen estäminen), mutta myös sosiaali- ja terveyssektorin, oikeuslaitoksen sekä kansalaisjärjestöjen välisen yhteistyön kehittämiseen. Tulevina vuosina rahoitusta on tarjolla lähinnä ympäristöön, ydinturvallisuuteen ja ydinaseiden leviämisen estämiseen liittyviin hankkeisiin.

Venäjän ja Norjan alueidenvälinen yhteistyö perustuu sopimukseen. Venäjän ja Norjan välinen kummankin maan kansalaisten matkustamista helpottava sopimus allekirjoitettiin 2.11.2010, ja Venäjän ja Norjan välinen maiden välistä Borisoglebsk–Storskugin rajanylityspaikkaa koskeva sopimus 28.2.2011. Norjan ja Venäjän välinen Barentsinmeren ja Pohjoisen jäämeren demilitarisointia ja yhteistyötä koskeva sopimus allekirjoitettiin 15.11.2010.

Valtaosalla ohjelmaan osallistuja-alueista Norjassa, Ruotsissa, Suomessa ja Venäjällä on pitkät yhteistyösopimusten perinteet. Yhteistyösopimuksia on tehty muun muassa:

- Nenetsian autonomisen piirikunnan hallinnon (Venäjän federaatio) ja Rogalandin maakunnan (Norja) välillä 12.9.2009.
- Arkangelin alueen hallinnon (Venäjän federaatio) ja Tromsin ja Finnmarkin maakuntien (Norja) välillä 16.10.2010 sekä 20.9. ja 28.10.2013.
- Arkangelin alueen hallinnon (Venäjän federaatio) ja Nordlandin maakunnan (Norja) välillä marraskuussa 2014.
- Murmanskin alueen hallinnon (Venäjän federaatio) ja Finnmarkin maakunnan (Norja) välillä 6.4.2011.
- Murmanskin alueen hallinnon (Venäjän federaatio) ja Lapin liiton (Suomi) välillä marraskuussa 2014.

Ystävyyskaupunkisopimuksia on luotu useiden kaupunkien välille ohjelma-alueella. Esimerkiksi sopimus ystävyyskaupunkisuhteen luomisesta Murmanskin kaupungin (Neuvostoliitto) ja Tromssan kaupungin (Norja) välillä on ollut voimassa 10.7.1972 lähtien, ja sopimus ystävyyskaupunkisuhteen luomisesta Arkangelin kaupungin (Venäjän federaatio) ja Vuoreijan kaupungin (Norja) välillä 23.2.1989 lähtien. Arkangelin (Venäjän federaatio) ja Tromssan (Norja) kaupungit ovat solmineet sopimuksen ystävyyskaupunkisuhteen luomisesta 7.7.2011. Lisäksi on olemassa sopimus ystävyyskaupunkisuhteen luomisesta Murmanskin alueen (Venäjän federaatio) ja Norrbottenin läänin (Ruotsi) välille 15.9.1998 alkaen, ja sopimus ystävyyskaupunkisuhteen luomisesta Murmanskin

¹² <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=48744&contentlan=1&culture=en-EN>

alueen (Venäjän federaatio) ja Oulun läänin (Suomi) välille 12.11.1993 alkaen. Västerbotten (Ruotsi) ja Karjalan tasavalta (Venäjän federaatio) uudistivat alueellisen yhteistyösopimuksensa kaudelle 2014–2020.

Yhteistyö muiden ohjelmien ja rahoituslähteiden kanssa

Yhteistyö käynnissä olevien ja tulevien kansainvälisten ja kansallisten EU-rahoitteisten tai kansallisesti rahoitettujen ohjelmien kanssa on erittäin arvokasta Kolarctic CBC -ohjelmalle. Läheinen yhteistyö auttaa välttämään päällekkäisyyksiä ja tukee jokaisen ohjelman toimintaa tehokkaammin.

Karelia CBC -ohjelma ja Kaakkois-Suomen ja Venäjän CBC -ohjelmat

Tiivis yhteistyö Karelia CBC-ohjelman ja Kaakkois-Suomen ja Venäjän (SEFR) CBC-ohjelmien kanssa on välttämätöntä ohjelmia valmisteltaessa sekä ohjelman toteutusvaiheessa, sillä samaa komission täytäntöönpanoasetusta (CBC IR) sovelletaan kaikkiin CBC -ohjelmiin, joihin EU osallistuu. Kolarctic CBC-, Karelia CBC- ja SEFR CBC-ohjelmien hallintoviranomaiset toimivat suomalaisissa maakuntaliitoissa, mikä edistää hallinnon yhdenmukaistamisesta syntyvää synergiaa.

Karelia CBC -ohjelma kattaa kolme seutukuntaa (Kainuun, Pohjois-Karjalan ja Oulun seudut) Suomessa ja Karjalantasavallan Venäjällä. Ohjelman tavoitteet, strategia ja painopisteet perustuvat ohjelma-alueen tarpeisiin ja ongelmiin. Ohjelmalla edistetään seuraavia temaattisia tavoitteita: liiketoiminnan ja PK-yritysten kehittäminen, paikallisen kulttuurin edistäminen ja historiallisen perinnön säilyttäminen, ympäristönsuojelu, ilmastonmuutokseen sopeutuminen, rajojen hallinnan ja rajaturvallisuuden edistäminen. Karelia CBC -ohjelman yleistavoitteena on tehdä ohjelma-alueesta houkutteleva paikka ihmisten asua ja tehdä työtä sekä yritysten sijoittautua ja toimia.

Kaakkois-Suomi–Venäjä CBC -ohjelman ydinalue kattaa kaudella 2014–2020 Suomessa Kymenlaakson, Etelä-Karjalan ja Etelä-Savon ja Venäjällä Leningradin alueen ja Pietarin kaupungin. Rajoittuviin alueisiin kuuluvat Uusimaa, Päijät-Häme, Pohjois-Savo ja Karjalan tasavalta. Kaakkois-Suomi–Venäjä CBC -ohjelma edistää taloudellista ja sosiaalista kehitystä, vastaa yhteisiin haasteisiin ja edistää liikkuvuutta alueellisesti merkittävien toimijoiden keskuudessa rajat ylittävän yhteistyön ja ohjelma-alueen kestävien edellytysten parantamiseksi entisestään. Ohjelman temaattiset tavoitteet ovat: elinkeinoelämän ja pk-sektorin kehitys, koulutuksen, tutkimuksen, teknologian kehityksen ja innovaatioiden tukeminen, ympäristönsuojelu, ilmastonmuutoksen lieventäminen ja siihen sopeutuminen, rajojen hallinnan ja rajaturvallisuuden, liikkuvuuden ja muuttoliikkeen hallinnan edistäminen.

Interreg V A Pohjoinen -ohjelma kattaa alueita Ruotsin, Suomen ja Norjan pohjoisosissa, mukaan lukien saamelaisalueen. Ohjelma jakautuu kahteen osaan, pohjoiseen ja Saamen alueeseen. Pohjoinen alue kattaa Ruotsissa Norrbottenin läänin sekä Skellefteån, Sorselen, Malån ja Norsjön kunnat Västerbottenin läänissä, Suomessa Lapin, Pohjois-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakunnat sekä Norjassa Finnmarkin, Tromsin ja Nordlandin maakunnat.

Saamen alue koostuu samasta alueesta kuin pohjoinen, mutta siihen kuuluvat lisäksi Ruotsissa Västerbottenin ja Jämtlandin läänit sekä osia Taalainmaan läänistä (eli Idren saamelaiskylän alue). Norjassa Saamen alue kattaa myös Nordlandin sekä Nord-ja Sör-Trøndelagin ja osan Hedmarkin kuntaa. Saamen alue siis sisältyy Pohjoiseen ohjelmaan, mutta sillä on myös osittain omia tavoitteita.

Pohjoisen ohjelman alla toteutettava toiminta keskittyy kehittämään tutkimusta, teknologiaa ja innovaatioita, liike-elämää ja PK-yrityksiä, ympäristönsuojelua, luonnonvarojen kestäväää käyttöä, kulttuuriperintöä ja työvoiman liikkuvuutta. Kolarctic CBC -ohjelman Venäjä-ulottuvuus täydentää INTERREG V A Pohjoinen -ohjelman toimintaa tekemällä yhteistyötä venäläiskumppanien kanssa.

Botnia-Atlantica-ohjelma¹³

Ohjelman tavoitteena on vahvistaa itä-länsi-suuntaista ulottuvuutta ja pitkällä aikavälillä täydentää integraatiota ja yhteistyötä Botnia-Atlantica-alueella voimakkaamman kasvun ja kestävä kehityksen aikaansaamiseksi. Ohjelma kattaa alueita Suomesta, Ruotsista ja Norjasta (Keski-Pohjanmaa, Satakunta ja Pohjanmaa Suomesta, Västerbottenin ja Västernorrlandin maakunnat ja Nordanstigin kunta Ruotsista ja Nordlandin maakunta Norjasta). Etelä-Pohjanmaan alue Suomessa ja Gävleborgin lääni (lukuun ottamatta Nordanstigiä) Ruotsissa osallistuvat ohjelmaan liitännäisalueina.

Venäjän federaation luoteisen alueen sosiaalis-taloudellisen kehityksen strategia vuoteen 2020 asti

Strategia kattaa kaikki elämänaalat tällä alueella. Luoteisen Venäjän maantieteellinen sijainti edellyttää sen aktiivista osallistumista Venäjän taloudellisten yhteyksien vahvistamiseen Euroopan unionin suuntaan. Venäjän federaation sisäisenä välineenä strategia vaikuttaa myös Venäjän alueiden osallistumiseen Venäjän ja EU:n rajat ylittävän yhteistyön ohjelmiin (CBC).

Strategian toimintasuunnitelman mukaan päätavoitteita on neljä:

1. Edellytysten luominen vaikuttavalle talouskehitykselle.
2. Liikenteen, energian, tietotekniikan, televiestinnän ja muiden infrastruktuurin rajoitusten poistaminen.
3. Sosiaalinen kehitys.
4. Ympäristöongelmien ratkaisu.

Pohjoinen periferia ja Arktinen -ohjelma

Pohjoinen periferia ja Arktinen -ohjelman (NPA) 2014–2020 visiona on luoda eloisia, kilpailukykyisiä ja kestäviä yhteisöjä resurssitehokkaalla tavalla innovaatioita valjastamalla, yrittäjyyttä edistämällä ja pohjoisen ja arktisen alueen ainutlaatuisia kasvuhankkeita hyödyntämällä.

Ohjelma edistää jäsenvaltioiden; Suomen, Irlannin, Ruotsin ja Iso-Britannian (Skotlanti ja Pohjois-Irlanti) ja ei-jäsen-alueiden; Färsaarten, Islannin, Grönlannin ja Norjan välistä yhteistyötä. Ohjelma kattaa siis euroarktisen alueen, osia atlanttisesta alueesta ja osia Barentsin alueesta rajoittuen lännessä Kanadaan ja idässä Venäjään. Venäjää on pyydetty liittymään ohjelmaan.

Ohjelman laajaa aluetta yhdistävät useat yhteiset piirteet, kuten alhainen asumistiheys, pitkät välimatkat, taloudellisen monimuotoisuuden vähyys, runsaat luonnonvarat ja ilmastomuutoksen huomattava vaikutus. Kasvava kiinnostus ja arktisten alueiden nopea kehitys ovat saaneet aikaan sen, että alueellisessa kehittämisessä on entistä paremmin tunnistettu ohjelman arktinen ulottuvuus.

Ohjelma-alueen kehitystarpeita ja mahdollisuuksia käsitellään neljän toimintalinjan avulla, jotka auttavat toteuttamaan ohjelman visiota: 1. ylläpidetään ja kehitetään kilpailukykyisiä yhteisöjä innovaatioiden avulla, 2. hyödynnetään ohjelma-alueen kilpailuetuja edistämällä yrittäjyyttä, 3. kehitetään energiavaroja yhteisöjä uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden avulla, 4. suojellaan, vaalitaan ja kehitetään kulttuuri- ja luontoperintöä. Kaikki toimintalinjat keskittyvät ohjelma-alueen harvaanasuttuihin yhteisöihin.

Itämeren alueen Interreg-ohjelma

Itämeren alueen Interreg-ohjelman yleistavoite on tukea aluekehitystä ja alueyhteistyötä ja sitä kautta innovointia, saavutettavaa ja kestävä kehitystä Itämeren alueella.

¹³ <http://www.botnia-atlantica.eu/home-fi/>

Itämeren alueen Interreg-ohjelma 2014–2020 edistää yhteistyötä jäsenvaltioiden, eli Tanskan, Saksan, Viron, Suomen, Latvian, Liettuan, Puolan ja Ruotsin sekä Norjan kesken. Venäjän federaatiolla ja Valko-Venäjällä on aikomus liittyä ohjelmaan.

Itämeren maiden kumppanit toimivat yhdessä kansalliset rajat ylittävissä hankkeissa ja vastaavat yhteisiin keskeisiin haasteisiin ja mahdollisuuksiin. Rahoitus on suunnattu pääasiassa julkisviranomaisille, tutkimus- ja koulutuslaitoksille, kansalaisjärjestöille, toimialajärjestöille ja yrityksille.

Ohjelmaa toteutetaan neljän pääpainopisteen mukaisesti:

- 1) innovointikyky
- 2) luonnonvarojen kestävä hoito
- 3) kestävä liikenne
- 4) instituutioiden valmiudet makroalueyhteistyöhön.

INTERREG EUROPE

EU:n 28 jäsenmaata, Norja ja Sveitsi osallistuvat ohjelman toteutukseen. EAKR:sta rahoitettavan ohjelman budjetti on 359 miljoonaa euroa kaudelle 2014–2020. INTERREG EUROPE -ohjelmassa on neljä aihealuetta, jotka kaikki liittyvät Rakennerahasto-ohjelmiin Suomessa ja Ruotsissa. Niiden tavoitteena on vahvistaa alueellista kehitystä: 1) Tutkimus, teknologian kehitys ja innovaatio, 2) PK-yritysten kilpailukyky, 3) Vähähiilinen talous, 4) Ympäristö ja resurssitehokkuus.

INTERREG EUROPE -ohjelmasta rahoitetaan kahdentyypisiä toimia:

a) Alueiden välisiä yhteistyöprojekteja: eri Euroopan maista tulevat kumppanit työskentelevät yhdessä kolmesta viiteen vuotta vaihtaen tiettyyn aiheeseen liittyviä kokemuksiaan. Kukin yhteistyöhön osallistuva alue laatii toimintasuunnitelman. Siinä täsmennetään, miten alueella varmistetaan, että yhteistyöstä saadut opit otetaan käyttöön. Projekteissa keskitytään kilpailukykyyn ja työllisyyteen EU-jäsenmaissa. Ohjelmassa edellytetään myös, että toimintasuunnitelman vaikutuksia seurataan.

b) Toimintatapojen oppimisalustoja: jatkuvan oppimisen paikkoja, joista aluepolitiikan toimijat voivat löytää ratkaisuja yllä mainittuun neljään aihealueeseen liittyvien toimintatapojensa hallinnan ja toimeenpanon parantamiseen.

Kansalliset Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahaston (ESR) ohjelmat Suomessa ja Ruotsissa, jotka kuuluvat Euroopan rakenne- ja investointirahastoihin ja joita kehitetään tavoitteena investointien käyttö kasvun ja työpaikkojen lisäämiseksi. Myös näihin ohjelmiin hyväksytään kansainvälinen toiminta.

Suomessa Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 -ohjelman hallintoviranomainen on Työ- ja elinkeinoministeriö, mutta välittävän elimen rooli on jaettu alueiden kesken. Ohjelman (EAKR- ja ESR-rahastot) päätavoitteet ovat 1) PK-yritysten kilpailukyvyn parantaminen, 2) tutkimuksen, teknologian kehittämisen ja innovoinnin vahvistaminen, 3) kestävä ja laadukkaan työllisyyden edistäminen ja työvoiman liikkuvuuden tukeminen, 4) taitojen ja elinikäisen oppimisen tukeminen investoimalla opetukseen ja koulutukseen, 5) syrjäytymisen, köyhyyden ja kaiken syrjinnän ehkäiseminen.

Aluekehitysohjelmat Suomessa

Alueelliset kehitysohjelmat perustuvat lakiin alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista (7/2014). Ohjelmat on laadittu noudattamaan kunkin alueen kehittämistavoitteita. Maakuntaliitot ovat vastuussa ohjelmien valmistelusta ja toteutuksesta alueillaan. Lapissa julkaisiin toukokuussa 2014 uusi kehittämisstrategia, ”Lappi-sopimus”, joka ohjaa maakunnan kehittämistä seuraavien neljän vuoden ajan. Sopimuksen perustan muodostavat Lapin älykkään erikoistumisen toimintatapa, ”Lapin arktisen erikoistumisen ohjelma” ja pitkäjänteinen, vuoteen 2040 ulottuva kehitysstrategia.

2. OHJELMA-ALUEEN KUVAUS

2.1 Ydinalueet

Alue ja väkiluku

Kolarctic CBC -ohjelma kattaa Suomessa Lapin, Ruotsissa Norrbottenin, Norjassa Finnmarkin, Tromsin ja Nordlandin sekä Venäjällä Murmanskin alueen, Arkangelin alueen ja Nenetsian autonomisen piirikunnan. Alueella kulkevat kahden EU-maan sekä Norjan ja Venäjän väliset rajat. Norjan, Suomen ja Venäjän yhteisen raja-alueen pituus on noin 700 km, ja siihen kuuluu Venäjänvastainen Schengenin raja-alue.

Ohjelma-alue kattaa lähes kaksi miljoonaa neliökilometriä. Se sijaitsee Euroopan pohjoiskulmassa ja on hyvä esimerkki reuna-alueesta.

Suomen, Ruotsin ja Norjan väliset rajat ovat Schengenin sisärajoja. Elintasoerot Pohjoiskalotin alueen ja Venäjän puoleisten alueiden välillä ovat huomattavia. Eroja on myös kulttuureissa, kehityksessä ja asukastiheydessä.

Ohjelma-alueella käytetään neljää pääkieltä: suomi, ruotsi, norja ja venäjä. Lisäksi alueella puhutaan saamen kielen eri variantteja ja nenetsin kieltä. Yli 70 % ohjelma-alueen väestöstä asuu Venäjällä. Suurin osa ohjelma-alueen väestöstä asuu kuntakeskuksissa. Alueen suurin väestökeskuskin on Venäjällä. Peräti 92,7 % Murmanskin alueen väestöstä asuu kaupungeissa¹⁴.

Ohjelma-alueelle on tyypillistä muuttotappion ja pienenevän syntyvyyden aiheuttama väestön väheneminen. Eniten ohjelma-alueelta muuttaa työikäistä väkeä; pääosin nuoret ja korkeasti koulutetut lähtevät työn perässä kasvukeskuksiin. Pohjois-Norjassa väkiluku on kuitenkin pysynyt lähes muuttumattomana ja on jopa kasvanut joillakin alueilla muuttoliikkeen vuoksi (*Taulukko 1*). Alle 15-vuotiaiden lasten määrä on korkein Nenetsiassa, jossa iäkkäämpiä on vastaavasti vähiten (*Taulukko 2*). Myös tulotaso on ohjelma-alueella huomattavasti alhaisempi kuin maiden eteläosissa. Keskiansio asukasta kohti on Nenetsiassa paitsi Barentsin alueen myös koko Venäjän korkein. Alueen öljyteollisuus näkyy selvästi palkkojen nopeana nousuna¹⁵.

¹⁴ <http://www.patchworkbarents.org>

¹⁵ <http://www.patchworkbarents.org/node/123>

Taulukko 1. Ohjelma-alueen maapinta-ala ja väestö

Alue	Maapinta-ala	Asukasluku (2014)	Asukasluvun muutos 1990– 2014 (%)
Lappi	98 984	182 844	-10,3
Norrbotten	98 911	248 637	-5,7
Lappi ja Norrbotten yhteensä	197 895	431 481	-8
Finnmark	48 615	73 787	-0,5
Troms	25 869	238 320	8,2
Nordland	38 460	238 320	0,5
Pohjois-Norja yhteen- sä	112 944	550 427	8,2
Murmansk	144 900	771 058	-33,9
Arkangeli	587 400	1 148 760	-23
Nenetsia	176 700	43 025	-18,4
Luoteis-Venäjä yh- teensä	909 000	1 962 843	-25,1
Koko alue yhteensä	1 219 839	2 944 751	-13,8

Taulukko 2. Ohjelma-alueen väestöjakauma iän ja sukupuolen mukaan 2011-2012

Alue	0–14 vuotta	15–64 vuotta	65 vuot- ta tai yli	Miehiä	Naisia
Lappi	15,4	64,1	20,3	50,1	49,8
Norrbotten	14,9	62,9	22,0	50,8	49,1
Lappi ja Norrbotten, kes- kiarvo	15,2	63,5	21,2	50,4	49,5
Finnmark	18,3	66,6	15,1	51,28	48,72
Troms	18,1	66,4	15,4	50,25	49,75
Nordland	17,6	64,4	17,8	50,25	49,75
Pohjois-Norja, keskiarvo	18,0	65,8	16,1	50,6	49,4
Murmansk	16,4	74,0	9,6	47,9	52,1
Arkangeli	16,3	71,2	12,5	46,7	53,3
Nenetsia	21,6	71,6	6,6	48,7	51,3
Luoteis-Venäjä, keskiarvo	18,1	72,3	9,6	47,8	52,2

Taulukko 3. Ohjelma-alueen BKT, työttömyysaste ja koulutustasoa koskevat tilastot¹⁶

Alue	BKT/henkilö/euro			Työttömyysaste (% työvoimasta)			Korkeakoulutus (%) 2010		
	2000	2007	2011	2009	2011	2013	Yhteensä	Miehet	Naiset
- Lappi	14 818	28 129	30 360	11,6	10,2	12,1	22,8	41,6	58,4
- Norrbotten	18 611	36 357	47 591	9,5	8,1	9,3	26,9	43,6	56,4
Lappi ja Norrbotten keskimäärin	16 715	32 243	38 976	10,6	9,2	10,7	24,9	42,6	57,4
- Finnmark	15 619	34 412	43 050	3,6	3,2	3,5	23,4	39,2	60,8
- Troms	16 581	35 049	42 439	2,6	2,2	2,3	27,0	43,5	56,5
- Nordland	16 342	36 268	41 599	2,8	2,8	2,9	21,8	43,2	56,8
Pohjois-Norja, keskiarvo	16 181	35 243	42 363	3,0	2,7	2,9	24,1	42,0	58,0
Murmansk	1 566	6 804	8 338	7,6	8,8	7,2	20,4	42,7	57,3
Arkangeli	1 186	6 197	9 149	7,2	6,0	6,1	17,5	41,0	59,0
Nenetsia	-	68 247	100 139	9,5	8,7	7,1	15,8	39,1	60,9
Luoteis-Venäjä, keskiarvo	1 376	27 083	39 209	8,1	7,8	6,8	17,9	40,9	59,1
Yhteensä	11 424	31 523	40 182	7,2	6,6	6,8	22,3	41,8	58,2

Lähteet: <http://www.patchworkbarents.org>, Murmanskin tilastot, Arkangelin alueen hallinto, Tilastokeskus, Statistics Sweden, Statistics Norway.

Verrattaessa työttömyysasteen kehitystä 2009–2013 nähdään, että trendi on laskeva. Samaan aikaan työttömyys kuitenkin kasvoi huomattavasti Suomen Lapissa, jossa työttömyysaste on korkein, 12,1 % (Taulukko 3).

Ohjelma-alueen pohjoisesta sijainnista, Barentsin aluetta ympäröivästä laajasta merialueesta (Norjanmeri, Pohjoinen jäämeri, Barentsinmeri, Vienanmeri ja Pohjanlahti) ja Norjan ja Ruotsin välisellä rajalla kulkevasta Skandien vuoristosta johtuen sen ilmastossa on huomattavia eroja. Norjanmeri ja Barentsinmeren eteläosa pysyvät sulana vuoden ympäri. Tammikuun keskilämpötila on -10 ja -20 °C:n välillä, Norjan rannikolla lämpötilat ovat hieman korkeampia. Heinäkuun keskilämpötila on +10 ja +20 °C:n välillä, lukuun ottamatta Norjan pohjoisosia, missä ilmasto on hieman viileämpi. Meren läheisyys tekee Murmanskin alueen ilmastosta leudomman. Leudomman ilmaston huomaa etenkin Norjan rannikolla, jota Golfvirta lämmittää.

Suurin osa ohjelma-alueesta sijaitsee arktisella tai subarktisella ilmastovyöhykkeellä. Koko aluetta leimaavat laajat asumattomat erämaat ja koskematon luonto. Suurin osa alueesta kuuluu pohjoiseen havumetsävyöhykkeeseen, pohjoisosat ovat tundraa. Ilmastomuutoksen ja globaalin saastumisen merkit näkyvät selvästi arktisilla alueilla, mikä tekee siitä suosittuun ilmastotutkimusalueen. Globaalista näkökulmasta alue on ainutlaatuinen ympäristö, jonka lajit ovat harvinaisia missään muualla. Osittain luonnon monimuotoisuus on kuitenkin uhattuna, ja eräät uhanalaiset lajit ja kannat vaativat erityissuojelua.

¹⁶ Lähteet: <http://www.patchworkbarents.org>

Suurimmat metsät sijaitsevat Lapissa, Norrbottenin alueella ja Murmanskin ja Arkangelin alueiden eteläosissa. Pohjoisessa metsänkasvu on hidasta, mikä tekee puusta erityisen kovaa ja lisää näin pohjoisesta puusta valmistettujen tuotteiden arvoa.

Tärkeimmät kalastusalueet ja suotuisimmat kalankasvatusalueet sijaitsevat Norjanmerellä, Barentsinmerellä ja Vienanmerellä. Ohjelma-alueen rannikoiden kalakannat etenkin Norjanmerellä ja Barentsinmerellä ovat maailman runsaimpien joukossa. Norjan ja Venäjän tiivis yhteistyö varmistaa, että kalavaroja hallitaan järkevästi. Joillakin paikallisesta kysynnästä riippuvaisilla rannikko-seuduilla työpaikat ovat vähentyneet merkittävästi kalateollisuuden rakennemuutoksen vuoksi. Ohjelma-alue tunnetaan meri- ja vuonoalueiden lisäksi myös järvistä ja joista.

Ohjelma-alueella on useita mineraali- ja malmiesiintymiä, sillä se sijaitsee Fennoskandian kilven alueella, joka on Euroopan unionin tärkein luonnonvara-alue ja Euroopan tärkeiden mineraalien lähde. Kuolan niemimaalla on Venäjän tärkeimpiä mineraali- ja malmivaroja. Alueelta on esi-merkiksi tähän mennessä löydetty yli 400 mineraali-, malmi- tai muiden kemikaalien esiintymää. Murmanskin alueen hyödynnettävissä olevat luonnonvarat kattavat lähes kaikki mahdolliset mineraalikaivannaiset ja mineraalit. Arkangelin alueella on tärkeitä bauksiitti- ja fluoriittiesiintymiä sekä arvokkaita timanttiesiintymiä. Norrbottenissa on kansainvälisesti merkittäviä rautamalmiesiintymiä, ja Lapin mineraaliesiintymiin kuuluu kultaa ja nikkeliä. Useilla Nordlandin, Tromsin ja Finnmarkin alueilla on erilaisia arvokkaita mineraaliesiintymiä.

Norjanmeressä, Barentsinmeressä ja Nenetsian rannikolla on laajoja öljy- ja kaasuvaroja. Arktisella alueella arvioidaan olevan noin neljännes maailman vielä löytämättömistä öljyvarannoista.

Kasvava kysyntä asettaa valtavan haasteen ympäristön turvallisuudelle, kun öljyä ja kaasua otetaan talteen, kuljetetaan ja säilytetään. Samaan aikaan tämä kysyntä avaa talouskasvulle hyviä mahdollisuuksia koko ohjelma-alueella, jos paikalliset ja alueelliset toimijat saavat tulevaisuuden investointeihin liittyviä sopimuksia ja toimeksiantoja.

Saamelaisalueen taloudelle luonto on myös resurssi, joka tarjoaa elannon ja mahdollistaa matkailutoiminnan ohjelma-alueella.

Talouden rakenne

Talouden rakenne vaihtelee ohjelma-alueella. Yleisesti BKT:n kehityssuunta on ollut positiivinen koko ohjelma-alueella, erityisesti Nenetsian autonomisessa piirikunnassa (*Taulukko 3*). Idän ja lännen välillä on yhä selvä ero, sillä Pohjoismaissa asukaskohtainen BKT on paljon korkeampi kuin alueen itäisissä osissa (mukaan lukien Luoteis-Venäjä). Ruotsin Norrbottenissa ja Norjan Nordlandissa on kummassakin eurooppalaista keskitasoa korkeampi asukaskohtainen BKT.¹⁷

Puhdas luonto ja runsaat luonnonvarat luovat ainutlaatuisen ja vakaan pohjan Lapin yrityssektorille. Alueen talouden vetureita ovat metsäteollisuus, metalliteollisuus, kaivosteollisuus, metsänhoito ja matkailu. Tulevaisuuden taloudessa energiasektorin rooli muuttuu yhä tärkeämmäksi. Suomen Lapissa talouskasvu on ollut kansallista kasvutasoa positiivisempaa, vaikka globaalin talouskriisin ja vientialan jatkuvasti vähenevän kysynnän aiheuttama epävarmuus on heijastunut Lapin talouden kehitykseen.¹⁸

Norrbottenin läänissä raakamateriaalituotanto ja metsäala ovat alueen talouden vetureita, mutta pienten ja keskisuurten yritysten merkitys kasvaa koko ajan suuremmaksi. Olemassa olevien yritysten investointihalut ovat ennätystasolla. Lääni on tuottavuudessa toisena heti Tukholman alueen jälkeen. Vuosina 2007–2009 teollisuuden investoinnit olivat Ruotsissa keskimäärin 6 800 SEK

¹⁷ State of the Nordic Region 2013, 63–65.

¹⁸ Arctic Business Forum, Yearbook 2014, 41–196.

asukasta kohden. Suurimmat teollisuuden investoinnit tehtiin Norrbottenin läänissä. Läänin alueella toimii noin 2 340 tuontiyritystä ja noin 890 vientiyritystä.¹⁸

Euroopan pohjoisosissa Norja on edelleen ykkössijalla investointisuunnitelmissa ja hankkeissa. Energiasektori on jatkuvasti investointilistan kärjessä niin merellä kuin rannikolla sekä tuulivoimassa ja vesivoimassa. Uusiutuva energia, johon myös bioenergia kuuluu, on ollut viime vuosien nopeimmin kasvava ja suurin energiasektori. Pohjois-Norjassa on runsaat luonnonvarat ja edullinen sijainti etenkin kalankasvatuksen ja -viljelyn kannalta sekä mineraalivarojen talteenotolle, energiantuotannolle ja matkailulle.¹⁸

Murmanskin alueella metallurgiateollisuus on menestynyt viime vuosina globaalin raaka-aineiden käsittelyn vuoksi. Alueen ihmisten palkkataso on kohonnut teollisuuden alalla. Murmanskin alueen hallinto on julkaissut vuosiin 2020–2030 ulottuvan ennusteen alueen kehityksestä. Sen mukaan Murmanskin alueen tavoitteena on luoda uudenlaista taloudellista toimintaa, kuten energiavarojen louhinta ja öljyn jalostus, olemassa olevien tuotteiden uudet muodot (nestekaasu, öljytuotteet, kromimalmin jalostus, platinaryhmän metallimalmit), suuren, modernin liikenne- ja logistiikkakeskuksen luominen, jalostamon ja nestekaasulaitoksen rakentaminen.¹⁸

Arkangelissa on runsaasti metsäteollisuutta. Arkangelin kaupungin lähellä sijaitsevassa Severodvinskissa on laivanrakennustelakoita ja konepajateollisuutta. Metsänhoito ja metsäteollisuus ovat Arkangelin alueen talouden tärkeimmät tekijät. Tuotantoteknologia ja teollisuuslaitokset kaipaavat investointeja. Alueella tuotetaan 30 % Venäjän viemästä sahamateriaalista ja 25 % paperi- ja selluloosaviennistä. Laivanrakennus on tärkeää alueen taloudelle, sillä alueella on paljon osaamista ja ainutlaatuisia tuotantovaltteja.¹⁸

Nenetsian autonomisen piirikunnan alueella on runsaita mineraaliesiintymiä, kuten öljyä, maakaasua, kaasukondensaattia, värimetalleja ja jalometalleja. Sen talouselämää hallitsevat öljy ja kaasu, joiden osuus alueen teollisuustoiminnasta on 99 %. Öljyntuottajayritysten aktiivisuuden ansiosta pääomainvestointien rakenteen kannalta suurimmat investoinnit liittyvät teollisuusmineraalien talteenottoon. Niiden osuus investoinneista on viime vuosina vaihdellut 87 prosentista 96 prosenttiin.

Kalastus ja kalankasvatus ovat tärkeitä aloja Pohjois-Norjassa sekä Murmanskin ja Arkangelin alueilla. Monilla Pohjois-Norjan suurilla ja keskikokoisilla kalankasvatustaloksilla käytetään modernia teknologiaa. Kalankasvatusalan pirstoutuminen ja laitton kalastus Barentsinmerellä voivat vahingoittaa alueen kalateollisuutta vakavasti. Paikallisten kalastusyhteisöjen säilyttämiseksi ja kestävä kalastuksen varmistamiseksi Pohjois-Norjan ja Luoteis-Venäjän tulee kehittää yhteistyötään kalankasvatuksen valvonnan, tuotteiden valmistuksen ja markkinoinnin aloilla.

Poronhoidolla on tärkeä rooli erityisesti Lapissa, Finnmarkissa ja Norrbottenissa. Se perustuu laajalti luonnonlaidunten käyttöön. Poromääriä säännellään luonnon sietokyvyn mukaan, mutta silloin tällöin Pohjoiskalotin alueella on pulaa jäkälästä, jota kasvaa runsaasti ohjelma-alueen Venäjälle kuuluvassa osassa. Poronhoito on tärkeää myös Nenetsian piirikunnassa ja Murmanskin alueen Lovozeron kunnallispiirissä.

Saamelaiskulttuurissa porolla on keskeinen rooli muutoinkin kuin poronhoidossa. Se on avainasemassa monien toimialojen jatkokehityksessä, esimerkkeinä käsityöt, elintarvikkeet, taide ja muotoilu.

Suomen Lapissa, Ruotsin Norrbottenissa, Pohjois-Norjassa ja ohjelma-alueen venäläisissä osissa teollisuus on pääosin muiden kuin paikallisten käsissä, mikä tarkoittaa, että osa tuotoista valuu pois alueelta. Alueen teollisuussektori on viime vuosina lisäksi kokenut huomattavan rakennemuutoksen: työvaiheita on automatisoitu, teollisuuden työpaikat (lukuun ottamatta kaivosalaa) ovat vähentyneet ja energiatehokkuutta on parannettu ympäristön kuormituksen vähentämiseksi.

Vesivoimaa tuotetaan koko ohjelma-alueella lukuun ottamatta Arkangelin aluetta. Vesivoimalla on tärkeä rooli Pohjois-Norjassa ja Pohjois-Ruotsissa, jossa lähes kaikki sähkö tuotetaan vesivoimalaitoksissa. Vastaavasti Murmanskin alueella käytetään energian tuottamiseen pääasiassa ydinvoimaa, lisäksi energiaa viedään Suomeen ja Norjaan. Murmanskin alueella on myös 17 vesivoimalaa ja kolme lämpövoimalaa. Viime vuosien aikana tuulivoima ja bioenergia ovat nousseet vaihtoehdoiksi. Norjan rannikolla on jo useita tuulivoimaloita, samoin Ruotsin Norrbottenissa ja Suomen Lapissa. Kahden Kolarctic ENPI CBC 2007–2013 -ohjelman avulla rahoitetun hankkeen ansiosta uudistuvia energialähteitä (tuulienergia) ja dieselöljyn korvaamista ympäristöystävällisemmällä energialähteellä edistettiin paikallistasolla, ja lisäksi Nenetsian piirikunnan syrjäiselle alueelle perustettiin tuulivoimala.

Öljy- ja kaasuteollisuudella on tärkeä asema ohjelma-alueen taloudessa, etenkin Norjan pohjoisilla alueilla ja ohjelmaan osallistuvilla venäläisalueilla. Se vaikuttaa myös teollisuudenaloihin, jotka tuottavat öljyn hyödyntämisessä ja tuotannossa tarvittavia varusteita. Tällä aihealueella Norjan ja Venäjän yhteistyö on tärkeää, ja tämä vuorovaikutus on luonnollisesti kaikkien ohjelma-alueen maiden etujen mukaista.

Matkailu on yksi Pohjoiskalotin alueen nopeimmin kehittyvistä aloista. Koko ohjelma-alueella on suuret mahdollisuudet kehittyä kansainvälisen matkailun entistä houkuttavammaksi kohteeksi. Matkailun merkitys elinkeinona on kasvanut merkittävästi viime vuosikymmeninä. Matkailulla on merkittävät työllisyysvaikutukset erityisesti nuoriin ja naisiin. Tämä on erityisen tärkeää varsinkin harvaan asutuilla seuduilla, joilla matkailu voi olla ainoa tulonlähde. Kiinnostava mutta herkkä arktinen ympäristö, luonnonilmiöt ja kulttuurin monimuotoisuus ovat keskeisiä tekijöitä, jotka houkuttelevat matkailijoita Barentsin alueelle. Matkailuelinkeinoja on kehitettävä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti ja poliittisesti kestäväksi, jotta voidaan varmistaa matkailuresurssien säilyminen. Kestävä kehitys on erityisen tärkeää valmistauduttaessa ilmastonmuutoksin aiheuttamiin haasteisiin, jotka voivat sekä haitata että tukea matkailualaa merkittävässä määrin. Kilpailu kiristyy matkailualalla jatkuvasti. Suurimmat kehittämistarpeet liittyvät kuljetuspalvelujen saatavuuteen ja ripeisiin viisumikäsittelyihin Venäjän ja Pohjoismaiden kesken. Matkailijat edellyttävät nopeita ja joustavia ratkaisuja. Idän ja lännen väliset yhteydet ja viisumien tehokas käsittely ovat välttämättömiä.

Pohjoiskalotin alueella toimivat PK-yritykset ovat keskimäärin pien- tai mikroyrityksiä, jotka yleensä työllistävät alle viisi henkilöä ja jotka sijaitsevat suuremmissa asutuskeskuksissa. Teollisuuden aloista tärkeimpiä ovat puu- ja metallituotteet, elintarvikkeiden jalostus, matkailu, huipputeknologia sekä palvelut ja kauppa. Alueen talouden rakenne aiheuttaa sen, että suuret investoinnit ovat usein riippuvaisia ulkopuolisista rahoittajista.

Terveystenhuoltoa ja koulujärjestelmiä kehitetään pääosin paikallisesti alueen läänien ja maakuntien kesken. Julkisten palveluiden, erityisesti sosiaalipalveluiden heikkeneminen harvaan asutuilla alueilla on jatkuva huolenaihe. Joitakin rajat ylittäviä hankkeita on käynnistetty asian auttamiseksi. Telelääketiedehankkeita ja sairaalayhteistyötä kehitetään Pohjoiskalotilla. Kolarctic CBC -ohjelman alueella tehdään yhteistyötä pelastusvalmiuden ja vasteen osalta, mutta toimintaa tulee vielä kehittää.

Alueen yksityisten palvelujen tarjoajat ovat usein pääkaupungeissa toimivien yritysten sivutoimipisteitä. Pankkipalvelut toimivat hyvin rajan yli, mutta vakuutusyhtiöt ovat haluttomampia tarjoamaan vakuutuksia rajat ylittävään toimintaan.

Infrastrukturi

Suomen, Ruotsin ja Norjan välillä on seitsemän vilkasta Schengen-rajanylityspaikkaa, ja tieyhteydet ovat yleisesti hyvällä tasolla. Norjan ja Venäjän välillä on kansainvälinen rajanylityspaikka Storskog/Kolttaköngäs (Boris Gleb) ja Suomen Lapin ja Venäjän välillä kaksi, Raja-Jooseppi/Lotta sekä Kellosoelkä/Salla. Boris Glebin rajanylityspaikkaa kehitettiin Kolarctic ENPI CBC 2007–2013 -ohjelman puitteissa. Suomen ja Venäjän viranomaiset ovat ilmaisseet kiinnostuksensa yhteistyöhön paikallisen tiehallinnon kanssa pohjoisimmilla rajanylityspaikoilla itä-länsi-suuntaisten liikennekäytävien kehittämiseksi. Yhteistyö kattaisi paitsi rajanylityspaikat, myös niille johtavat tiet ja liikennekaistat.

Idän ja lännen väliset ratayhteydet ovat ohjelma-alueella riittämättömät, eikä rautateitse pääse lainkaan Tromsiin tai Finnmarkiin. Lapin ja Norrbottenin yhdistävällä rataosuudella Tornio–Haaparanta kulkee vain tavarajunia. Ruotsista on ratayhteys Norjan Narvikiin. Pohjoiskalotin ja Venäjän välillä ei ole suoraa ratayhteyttä, mutta on tutkittu mahdollisuutta jatkaa Murmansk–Nikkeli-rataa Kirkkoniemeeseen. Yli 80 % Luoteis-Venäjän liikenteestä kulkee raiteilla. Venäjällä ja Suomessa on käytössä sama raideleveys, mikä mahdollistaa konkreettisen yhteistyön. Olemassa oleva tutkimus Salla-Alakurtti-radasta on päätetty päivittää lisäämällä siihen soveltuvuutta ja kustannustehokkuutta koskeva osio. Tavoitteena on aloittaa Venäjän ja Suomen rataverkkojen yhdistäminen, mikä puolestaan mahdollistaisi Barentsin liikennekäytävän kehittämisen.

Alueen lentoliikenne tapahtuu lähinnä maiden sisällä pohjoisesta etelään. Joitakin alueen sisäisiä idän ja lännen välisiä poikittaisia lentoyhteyksiä on, mutta tilanne muuttuu nopeasti. Pääosa lentoliikenteestä on matkustajalentoja Pohjoiskalotilta Luoteis-Venäjälle, mutta tavaraliikennettä on jonkin verran myös Suomesta, Norjasta ja Ruotsista. Alueen liikennejärjestelmän pahin pullonkaula on itä-länsi-suuntaisten lentoyhteyksien puuttuminen.

Kuva 2. Lentoyhteydet Barentsin alueella

© Joint Barents Transport Plan

Ohjelma-alueelta on laivayhteyksiä maailmalle Pohjanlahden, Norjan rannikon, Murmanskin, Kandalakshan ja Arkangelin satamista. Suuri osa Venäjän ulkomaanrahdista kuljetetaan Murmanskin

kauppasatamasta. Kaikkien Barentsin alueen satamien rooli kasvaa tulevaisuudessa, kun Barentsinmeren ja Karanmeren öljyvaroja aletaan hyödyntää.

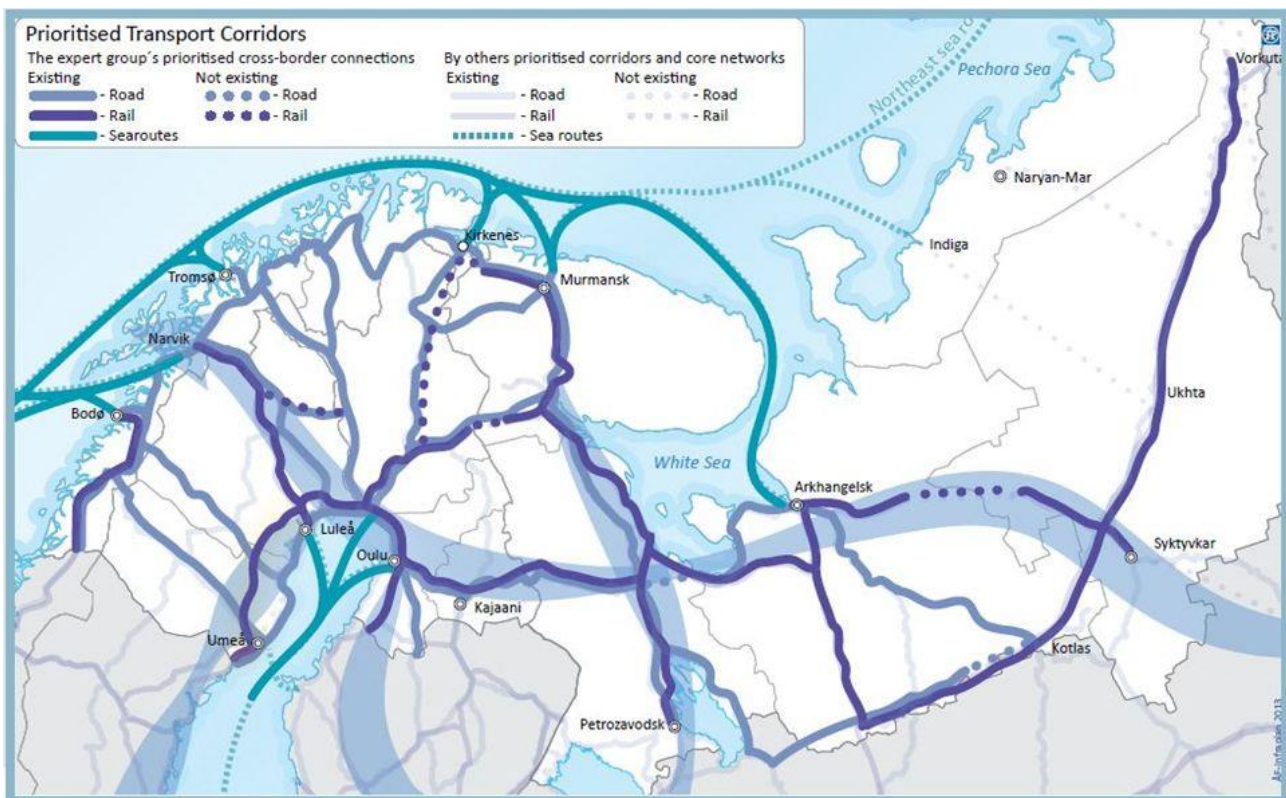
Pohjoinen merikäytävä (NMC) on osa EU:n Merten moottoritiet -hanketta (MoS), jonka tavoitteena on yhdistää rannikkoalueet ja tehostaa Pohjanmeren ja Pohjoisen periferian alueellista kehitystä.

Pohjoisen itä-länsi-käytävä (North East West Corridor, NEW) yhdistää maa- ja meriliikenteen intermodaaliseen ketjuun Narvikin rata-/meriterminaalin kautta. NEW-käytävä on keskittynyt Keski-Aasian ja Pohjois-Amerikan itärannikon väliseen kauppaan ja kykenee sen vuoksi tarjoamaan kehittyville markkinoille kestävä liikennetarkaisun, jossa kaikki palvelut saa yhdestä pisteestä.

Pohjoisen merireitin (NRS) kehittäminen kasvattaa Aasian ja ohjelma-alueen välistä liikennettä.

Kuva 3. Ensisijaiset liikennekäytävät

© Joint Barents Transport Plan

Teleyhteydet ja tietotekniikka

Globaalit, modernit teleyhteydet ja tietotekniikka ovat levinneet laajalle Pohjoiskalotilla (Taulukko 4). Tavoitteena on saada riittävät, yritysten tietoliikennetarpeisiin vastaavat laajakaistayhteydet myös alueen suurempien keskusten ulkopuolelle.

Taulukko 4. Laajakaistaliittymien osuus asukasta kohden 2012–2013¹⁹

Alue	%
Nordland	73
Troms	73
Finnmark	63
Murmanskin alue	15
Arkangelin alue (sisältää Nenetsian)	14
Lappi	82
Norrbotten	97

Murmanskin ja Arkangelin alueiden matkapuhelinverkot ovat melko hyvät, vain kaikkein harvaan asutuimmilla alueilla ollaan verkon kantamattomissa. Internet-yhteydet Murmanskiin ja Arkangeliin ovat erittäin hyvät; ne kattavat samat alueet kuin matkapuhelinverkko, ja niitä voidaan käyttää matkapuhelimilla. Nenetsian autonomisessa piirikunnassa tilanne on jonkin verran haastavampi; matkapuhelinverkko kattaa vain Narjan Marin kaupungin ja ympäröivän alueen, mutta muualla signaali on heikko. Ohjelma-alueen venäläisissä osissa puhelut ulkomaille ovat edelleen kalliita.

Suomen, Ruotsin ja Norjan televisioyhtiöt tuottavat yhdessä saamenkielisiä ohjelmia, joita voi näissä maissa katsella joka arkipäivä. Television yhteiset saamenkieliset lastenohjelmat aloitettiin syksyllä 2007, yhteisiä saamenkielisiä radio-ohjelmia on tehty jo vuosia. Asemat tuottavat ohjelmia yhdessä, mutta myös omia ohjelmia jaetaan muille.

Koulutus ja tutkimus

Ohjelma-alueen kestävä sosioekonomisen kehityksen kannalta on ehdottoman tärkeää panostaa koulutukseen ja tutkimukseen. Tietoon ja innovaatioihin perustuvan yhteiskunnan muodostaminen on ratkaisevassa asemassa kilpailukykyisen talouden luomisessa alueelle. Akateeminen maailma ja tutkimuskeskukset toimivatkin vetureina ja vaikuttavat merkittävästi Barentsin alueen kokonaishyvinvointiin ja menestykseen. Tutkimus ja koulutus saavat aikaan myös parempia oppimisalustoja ja edistävät alueen kehitystä.

Vuonna 2010 ohjelma-alueen väestöstä 22,2 % oli korkeakoulutettuja. Eniten korkeakoulutettuja oli Tromsissa (27 %) ja vähiten Nenetsiassa (15,8 %) (Taulukko 3).

Ohjelma-alueen korkeakouluilla ja tutkimuslaitoksilla on pitkät yhteistyön perinteet, jotka ovat pääosin perustuneet oppilaitosten ja alueellisten tai kansallisten viranomaisten kahdenvälisiin sopimuksiin. Alueen korkeakoulut ovat hyvin erilaisia opiskelijamääriltään, koulutusohjelmiltaan, hallintojärjestelmiltään, omistusrakenteiltaan ja toimintastandardeiltaan. Niillä on kuitenkin yhteinen visio ja samat haasteet, jotka liittyvät esimerkiksi opetusohjelmien kansainvälistämiseen ja hallintoon, Bolognan prosessin toteuttamiseen ja sijaintiin pohjoisella reuna-alueella. Verkostoitumisella ja yhteisellä kehitystyöllä onkin tärkeä rooli näiden laitosten päivittäisessä toiminnassa.

¹⁹ Lähteet: <http://www.patchworkbarents.org/>, Lappi: <https://www.viestintavirasto.fi/>

Ympäristö ja luonto

Ohjelma-alueeseen kuuluvat Euroopan viimeiset, lähes koskemattomat erämaat, mutta myös pahoin saastuneita alueita. Ankarien luonnonolosuhteiden ja alueen hitaan luonnollisen toipumisen vuoksi luonnonvarainen ympäristö on erittäin altis saasteiden aiheuttamille vahingoille. Kasvava taloudellinen toiminta voi lisätä ympäristövaikutuksia ja heikentää ympäristö- ja ekosysteemipalvelujen laatua. Tämä vaikuttaa myös luonnosta ja ekosysteemeistä riippuvaisiin toimialoihin, kuten poroelinkeinoon. Talouselämän toiminnasta aiheutuu maankäyttöön kohdistuvia paineita, joten pitkän aikavälin suunnittelu ja eri etujen huolellinen yhteensovittaminen ovat erittäin tärkeitä. On kuitenkin syytä huomata, että ohjelma-alueen suuren pinta-alan, harvan asutuksen ja teollisen toiminnan keskittymisen ansiosta ihmisen toiminnasta aiheutuvat paineet koskevat useissa tapauksissa suhteellisen pieniä alueita. Barentsin alueella muodostuu silti ilmansaasteita, joiden vaikutukset näkyvät laajoilla alueilla kauas kulkeutuvien laskeumien muodossa.

Öljy- ja kaasuteollisuuden (rannikolla ja merellä) käynnissä olevat ja suunnitellut kehitystoimet asettavat erityisiä haasteita pelastusvalmiudelle, jotta ympäristönsuojelu voidaan turvata ohjelma-alueen meri- ja rannikkoalueilla. Nestekaasun tuottaminen ja kuljettaminen Hammerfestistä eurooppalaisille markkinoille alkoi lokakuussa 2007. Se on Barentsinmeren ensimmäinen teollinen kaasunetsintäoperaatio.

Barentsin alueen kaivosteollisuutta kehitetään parhaillaan. Kasvava kysyntä on lisännyt tuotantoastetta monissa yksiköissä, ja uuden teknologian ansiosta voidaan toteuttaa lyhytaikaisia operaatioita suhteellisen pienistä esiintymistä. Monet yritykset suhtautuvat ympäristöasioihin vakavammin, ottavat käyttöön ympäristönhallintajärjestelmiä tai investoivat päästöjen vähentämiseen vesistöihin. Samaan aikaan toisia kaivoksia suljetaan, peruskallioon jätetään avoimia haavoja, joissa luonnon prosessit aiheuttavat vaarallisten aineiden kulkeutumista haavoittuviin ekosysteemeihin. Vanhojen tai kannattamattomien kaivosten sulkeminen on kasvava ongelma Barentsin alueella.

Pohjoiskalotin luonnossa suurimmat paineet kohdistuvat Pohjanlahteen, jonka rannikolla sijaitsevat myös suurimmat teollisuuslaitokset. Teollisuus- ja talousvesien riittämätön puhdistaminen ja niiden päästäminen jokiin Venäjän puolella lisää kemikaalisaaastumista ja pysyviä orgaanisia saasteita (POP) arktisissa vesissä. Arktista Eurooppaa saastuttaa myös alueelta lähtevä ja sen ulkopuolinen kaukoliikenne. Barentsin euroarktisen alueen sisäjärvien happamoituminen on kuitenkin pienenevä ongelma, ja aluetasolla on nähtävissä merkkejä toipumisesta. Arktisen neuvoston Arktisen ympäristön seuranta- ja arviointiohjelma (AMAP) julkaisee säännöllisesti ympäristötutkimuksia myös ohjelma-alueella tapahtuvasta tutkimuksesta. Lapissa ja Finnmarkissa porojen liikalaiduntaminen aiheuttaa laajaa kasvillisuuden kulumista.

Monet Venäjänpuoleisen Barentsin ympäristöongelmat johtuvat talouselämän toimista ja tuotantorakenteista, joita on kehitetty ottamatta riittävästi huomioon ympäristöasioita. Viranomaisten, ympäristönsuojelujärjestöjen ja teollisuusyritysten toimien ansiosta tilanne on parantunut hitaasti. Toimet tähtäävät yritysten modernisoimiseen ja ilmaa ja vesistöjä saastuttavien teollisuuspäästöjen vähentämiseen alueella. Yhdessä kansainvälisten kumppaneiden kanssa asianosaiset venäläisviranomaiset panostavat voimakkaasti radioaktiivisen jätteen säilytyspaikkoja koskevien ongelmien ratkaisemiseen. Jätevesien riittämätön puhdistaminen ja sen aiheuttama juomaveden huono laatu vaativat vielä lisää huomiota Venäjänpuoleisella Barentsin alueella, jossa käsittelemätön juomavesi aiheuttaa sairauksia. Vesiongelmat ovat vakavimpia tietyillä teollisuusalueilla, joiden asukastiheys on suuri verrattuna ohjelma-alueen muihin, harvaan asuttuihin osiin. Vesihuollon infrastruktuurin kehittäminen on erityisen kiireellinen asia näillä alueilla.

Luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämiseksi on selvitettävä sen syyt. Erityisen tärkeää on varmistaa luonnonvarojen ekologinen käyttö kaivosteollisuudessa, maanviljelyssä, metsänhoidossa ja kalastuksessa. Uhanalaista ja haavoittuvaa monimuotoisuutta tulee suojella ja ennallistaa mahdollisuuksien mukaan. Erityistä huomiota tulee kiinnittää Kansainvälisen luonnonsuojeluliiton (IUCN) punaisella listalla olevien uhanalaisten, haavoittuvien biotooppien ja kulttuurimai-

semien suojeluun. Runsaan monimuotoinen arktinen luonto on tärkeä myös saamelaiskulttuurin talouselämän säilymiselle ja kehittymiselle ja matkailuelinkeinolle.

Rajat ylittävät vesialueet ovat erityisen tärkeitä. Pohjoiskalotin ja Venäjän läpi virtaavista joista tärkeimmät ovat Paatsjoki ja Tuulomajoki, jotka viime ohjelmakaudella sisältyivät Interreg- ja Tacis-hankkeisiin. Etenkin näiden vesistöjen ympäristön tilan seuraaminen ja kehittäminen edellyttävät rajat ylittävää yhteistyötä. Myös Kuolan niemimaalla tuotettujen teollisuuspäästöjen vaikutukset ovat nähtävissä tällä alueella.

Ilmastonmuutoksen hallinnan tavoitteena on myös vakiinnuttaa ilmakehän kasvihuonepäästöt selaiselle tasolle, joka ei aiheuta ilmaston epänormaalia vaihtelua. Sen saavuttamiseksi voidaan esimerkiksi tukea kasvihuonepäästöjen vähentämistä ja uudistuvien energialähteiden käyttöä. Alueellisesti on tärkeää korostaa ilmastomuutokseen sopeutumista. Alueelliset ilmastostrategiat ovat merkittävä työkalu ilmastomuutoksen vaikutuksia arvioitaessa. Ilmastonmuutoksen vaikutukset arktisella alueella ovat nopeita, ja niitä nähdään jo kasvi- ja eläinlajien levinneisyydessä, lumi- ja jääpeitteessä sekä ääri-ilmiöissä, kuten tulvissa ja kuivissa kausissa. Ilmastonmuutos vaikuttaa ympäristöön monin tavoin ja sitä kautta myös elinolosuhteisiin, ihmisen toimintaan ja hyvinvointiin. Koska ilmasto muuttuu, vakavien tulvien vaara kasvaa koko Barentsin alueella. Jokilaaksot ovat perinteisiä asutusalueita kaikilla pohjoisilla alueilla, joten tulvariski kasvaa tulevaisuudessa.

2.2 Rajoittuvat alueet

Osallistujamaat ovat päättäneet sisällyttää Kolarctic CBC 2014–2020 -ohjelmaan seuraavat rajoittuvat alueet: Suomessa Oulun seudun, Ruotsissa Västerbottenin ja Venäjällä Karjalan ja Komin tasavallat. Rajoittuvien alueiden tuensaajat voivat osallistua ohjelman toteutukseen tasa-arvoisina kumppaneina. Rajoittuvien alueiden sijainti suhteessa ohjelman ydinalueeseen näkyy kohdassa 2.4. ”Ohjelma-alueen kartta”.

Rajoittuvien alueiden sisällyttäminen Kolarctic CBC 2014–2020 -ohjelmaan on perusteltua, koska näin halutaan varmistaa ohjelman ydinalueiden ja rajoittuvien alueiden välisen pitkän yhteistyön jatkuminen varsinkin Oulun seudulla, Västerbottenissa ja Karjalan tasavallassa.

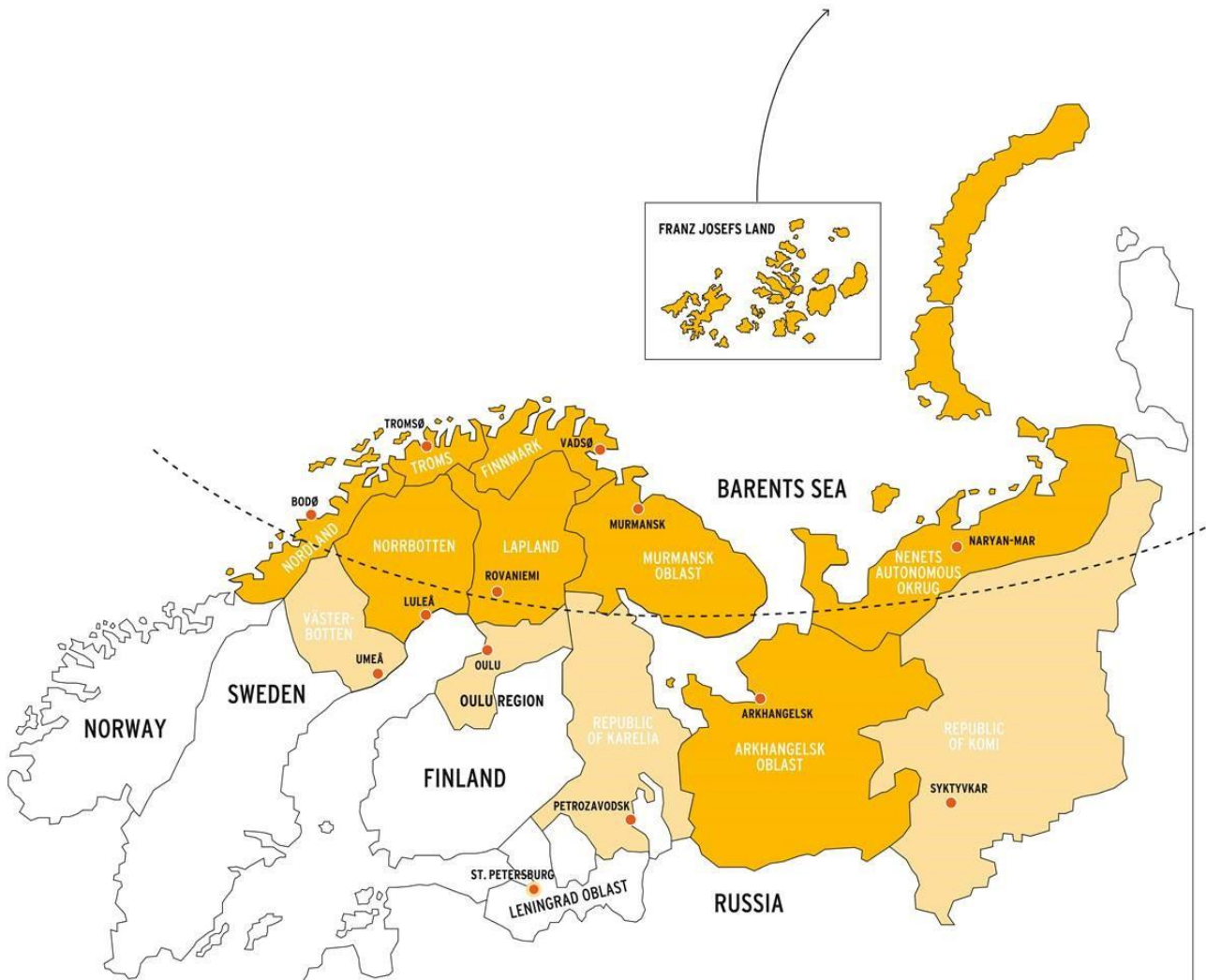
Koska useat ohjelma-alueella toimivat järjestöt tekevät aktiivista yhteistyötä myös Komin tasavallan kanssa esimerkiksi alkuperäiskansojen elinkeinojen kehittämisen parissa, Komin tasavallan lisääminen Kolarctic CBC 2014–2020 -ohjelmaan uudeksi rajoittuvaksi alueeksi oli perusteltua. Komin tasavalta kuuluu myös Barentsin alueeseen, ja koska Kolarctic CBC 2014–2020 -ohjelman tavoitteena on vahvistaa Barentsin alueen yhteistyötä ja tukea toimintaa Barents-työryhmien painopiste-alueiden mukaisesti, sen ottaminen mukaan tuo luonnollista lisäarvoa Kolarctic CBC -ohjelman alueen yhteistyöhön.

2.3 Ohjelma-alueen ulkopuoliset sosiaali-, talous- tai kulttuurielämän keskukset

Osallistujamaat ovat päättäneet sisällyttää Pietarin kaupungin Venäjällä Kolarctic CBC 2014–2020 -ohjelmaan tärkeänä sosiaali-, talous- ja kulttuurielämän keskuksena. Pietari on Luoteis-Venäjän suurin kaupunki ja merkittävä talouselämän keskus. Kolarctic ENPI CBC -ohjelmakaudella 2007–2013 Pietari sisällytettiin ohjelma-alueeseen.

Jatkuvuuden turvaamiseksi Pietari voi osallistua ohjelmaan: onhan Pietarin ja ydinalueiden välillä ollut pitkään vakiintuneet yhteydet, jotka voivat täydentää ohjelman puitteissa tuettuja toimintoja ja lisätä yhdenmukaisuutta muiden CBC-ohjelmien kanssa. On tärkeää jatkaa yhteistyötä pietarilaiskumppanien kanssa. Koska Pietari on valittu ohjelman tärkeäksi sosiaali-, talous- tai kulttuurielämän keskuksesi, pietarilaiset tuensaajat pystyvät osallistumaan ohjelman toteutukseen tasaveroisina kumppaneina.

2.4 Ohjelma-alueen kartta

Kuva 4. Ohjelma-alueen kartta

Kolarctic CBC -ohjelman tukikelpoiset alueyksiköt (NUTS 3)

Ydinalueet:

Suomi: Lappi

Ruotsi: Norrbotten

Norja: Finnmark, Troms, Nordland

Venäjä: Murmanskin alue, Arkangelin alue, Nenetsian autonominen piirikunta

Rajoittuvat alueet:

Suomi: Oulun seutu

Ruotsi: Västerbotten

Venäjä: Karjalan tasavalta, Komin tasavalta

Tärkeä sosiaali-, talous- tai kulttuurielämän keskus:

Venäjä: Pietarin kaupunki

2.5. Maantieteelliset tukikelpoisuusvaatimukset

Yleissääntönä on, että jokaisessa hankkeessa on oltava vähintään yksi kumppani osallistuvasta EU:n jäsenvaltiosta (Suomi tai Ruotsi) ja yksi osallistuvasta kumppanimaasta (Venäjä).

Edeltäneen Kolarctic ENPI CBC 2007–2013 -ohjelman jatkuvuusperiaatteen mukaisesti Norjan ja Venäjän välillä voidaan panna täytäntöön kahdenvälisiä hankkeita, mikäli niihin ei löydetä sopivaa kumppania Suomesta tai Ruotsista ja mikäli hankkeen toimet liittyvät öljy- ja kaasuteollisuuteen tai kalastukseen. EU:n rahoitusta ei ole saatavissa Norjan ja Venäjän kahdenvälisiin hankkeisiin. Näitä hankkeita rahoitetaan Norjan ja Venäjän kansallisella rahoituksella.

Ydinalueiden (Lappi, Norrbotten, Finnmark, Troms, Nordland, Murmanskin alue, Arkangelin alue ja Nenetsian autonominen piirikunta), rajoittuvien alueiden (Oulun seutu, Västerbotten, Karjalan tasavalta ja Komin tasavalta) sekä tärkeän sosiaali-, talous- tai kulttuurielämän keskuksen (Pietari) tuensaajat voivat osallistua ohjelman toteutukseen tasavertaisina kumppaneina.

Helsinkiin, Moskovaan, Osloon ja Tukholmaan sijoittautuneet kansallisen tason julkiset elimet voivat toimia hankekumppaneina, mikäli niillä ei ole rakenteellisia yksiköitä ohjelma-alueella.

Jos hankkeen sisältämä toiminta liittyy Barentsin yhteistyöksi määritellyn toiminnan tai euroarktisen alueen kehittämistyön toteuttamiseen, myös ohjelma-alueen ulkopuoliset kumppanit voivat osallistua tasa-arvoisina.

Korkeintaan 20 % ohjelman rahoituksesta voidaan käyttää rajoittuvilta alueilta, tärkeästä sosiaali-, talous- tai kulttuurielämän keskukselta ja määritetyn ohjelma-alueen ulkopuolelta peräisin olevien tuensaajien tai johtavien tuensaajien toiminnan rahoittamiseen. Tämä 20 %:n sääntö ei koske suuria infrastruktuurihankkeita (LIP).

3. OHJELMAN STRATEGIA

3.1 Ohjelman strategian kuvaus

Ohjelman strategia vastaa Kolarctic CBC -ohjelma-alueen tunnistettuihin alueellisiin tarpeisiin, ja toimeenpano tapahtuu ohjelman strategisten tavoitteiden mukaisesti. Ohjelma-asiakirjassa 2014–2020 määritetään kolme ENI CBC -strategian tavoitetta rajat ylittävälle yhteistyölle (CBC) ja kymmenen temaattista tavoitetta (TO). Kunkin ohjelman tulee valita enintään neljä temaattista tavoitetta ja edistää vähintään yhtä seuraavista strategisista tavoitteista:

- A. Edistää taloudellista ja sosiaalista kehitystä yhteisen rajan molemmin puolin
- B. Vastata yhteisiin ympäristön, julkisen terveydenhuollon ja turvallisuuden haasteisiin
- C. Edistää ja turvata ihmisten, tavaroiden ja pääoman monialaista liikkuvuutta.

Venäjää koskevien rajat ylittävän yhteistyön ohjelmien toimeenpano perustuu myös Venäjän federaation rajat ylittävää yhteistyötä koskevien periaatteiden mukaisiin toimintaohjeisiin. Toimintaohjeet ovat: a) yhteistyö rajat ylittävän kaupan alalla, b) yhteistyö investointihankkeissa, c) yhteistyö

liikenteen, logistiikan ja viestinnän alalla, d) yhteistyö luonnonvarojen kestävässä hyödyntämisessä ja ympäristönsuojelussa, e) yhteistyö lainvalvonnassa, f) yhteistyö muuttoliikkeen ja työmarkkinoiden sääntelyssä, g) yhteistyö tieteen ja tutkimuksen alalla sekä ihmistenvälisissä yhteyksissä.

Kolarctic CBC 2014–2020 -ohjelma edistää yllä mainittuja strategisia tavoitteita ja vastaa tunnistettuihin alueellisiin tarpeisiin rahoittamalla toimintaa kahdella (2) toimintalinjalla toimintaohjeita noudattaen. Toimintalinjat kuvaavat temaattisten tavoitteiden (TO) muuntamista ohjelman todellisuudeksi. Ohjelman painopisteiden määrittelyssä on noudatettu loogisen viitekehyksen lähestymistapaa (LFA). Toimintalinjat ovat:

1. Arktisen talouselämän, luonnon ja ympäristön elinvoimaisuus
2. Ihmisten, tavaroiden ja tiedon sujuva liikkuminen

Strategian toteutuksessa otetaan huomioon EU:n kumppanuutta, tasa-arvoa ja kestävästä kehitystä sekä tietoyhteiskuntaa koskevien säädösten periaatteet sekä vastaavat Venäjän periaatteet ja strategiat (jotka on kuvattu sivulla 36). Kaikki Kolarctic CBC -ohjelmalla tuetut toimet kohdistuvat rajat ylittävään yhteistyöhön.

3.2 Valitun strategian perustelut

Temaattiset tavoitteet, loogisen viitekehyksen lähestymistapa ja SWOT-analyysi

Ohjelma-alueen tarpeita tarkastellaan neljän temaattisen tavoitteen kautta:

1. Liike-elämän ja PK-yritysten kehittäminen (Strateginen tavoite A, TO 1)
2. Ympäristönsuojelu, ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen (Strateginen tavoite B, TO 6)
3. Alueiden saavutettavuuden kehittäminen, kestävien ja ilmastonkestävien liikenne- ja viestintäjärjestelmien ja -verkkojen kehittäminen (Strateginen tavoite C, TO 7)
4. Rajojen hallinnan ja rajaturvallisuuden edistäminen, liikkuvuuden ja muuttoliikkeen hallinta (Strateginen tavoite C, TO 10)

Ohjelman temaattisen tavoitteen TO1 ”Liike-elämän ja PK-yritysten kehittäminen” toteutus edistää ”Venäjän federaation sosiaalis-taloudellisen kehityksen vuoteen 2020 asti ulottuvan strategian”, ”Venäjän federaation luoteisen alueen sosiaalis-taloudellisen kehityksen vuoteen 2020 asti ulottuvan strategian” ja ”Venäjän federaation pitkän aikavälin innovaatiokehityksen vuoteen 2020 asti ulottuvan strategian” tavoitteiden saavuttamista. Temaattiseen tavoitteeseen TO1 sisältyvä tuki liiketoiminnan kehitykselle ja nykyaikaistamiselle (esim. matkailu- ja maatalousaloilla) auttaa Venäjää saavuttamaan ”Venäjän federaation luoteisen alueen sosiaalis-taloudellisen kehityksen vuoteen 2020 asti ulottuvan strategian” tavoitteet, eli tuotannon nykyaikaistamisen, jolla pyritään alentamaan energiakustannuksia ja raaka-aineiden kulutusta sekä kehittämään maataloutta.

Tuki (teollisten/liike-elämän/teknologisten) tiedepuistojen ja innovointikeskusten perustamiselle auttaa Venäjää yhdessä tärkeimmistä ”Venäjän federaation pitkän aikavälin innovaatiokehityksen vuoteen 2020 asti ulottuvan strategian” tehtävistä, eli innovoivan tuotannon kehittämisessä ja innovaatioyritysten lukumäärän kasvattamisessa.

Ohjelman temaattisen tavoitteen TO6 ”Ympäristönsuojelu, ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen” toteutus auttaa Venäjää saavuttamaan osan ympäristöön liittyvistä tavoitteista, jotka mainitaan ”Venäjän federaation ekologisessa doktriinissa” ja joita ovat esimerkiksi luonnonvarojen järjestyksellinen käyttö, ympäristön saastumisen vähentäminen ja resurssien säästäminen tukemalla ekologisesti tehokasta tuotantoa, mihin sisältyy uusiutuvien energialähteiden ja sekundaaristen raaka-aineiden käyttö.

Luonnonsuojelun ja meriympäristön ja maa-alueiden suojelun sekä luonnon monimuotoisuuden edistäminen, joihin viitataan temaattisessa tavoitteessa TO6, auttavat Venäjään saavuttamaan yhden tärkeimmistä painopistealueista ”Venäjän federaation luoteisen alueen sosiaalis-taloudellisen kehityksen vuoteen 2020 asti ulottuvassa strategiassa”, eli alueen luonnonperinnön säilyttämisen elinvoimaisena. Tällä painopistealueella toteutettavat hankkeet auttavat saavuttamaan ”Venäjän federaation merellä tapahtuvan toiminnan kehityksen vuoteen 2030 asti ulottuvan strategian” tavoitteen, eli meriympäristön suojelun laivoista aiheutuvalta likaantumiselta ja kaiken kaikkeaan Venäjän oikeudenkäyttöalueeseen kuuluvien meriympäristön alueiden suojelun.

Temaattisen tavoitteen TO7 puitteissa Venäjä saavuttaa ”Venäjän federaation vuoteen 2020 ulottuvan liikennestrategian” tavoitteet, joita ovat muun muassa liikennesektorin innovaatioiden kehitys, Pohjoisen meritien kehittäminen kaupallisiin kuljetuksiin, arktisen altaan asianmukaisen infrastruktuurin luominen, innovatiivisten rakennus-, korjausrakennus- ja kunnossapitotekniikoiden kehittäminen liikenneinfrastruktuuria varten.

Ohjelman temaattisen tavoitteen TO10 ”Rajojen hallinnan ja rajaturvallisuuden edistäminen, liikkuvuuden ja muuttoliikkeen hallinta” saavuttaminen auttaa Venäjää ratkaisemaan osan ongelmista, jotka mainitaan ”federaation laissa Venäjän federaation tullitoiminnan sääntelystä”, esimerkkinä maan taloudellisen turvallisuuden varmistaminen ulkomaankaupan avulla ja valtionhallinnon valmiuksien kehittäminen tullialalla.

Ihmisten välisen paikallisen, rajat ylittävän toiminnan edistäminen ja opetuksen, tutkimuksen, teknologisen kehityksen ja innovaatioiden tukeminen, ovat horisontaalisia modaliteetteja, joita voidaan tarvittaessa soveltaa temaattisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Horisontaalisiin modaliteetteihin voi kuulua esimerkiksi paikallisten ja alueellisten viranomaisten, julkisten ja yksityisten yhteistyöelinten, kansalaisjärjestöjen ja muiden kansalaisyhteiskunnan ryhmien, yliopistojen, tutkimuslaitosten ja koulujen ja kauppakamarien välisen yhteistyön kehittäminen.

Loogisen viitekehityksen lähestymistapaa (LFA) ja SWOT-analyysia käytetään analyysien ja hallinnon työkaluina ohjelma-alueen tarpeiden tunnistamisessa ja päämäärien ja keinojen jäsentyneessä pohdinnassa. LFA-prosessissa LF-matriisiin (Liite 5) kootaan keinot, joilla ohjelman tavoitteet voidaan saavuttaa.

Looginen viitekehitys laaditaan alhaalta alkaen vastaamalla kysymyksiin siitä, mitä avaintoimintoja tulee suorittaa toivottujen tulosten tuottamiseksi, mitä toivotut tulokset ovat, ja mikä on aiotun toiminnan täsmällinen tavoite/tarkoitus suhteessa koko projektin ja pitkäaikaisiin tuloksiin. Loogisen viitekehityksen tarkoitus on esittää tärkeimmät toimet, joita ohjelma-alueella tarvitaan temaattisten tavoitteiden alalla, ja kertoa, mitä muutoksia määritetyillä alueilla voidaan odottaa. Loogisen viitekehityksen avulla määritetään ohjelman indikaattorit.

SWOT-analyysilla tunnistetaan ohjelma-alueen vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat (Liite 6). Analyysin perusajatus on tunnistaa alueelle yhteiset seikat. Tässä ohjelmassa vain joitakin alueen osia koskevat seikat jätetään pois, elleivät ne ole erityisen tärkeitä.

SWOT-analyysin tavoitteena on hyödyntää niitä seikkoja, jotka tunnistettiin mahdollisuuksiksi käyttämällä tukena tunnistettuja vahvuuksia. Lisäksi on tarkoitus käyttää ohjelman toimintaa tunnistettujen heikkouksien eliminointiin ja poistaa tai estää tunnistetut uhat.

SWOT-analyysissa tunnistettuja seikkoja on arvioitu suhteessa siihen, miten niihin voidaan vaikuttaa ohjelmassa.

Tähän mennessä opittua

Kolarctic CBC 2014–2020 -ohjelman kehittäminen on perustunut Kolarctic ENPI CBC 2007–2013 -ohjelmasta saatuun oppiin ja muista EU:n CBC-ohjelmista saatuihin kokemuksiin.

Kokemusta ja parhaita käytäntöjä on karttunut myös Euroopan alueellisten ohjelmien toteuttamisesta sekä vanhemmasta Tacis-ohjelmasta. Vuosina 1996–1999 toteutettiin Barents II A -ohjelma, jonka kokonaisrahoitus oli 36,0 miljoonaa euroa, ja Kolarctic 2000–2006, INTERREG III A Pohjoisen -ohjelman osaohjelma, toteutettiin 61,5 miljoonan euron rahoituksella. INTERREG III A Pohjoisen 2000–2004 -ohjelma käsitti kolme osaohjelmaa: Kolarctic, Pohjoiskalotti ja Saami.

EU:n CBC-ohjelmia on toteutettu yhteistyössä Suomen, Ruotsin ja Norjan pohjoisten sekä Venäjän luoteisten alueiden kanssa vuodesta 1996. Ohjelmakaudella 2007–2013 yhteistyö perustui Euroopan naapuruuden ja kumppanuuden välineeseen (ENPI), joka mahdollisti EU:n naapuruuspolitiikan toteuttamisen alueellisen hallinnon kautta.

Kolarctic ENPI CBC 2007-2013-ohjelman toteuttaminen perustui myös Venäjän federaation ja Euroopan yhteisön 18. marraskuuta 2009 solmimaan taloudelliseen sopimukseen rajat ylittävän yhteistyön ohjelman ("Kolarctic") rahoituksesta ja toteutuksesta. Vaikka naapuruus- ja kumppanuusohjelmien aloitus viivästyi vakavasti ohjelmointikauden alusta, Kolarctic ENPI CBC -ohjelman toteutus onnistui, ja sen tuensaajille tarjotut mahdollisuudet otettiin käyttöön hyvin.

Kolarctic ENPI CBC 2007–2013 -ohjelman toteutuksen aikana järjestettiin neljä hakukierrosta kolmella painopistealueella: 1. Taloudellinen ja sosiaalinen kehitys, 2. Yhteiset haasteet, 3. Ihmisten välisen yhteistyö ja identiteetinmuodostus. Yhteensä rahoitusta sai 51 hanketta, joista kolme luokiteltiin suurhankkeiksi ("Large scale projects", LSP), joiden hakumenettely on erilainen. Kolarctic ENPI CBC 2007–2013 -ohjelman kokonaisbudjetti oli 95 062 241 euroa. Hankkeiden toteutuskautta jatkettiin vuoden 2015 loppuun. Kolarctic ENPI CBC -ohjelman toteutus herätti osallistujamaissa vilkasta kiinnostusta rajat ylittävään yhteistyöhön.

Ohjelman juoksevasta hallinnoinnista sekä hankkeiden sisäisestä laadullisesta seurannasta (Internal Projects Qualitative Monitoring, IPQM) kättuneita käytäntöjä ja kokemuksia käytetään vankkana pohjana Kolarctic CBC 2014–2020 -ohjelman jatkokehityksessä. Lisäksi tuensaajilta ja asianomaisilta sidosryhmillä kerättyjä hanketoteutuksen parhaita käytäntöjä hyödynnetään määriteltäessä käsillä olevan ohjelman tavoitteita ja strategiaa.

Riskinhallinta

Riskinhallinnan tavoitteena on tunnistaa, analysoida, arvioida ja alentaa riskejä mahdollisuuksien mukaan ja seurata riskejä jatkuvasti koko ohjelman toteutuksen ajan.

Riskianalyysin suorittamiseksi ja riskiä pienentävien toimenpiteiden tunnistamiseksi laaditaan riskinhallintasuunnitelma, joka toimii hallintoviranomaiselle hyödyllisenä työkaluna, kun se karsii niin ohjelman alkuvaiheessa kuin toteutuksenkin aikana tunnistettuja riskejä ja reagoi niihin ottamalla käyttöön riskinlievennysstrategioita. Seuranta- ja arviointijärjestelmien tavoin riskinhallintasuunnitelma on raportointityökalu, jolla tiedotetaan yhteiselle seurantakomitealle (JMC).

Riskinhallintasuunnitelma noudattelee Kolarctic CBC 2014–2020 -ohjelman yhteistä toimintaohjelmaa (JOP), ja se on komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 897/2014 mukainen sekä ohjelman yhteisrahoituksesta ja toteutuksesta Venäjän ja EU:n välillä tehdyn sopimuksen mukainen. Seuranta- ja arviointisuunnitelma toimii täydentävänä työkaluna riskien tunnistamisvaiheessa, koska seuranta on olennainen osa riskinhallintaprosessia.

Riskinhallintaprosessi, tehtävät ja vastuut

Jotta ohjelman mahdollisia riskejä voidaan seurata järjestelmällisesti, tehtävään on osoitettava riittävästi hallintoviranomaisen ja sivutoimipisteiden henkilöresursseja. Koska riskinhallinta on koko ohjelman toteutuskauden jatkuva prosessi, riskinhallintaa on arvioitava johdonmukaisesti ja säännöllisesti kuuden kuukauden välein, jotta voidaan varmistaa, että riskit tunnistetaan, niitä lievenne-

tään ja niistä raportoidaan. Hallintoviranomainen huolehtii siitä, että riskit tunnistetaan aktiivisesti, analysoidaan ja hallitaan koko ohjelman elinkaaren ajan. Riskit tunnistetaan mahdollisimman varhain, jotta niiden vaikutukset pystytään minimoimaan. Kaikki nämä vaiheet esitetään riskinhallintasuunnitelmassa.

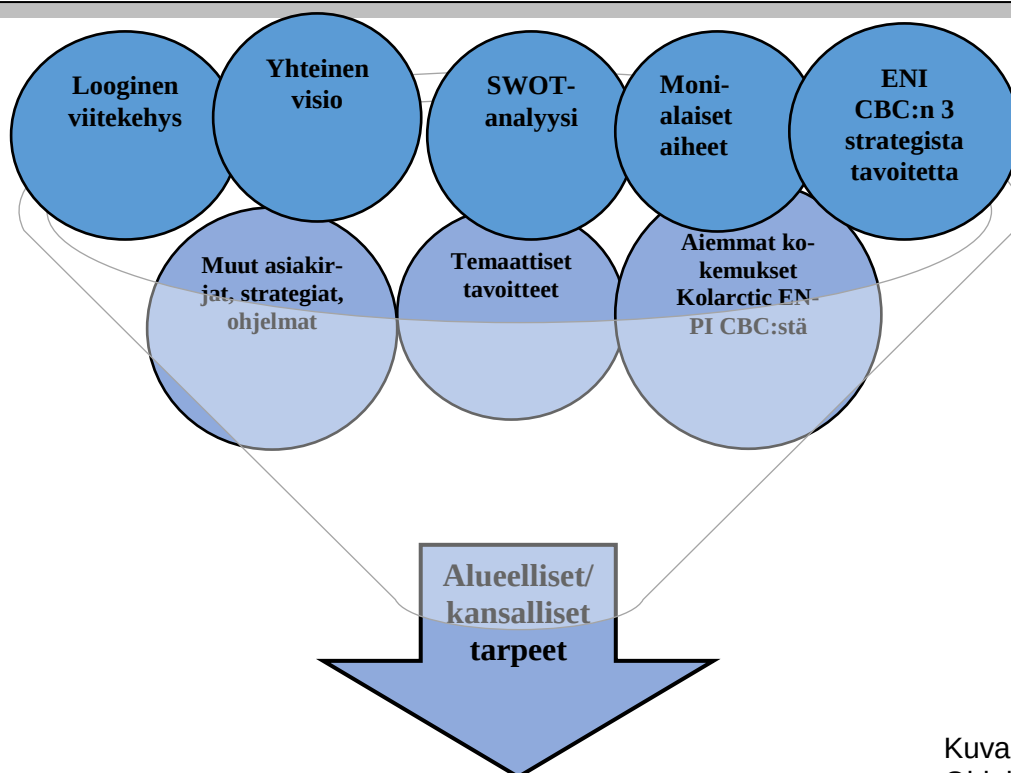
Yhteinen seurantakomitea hyväksyy riskinhallintasuunnitelman ohjelman alkuvaiheessa. Ohjelman toteutuksen aikana hallintoviranomainen päivittää ja tarkistaa riskinhallintasuunnitelman säännöllisin välein. Riskinhallintasuunnitelma toimitetaan yhteiselle seurantakomitealle vuosittain hyväksyttäväksi.

Visio

Ohjelman visiossa kuvataan toivottu positiivinen tilanne ohjelma-alueella ohjelman toteutuksen jälkeen. Kolarctic CBC 2014–2020 ohjelman visio on laadittu loogiseen viitekehyksen perusteella. Visio laadittiin yhdistämällä kaikkien ohjelmaan valittujen temaattisten tavoitteiden yleistavoitteet. Yleistavoite on laajempi päämäärä, jonka saavuttamiseen ohjelmalla on vaikutusta. Lyhyesti yleistavoitteena on edistää taloudellista toimintakykyä ja lisätä vetovoimaa alueella, jossa asukkaat ja matkailijat nauttivat arktisesta luonnosta ja jossa luonnonvaroja käytetään kestäväällä tavalla.

Kolarctic CBC -ohjelman yhteinen visio on seuraava:

Kolarctic CBC -ohjelman alue on kukoistava, ympäristöystävällinen ja monipuolinen alue, jonka talouselämä on elinvoimaista, ihmisten, ideoiden ja teknologioiden liikkuminen on sujuvaa, ja ihmistenvälinen yhteistyö on keskeisessä asemassa.

OHJELMASTRATEGIA

Kuva 5.
Ohjelman strategian osatekijät

Ohjelman toimintalinjat

1. Arktisen talouselämän, luonnon ja ympäristön elinvoimaisuus (TO 1, TO 6)

Talouselämän ja arktisen luonnon osalta ja Pohjoiskalotin ja Luoteis-Venäjän tulevaisuuden kehittämisen kannalta oleellisia tekijöitä ovat alueen elinvoimaisuus ja vetovoima. SWOT-analyysin (Liite 6) mukaisesti Kolarctic CBC -ohjelman alueella on runsaasti luonnonvaroja ja uudistuvia energianlähteitä. Alueen erityiset, pohjoiset ilmasto-olosuhteet luovat ainutlaatuisia mahdollisuuksia erikoistuotteiden ja -palveluiden kehittämiseen, kuten lumi luksustuotteena ja kylmän ilmaston testausympäristöt. Laajat koskemattomat erämaat ja puhdas luonto lisäävät ohjelma-alueen vetovoimaa.

Ohjelma-alueen elinvoimaisuuden monisektorisen kehittämisen edellytyksenä on arktisen tietotaidon markkinointi ja hyödyntäminen sekä yritystoiminnan, ympäristöviranomaisten ja kansalaisjärjestöjen välinen yhteistyö, jolla etsitään yhteisiä kiinnostuksen kohteita ja keinoja edistää kestävä kehitystä alueella.

Suoraan liike-elämän ja PK-yritysten kehittämiseen (TO 1) tai ympäristönsuojeluun, ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen (TO 6) liittyvien hankkeiden lisäksi tämä toimintalinja on kehitetty tukemaan ja mahdollistamaan myös liike-elämän ja ympäristösektorin yhteiset kehittämistoimet.

Toimintalinjan 1 tavoite on kehittää elinvoimaista talouselämää ja parantaa elämänlaatua kasvattamalla alueen vetovoimaa ja huolehtimalla luonnon monimuotoisuudesta ja luonnonvarojen kestävästä hyödyntämisestä.

Esimerkkejä toiminnasta, jota Kolarctic CBC 2014–2020 -ohjelman keinoin voidaan tukea:

Yritystoimintaan kohdistuva rajat ylittävä tutkimusyhteistyö sekä asiantuntijoiden ja muiden sidosryhmien kompetensseihin tai alaan liittyvä koulutus, joka on välttämätöntä ohjelma-alueen kehittämisen kannalta, esimerkiksi:

- luonnonvarojen kestävä käyttö
- arktiset olosuhteet, kylmätestaus
- ympäristön kannalta turvallinen matkailuala, matkailualan turvallisuus
- luovat alat
- uudistuva energia
- cleantech
- jätehuolto
- raaka-aineet (puu, mineraalit, arktisen marjat ja kasvit jne.)
- mineraalitutkimus
- kalatalous
- maanviljely
- metsänhoito
- ympäristön elinvoimaisuus
- öljy ja kaasu
- ohjelma-alueen alkuperäiskansojen perinteiset ja modernit elinkeinot
- nousevien alojen tutkimus ja innovaatiot, jotka näyttävät sopivan rajat ylittävään yhteistyöhön

Sektorien väliset innovaatiot rajat ylittävässä liiketoiminnassa

- yhteisten innovatiivisten työtapojen, teknologioiden tai ratkaisujen kehittäminen esimerkiksi julkisen ja yksityisen sektorin välille, liike-elämän ja ympäristösektorin välille tai luovien alojen ja tietotekniikan kehittäjien välille
- proaktiivisen kehityksen ja matkailualan korkealaatuisten yhteisten tuoteperheiden kehittämisen edistäminen, esimerkiksi matkailu- ja hyvinvointiala, matkailu ja energia jne.
- kestävä matkailuala: matkailun infrastruktuurin kehittäminen kestäväällä tavalla (energiatehokkuus)
- kestävä mineraaliteollisuus: metallikaivosalan parhaat ympäristökäytännöt
- kestävä metsänhoito ja maanviljelys: pohjoisiin ilmasto-olosuhteisiin ja muuttuvaan ilmastoon soveltuvat parhaat ympäristökäytännöt
- arktisen merenkulun tukeminen varmistamalla pohjoisille leveysasteille soveltuvien erikoisalus-ten ja öljynporauslauttojen, tietotaidon, teknologian ja laadun sekä miehistön taitojen kehittäminen
- sektorien väliset puhtaamman tuotannon innovaatiot

Nuorten yrittäjyyden ja PK-yritysten tuki

- toimintaansa aloittavien tai rajat ylittävän yhteistyön taitojaan kehittävien nuorten yrittäjien ja PK-yritysten yhteinen, rajat ylittävä koulutustoiminta
- PK-yritysten kilpailukyvyyn vahvistaminen rajat ylittävässä liiketoiminnassa, kehittämällä yhteistyötä sekä valmiuksia klusterien hyödyntämiseen

Rajat ylittävän yritystoiminnan kehittämisen tuki, mukaan lukien julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyö

- PK-yritysten valmiuksien kehittäminen rajat ylittävään yhteistyöhön ja Kolarctic-ohjelman / Barentsin alueella toimimiseen
- rajat ylittävään yritystoimintaan liittyvän tietopalvelun kehittäminen
- rajat ylittävään yritystoimintaan liittyvä kielikoulutus
- arktisiin vahvuuksiin erikoistuneiden korkealaatuisten matkailutuotteiden kehittäminen
- kilpailukyvyyn vahvistaminen laajennettujen markkinoiden avulla
- rajat ylittävän kaupan esteiden poistaminen
- luovien alojen yrittäjien tukeminen mukaan lukien rajat ylittävä kulttuurituotanto
- tutkimus, joka koskee kansallista lainsäädäntöä sekä käytäntöjä, jotka toimivat ohjenuorana ulkomaille laajentumista suunnitteleville yrityksille.

Alkuperäiskansojen kulttuureja ja/tai perinteisiä elinkeinoja edistävän liiketoiminnan tuki

- alkuperäiskansojen yrittäjyyden tukeminen
- kestävien, luontokokemuksiin ja alueelliseen perinnetietoon pohjautuvien luonto-/matkailutuotteiden kehittäminen

Luovien alojen yrittäjyyden tuki

- yrityshautomoita ja residenssiyrittäjiä edistävät hankkeet – tietojen ja kokemusten vaihto, verkostot
- kulttuurimatkailun kehittäminen

Ympäristöasioihin liittyvä yhteinen tiedotus- ja/tai opetustoiminta

- ympäristöhallinnon, ympäristöalan kansalaisjärjestöjen ja luonnontieteellisten laitosten verkostojen kehittäminen, paikallisväestön osallistaminen ympäristötietoisuutta lisäävään toimintaan

- ilmastonmuutokseen sopeutumiseen, maatalouteen, metsänhoitoon ja luonnon monimuotoisuuteen sekä Barentsin ympäristön tilaan liittyvän tiedonlevityksen kehittäminen
- yhteistyö kulttuuritoimijoiden kanssa:
arktista luontoa ja ympäristöä kuvaavan taiteen levitys ja markkinointi

Kestävää kehitystä ja ympäristötoimintaa tukeva yhteinen opetus ja tutkimus

- ympäristön seuranta
- ympäristön ennallistaminen
- ympäristön tutkimus ja tieteen tulosten toimeenpano mukaan lukien ilmastonmuutoksen, meren ja makean veden tutkimus jne.
- alkuperäiskansojen maan käytön dokumentointi ja suojelu

Yhteinen toiminta ympäristöinnovaatioiden, -teknologioiden ja -palveluiden kehittämiseksi eri aloilla, esimerkiksi:

- energiatehokkuus
- uudistuva energia
- jätehuolto ja jätevesihuolto
- juomaveden puhdistaminen ja laadun parantaminen
- vähähiilisen talouden edistäminen
- teollisuuden ekotehokas kehittäminen
- teollisuuden, metsänhoidon ja maanviljelyn kehittäminen ympäristön kannalta kestäväällä tavalla
- biotalous
- cleantech-tietotaidon hyödyntäminen energiatehokkuudessa, energian säästämässä, vesihuollossa ja jätehuollossa

Yhteinen toiminta valmiuksien lisäämiseksi ekologisten katastrofien ehkäisyssä ja niihin valmistautumisessa

- kemikaalionnettomuuksien ehkäisyyn ja niihin valmistautumiseen liittyvien, rajat ylittävän yhteistyön huomioivien erikoiskoulutusohjelmien kehittäminen pelastusalan ammattilaisille
- ihmisten aiheuttamiin katastrofeihin ja luonnonkatastrofeihin liittyvä riskienhallinta ja pelastusvalmius
- ihmisten aiheuttamien katastrofien ehkäisy mukaan lukien yhteinen koulutus, parhaiden käytäntötietojen vaihto ja yleisen tietoisuuden lisääminen

Yhteinen tutkimus sekä osaamisen ja valmiuksien lisääminen yhteisissä ympäristöasioissa

- yhteistyö ympäristön kannalta kestävä maan ja vesistöjen käytön suunnittelussa rajaseuduilla
- yhteistyö ympäristönsuojelun parhaiden käytäntöjen vaihtamisessa
- yhteisen suurpetotietokannan luominen poronkasvatusalueelle

Yhteiset toimet arktisten luonnonvarojen kestävä hoitamisen hyväksi

- arktisen alueen vesistöjen puhdistaminen radioaktiivisesta jätteestä
- vesiensuojelu ja ennallistaminen kansainvälisillä ja kansallisilla vesistöalueilla, veden laadun, veden ympäristöön liittyvien laatustandardien ja vesiekologian seurantaohjelmien yhdenmukaistaminen

Yhteiset toimet luonnon/ympäristön suojelemiseksi

- ympäristön suojeleminen suljettujen kaivosten negatiivisilta vaikutuksilta

- ekologisesti kestävien jälkihoitomallien kehittäminen suljetuille kaivoksille
- hylättyjen teollisuus- ja sotilasalueiden puhdistaminen ja kunnostus
- luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen ja palauttaminen
- vaurioille alttiiden alueiden suojelu
- arktisten luonnonsuojelu- ja ennallistamisalueiden verkostot

Esimerkkejä mahdollisista ihmistenvälisen yhteistyön hankkeista:

- hankkeet, jotka lisäävät kulttuurienvälistä ymmärrystä ja kulttuurien yhteensovittamista työelämässä
- hankkeet, jotka edistävät nuorten ja/tai heikossa asemassa olevien ihmisten pääsyä työelämään
- hankkeet, jotka tukevat alkuperäiskansojen perinteisiin elinkeinoihin ja kädentaitoihin liittyvien liitetoimien ja vaihtoehtoisen toimeentulon kehittämistä
- alkuperäiskansojen kielen ja perinnetiedon opetuksen edistäminen, joka auttaa ihmisiä säilyttämään ja kehittämään perinteisiä elinkeinojaan ja luomaan uusia tulonlähteitä
- hankkeet, jotka lisäävät alueen vetovoimaa avustamalla yhteistyötä paikallisten luovan alan yritysten kuten radioasemien, museoiden, näyttelytilojen ja kirjastojen sekä paikallisten luovien innovaattoreiden välillä ohjelma-alueen vahvan, yhteisen mediakuvan luomiseksi
- toiminta, joka tuo esiin alueen vetovoimaa nuorille
- toiminta, joka tukee alkuperäiskansojen kulttuuria ja elinympäristöä
- ympäristöopetus taiteen ja kulttuurin keinoin
- ympäristökoulutus verkostoitumalla luonnonsuojeluun ja ennallistamiseen liittyvän tutkimuksen ja parhaiden käytäntöjen alalla

Esimerkkejä mahdollisista hankkeista, jotka tukevat koulutusta, tutkimusta, teknologian kehitystä ja innovaatioita:

- hankkeet, jotka yhdistävät matkailua luonto- ja ympäristöopetukseen
- julkisen ja yksityisen sektorin yhteiset tutkimus- ja kehityshankkeet esimerkiksi alueen taloudellista kehitystä edistävien uusien ratkaisujen tai teknologioiden kehittämiseksi
- oppilaitosten ja tutkimuslaitosten välinen yhteistyö niihin liittyvillä teollisuudenaloilla, kuten toiminnan kestävyys matkailualalla; matkailukohteiden energiatehokkuus; yhteistyö matkailukoulutuksen ja -tutkimuksen alalla yhteisten laatu-, turvallisuus- ja kestävyysvaatimusten täyttämiseksi; kylmän ilmaston tekniikka
- kestävä kehityksen edistäminen ja teknologiset innovaatiot kaivosteollisuudessa; innovatiivinen lähestymistapa kaivosalan koulutukseen, esimerkiksi simulaatiot
- koulutuksen ja tutkimuksen edistäminen alueellisen ja taloudellisen kehityksen työvälineenä
- yrittäjä-, johtamis- ja tuottajataitojen ja -valmiuksien lisääminen Barentsin alueen ammattitaidon, tietotaidon ja kompetenssien markkinoinnissa
- pelastuspalveluiden yhteistyön kehittäminen; henkilökunnan valmiuksien kehittäminen, rajat ylittävän pelastusalan yhteistyön esteiden poistaminen
- sosiaalinen media ja mediainnovaatiot ympäristökoulutuksessa
- ympäristökoulutus verkostoitumalla luonnonsuojeluun ja ennallistamiseen liittyvän tutkimuksen ja parhaiden käytäntöjen alalla
- arktisen kulttuurin ja kulttuuriperinnön näkyvyyden lisääminen tietoteknisten ratkaisujen avulla

2. Ihmisten, tavaroiden ja tiedon sujuva liikkuminen (TO 1, TO 6, TO 7, TO 10)

Ihmisten, tavaroiden ja tiedon sujuva liikkuminen on yleisen kehittymisen ehto ohjelma-alueen eri sektoreilla, esimerkiksi liike-elämässä sekä tutkimuksen, innovaatioiden ja teknologisen kehityksen sekä ympäristötietouden aloilla. Rajaseutujen päivittäisen elämän turvallisuuteen paikallistasolla vaaditaan myös kuntien, viranomaisten, oppilaitosten, kansalaisjärjestöjen ja paikallisten asukkaiden välistä sujuvaa yhteistyötä ja verkostoja. Arktisen ympäristön ja olosuhteiden vuoksi tarvitaan kehittyneitä pelastuspalveluita ja -valmiuksia sekä riittäviä resursseja toimia tarvittaessa rajaseutujen kansainvälisessä ympäristössä.

Sektorien välinen yhteistyö ohjelma-alueella edellyttää erityisesti itä-länsi-suuntaisiin yhteyksiin ja rajat ylittäviin logistiikkakäytäviin kohdennettuja investointeja ja kehitystoimia. Esimerkiksi matkailualaan ja kaivosteollisuuteen liittyvät rahti- ja liikennevirrat Kolarctic-ohjelman alueelle ja sieltä pois ovat viimevuosina lisääntyneet huomattavasti.

Tarvitaan kunnolliset liikenne- ja tietoliikenneyhteydet, jotta voidaan parantaa ohjelma-alueen saavutettavuutta ja hyödyntää rajojen yli ulottuvaa arktista erityisasiantuntemusta. Myös PK- ja yrityssektori sekä julkisen ja yksityisen sektorin palveluntarjoajat tarvitsevat harvaanasutulla alueella sujuvia liikenne- ja viestintäjärjestelmiä.

Toimintalinjan 2 tavoite on helpottaa yhteisiä toimia, joilla tehostetaan sujuvaa, toimivaa, tehokasta ja turvallista liikennettä sekä logistiikkajärjestelyitä ja ihmisten, tavaroiden ja tietotaidon/asiantuntemuksen sujuvaa liikkumista rajojen yli ohjelma-alueella.

Saavutettavuutta parannetaan kestävin keinoin ja ohjelma-alueen haavoittuva arktinen luonto huomioiden. Yllä mainitun tavoitteen yhdistyminen ympäristöystävälliseen ajatteluun varmistetaan tukemalla sektorien välisiä hankkeita, esimerkiksi yrityssektorin, ympäristönsuojelun ja liikenne- ja viestintäjärjestelmien välisiä hankkeita sekä kehittämällä rajanylityskäytäviä ja viranomaisverkostoja.

Esimerkkejä toiminnasta, jota Kolarctic CBC 2014–2020 -ohjelman keinoin voidaan tukea:

Innovaatiot ja tutkimus- ja kehitysyhteistyö pitkäkestoisten ja toimivien ratkaisujen löytämiseksi ohjelma-alueen liikenne-/logistiikkahaasteisiin

- tulevaisuuden tavara- ja raaka-ainekuljetusten suunnittelu
- ympäristön kannalta kestävien liikenne- ja logistiikkaratkaisujen kehittäminen
- turvallisuuden parantaminen (esimerkiksi yhteisen tiedon tuottaminen liikenneonnettomuuksista, eläinkolareiden tutkimus ja ehkäisy, raskaat ajoneuvot ohjelma-alueen teillä, moottorikelkkaturvallisuus)
- yhteistyö liikenne-/logistiikkatoimijoiden ja eri sektoreiden, kuten matkailualan, ympäristön ja kaivosteollisuuden kesken

Rajanylityspaikoille johtavien liikennekaistojen/teiden parantaminen

- yhteinen kehitystoiminta alueen saavutettavuuden parantamiseksi (itä-länsi-yhteydet)
- liikenteen ja rajanylityspaikkojen pullonkaulojen poistaminen

Rajat ylittävän liikkumisen helpottaminen ohjelma-alueella

- saavutettavuus matkailualan ja PK-yritysten kannalta
- luonnonvarojen, tavaroiden kuljettaminen
- Pohjoisen jäämeren saavutettavuuden parantaminen

Tietoliikenneinfrastruktuurin kehittämisen tuki, jolla tehostetaan tiettyjen etäpalvelujen saatavuutta reuna-alueilla tai harvaan asutuilla seuduilla, esimerkiksi:

- eTerveys
- eHallinto
- eOppiminen
- eOsallisuus
- virtuaaliset kulttuuripalvelut
- eMarkkinointi

Arktisen tiedon julkaiseminen ja välittäminen

- innovatiivisten teknologisten sovellusten, sosiaalisen median, virtuaalipalveluiden käyttäminen
- uusien tapojen luominen arktisen tiedon tuottamiseen ja välittämiseen

Rajanylityspaikkojen toimivuus

- eläinten ja kasvien terveystarkastustoiminnan vaatimat tilat tarvittavissa rajanylityspaikoissa
- nykyaikaisen teknologian ja innovaatioiden hyödyntäminen tietoliikenteessä
- rajaviranomaisten ja kansainvälisten pelastusryhmien/-viranomaisten välisen yhteistyön ja verkostoitumisen tehostaminen
- rajanylityspaikkojen ja niihin johtavien liikennekaistojen korjaaminen tarvittaessa

Yhteistyö ja parhaiden käytäntöjen vaihtaminen rajaviranomaisten (rajavartijat, tulli ja muut viranomaiset sekä sidosryhmät) kesken

- yhteiset valmiuksien ja kapasiteetin kehittämishankkeet
- rajaviranomaisten asiakaspalvelun kehittäminen
- viranomaisten kielikoulutus
- yhteiset koulutukset rajaviranomaisille (esimerkiksi rajanylityksen oikeudellinen viitekehys, viisumisäännösten muutoksiin valmistautuminen)
- tullisäädöksiä koskevan tiedonkulun kehittäminen viranomaisten välillä ja asiakkaiden suuntaan (esimerkiksi matkailijat, rajat ylittävän yritystoiminnan edustajat, rajat ylittävää liikennettä ja logistiikkaa harjoittavat yritykset jne.)
- asianosaisten toimijoiden yhteisen verkoston perustaminen viranomaisten (rajaviranomaiset, tulli, etsintä- ja pelastusviranomaiset), kansalaisjärjestöjen (esim. VAPEPA), yritysten ja oppilaitosten välille rajat ylittävän matkailutoiminnan turvallisuuden ja pelastusvalmiuden parantamiseksi

Esimerkkejä mahdollisista ihmistenvälisen yhteistyön hankkeista:

- luovien alojen, taiteilijoiden ja heidän yhteisöjensä hyödyntäminen etsittäessä uusia tapoja käyttää rajat ylittävää viestintäteknologiaa
- verkkopalveluiden kehittäminen, esim. sosiaalinen media ihmisten, erityisesti ohjelma-alueen nuorten yhteistyön mahdollistajana
- tärkeän tiedonkulun kehittäminen, esimerkiksi tullisäädöksistä tiedottaminen suurelle yleisölle kuten matkailijat, nuoriso- ja urheilujärjestöt, kulttuuriverkostot, tutkimuslaitokset ja muut sidosryhmät, joilla on aktiivinen rooli rajat ylittävässä yhteistyössä ohjelma-alueella
- rajaseutujen päivittäisen elämän turvallisuuden kehittäminen paikallistasolla tehostamalla yhteistyötä kuntien, viranomaisten, oppilaitosten, kansalaisjärjestöjen ja paikallisten asukkaiden välillä

Esimerkkejä mahdollisista hankkeista, jotka tukevat koulutusta, tutkimusta, teknologian kehitystä ja innovaatioita:

- yhteinen tulevaisuuden tarpeita koskeva tutkimustoiminta liittyen ohjelma-alueen saavutettavuuteen
- ympäristön kannalta kestävien liikenne- ja logistiikkaratkaisujen kehittäminen
- yhteisen tutkimustiedon tuottaminen tekijöistä, jotka vaikuttavat liikenneturvallisuuteen ohjelma-alueella ja ratkaisujen etsiminen tunnistettujen riskitekijöiden ratkaisemiseksi
- yhteisten koulutusten kehittäminen viranomaisille ja muille sidosryhmille (esimerkiksi kielikoulutus, hätätilannevalmius jne.)
- uudenaikaisten teknologisten ratkaisujen käytön lisääminen rajanylityspaikoissa

3.3 Indikaattorit

Jotta voidaan seurata ohjelman saavutuksia ja raportoida sen edistymisestä, ohjelman tarpeita heijastavat objektiivisesti todennettavissa olevat indikaattorit on määritetty seuraavasti:

- **tuotosindikaattorit** sekä määrää ilmaiseva tavoitearvo kullekin temaattiselle tavoitteelle, joiden odotetaan vaikuttavan tuloksiin;
- **tulosindikaattorit** sekä perusarvo ja tavoitearvo, jotka ovat vastaavat kunkin painopistealueen toivottuja tuloksia.

Tuotosindikaattorit mittaavat ohjelman sisällä toteutettujen hankkeiden suoria tuotoksia ja kertovat, mitä ohjelman toivotaan saavan aikaan. Niiden ainoa vaikuttaja on itse ohjelma, eikä minkään ulkopuolisen tekijän tulisi vaikuttaa niihin. Tuotosindikaattoreita on kahdenlaisia: yleiset tuotosindikaattorit ja ohjelmakohtaiset tuotosindikaattorit, jotka kattavat ne seikat, joita yleiset indikaattorit eivät kata.

1) Yleiset tuotosindikaattorit

Vastauksena EU:n voimistuneisiin vastuuvellollisuusvaatimuksiin, ja jotta eri ohjelmien tuotosindikaattorit voidaan koota seurantaan ja arviointiin, tulee asettaa yhteiset raamit raporttoimiselle ohjelman etenemisestä kohti sille määritettyjä tavoitteita Luettelo ENI CBC -ohjelmissa käytettävistä yleisistä tuotosindikaattoreista²⁰, joka ottaa huomioon EU:n normaalit ulkopuolisen avun indikaattorit, on välitetty kaikille CBC-ohjelmiin osallistujille, jotka voivat niistä valita ohjelmiinsa parhaiten sopivat. Tämän yleisten indikaattoreiden kehyksen avulla raportointi ohjelma- ja instrumenttitason saavutuksista on helpompaa.²¹ Yleisten indikaattoreiden heijastama toiminta ei ole tärkeämpää kuin muu, ohjelmakohtaisten indikaattoreiden heijastama toiminta. Yleisten tuotosindikaattoreiden sisäänrakennettu oletus on, että kaikella toiminnalla kaikissa ohjelmissa on jokin rajat ylittävään toimintaan lisäarvoa tuova ominaisuus tai ulottuvuus, vaikkei sitä yksittäisen indikaattorin kuvauksessa ja/tai määritelmässä erikseen ilmaistaisi.

²⁰ Luettelo ENI CBC -ohjelmien yleisistä tuotosindikaattoreista, EEAS.

²¹ ENI CBC -ohjelma-asiakirja, luku 6.5.

2) Ohjelmakohtaiset tuotosindikaattorit

Yleisten tuotosindikaattorien luettelo kattaa osan toiminnasta, mutta ei kaikkea, joten ohjelmalle on tunnistettu ohjelmakohtaiset indikaattorit, jotka heijastavat ohjelman nimenomaisia toimintoja.

Määritetyt **tuotosindikaattorit** mittaavat painopistealueiden laajempaa sosiaalista vaikutusta ja niissä heijastuvat ohjelman toivotut tulokset. Niiden vaikutukset koskevat muitakin kuin ohjelman suoria tuensaajia ja kattavat laajemman osan yhteiskunnasta. Ohjelman tuotokset vaikuttavat jossain määrin määritettyihin tuotosindikaattoreihin, mutta yleensä niihin vaikuttavat myös muut ulkoiset tekijät, jotka eivät liity ohjelman toimintoihin. Tuotos- ja tuotosindikaattorin välillä on syy-seuraussuhde, eli tuotosindikaattorin muutokset vaikuttavat sitä vastaavaan tuotosindikaattoriin.

Kunkin painopistealueen toivotut tulokset ja vastaavat tuotosindikaattorit sekä kunkin painopistealueen tuotosindikaattorit on määritelty loogisessa viitekehyksessä (Liite 5). Kolarctic CBC 2014–2020 -ohjelman seuranta- ja arviointisuunnitelmassa on määritelty yksityiskohtaisesti ohjelman tuotos- ja tuotosindikaattorit sekä perustelut niiden valinnalle, todentamisen tietolähteet, lähtökohta ja tavoitteet sekä laskentakaavat. Tuotosindikaattoreiden perusarvo ja tavoitearvot määritellään viimeistään ennen hakukierroksen avaamista. Hallintoviranomainen (MA) päivittää seuranta- ja arviointisuunnitelman, ja yhteinen seurantakomitea (JMC) hyväksyy sen vuosittain ja lähettää pyydettyä osallistujamaiden asianomaisille kansallisille viranomaisille.

3.4 Monialaisten aiheiden valtavirtaistaminen

Ympäristön kestävä kehitys tulee heijastumaan kaikkiin Kolarctic CBC -ohjelman vaiheisiin ja ohjelmalla rahoitettuihin hankkeisiin hankkeiden valinnasta niiden toteutusvaiheeseen. Jokainen hankke tulee arvioida sellaisilla kriteereillä, joilla varmistetaan ympäristön kestävä kehitys koko ohjelmassa. Ympäristön kestävä kehitys koskee kaikkea rajat ylittävää yhteistoimintaa: taloudellista, ekologista, sosiaalista ja kulttuurista yhteistyötä. Ohjelman ja hankkeiden tulee vaikuttaa ympäristöön, ilmastoon ja ihmisten hyvinvointiin positiivisella tavalla. Hankkeita, jotka vaikuttavat kielteisesti ympäristöön, ei rahoiteta Kolarctic CBC -ohjelman alla.

Euroopan komissio hyväksyi heinäkuussa 2009 EU:n kestävän kehityksen strategian (EU SDS) tarkastelun vuonna 2009²². Strategian mukaisesti Kolarctic CBC -ohjelma tukee taistelua ilmastomuutosta vastaan ja edistää vähähiilistä taloutta rahoittamalla ympäristönsuojeluun sekä ilmastomuutoksen lieventämiseen ja siihen sopeutumiseen liittyviä hankkeita. Ympäristön kestävä kehitystä tuetaan myös avustamalla kestävien ja ilmastokestävien liikenne- ja viestintäjärjestelmien kehittämiseen liittyviä hankkeita.

Venäjän federaatiossa hallituksen 31.8.2002 hyväksymässä Venäjän federaation ekologisessa doktriinissa määritellään seuraavat painopistealueet:

- luonnonkäytön kestävyysvarmistaminen
- saastumisen vähentäminen ja luonnonvarojen säästäminen
- luonnonympäristön suojelu ja ennallistaminen.

Doktriiniin sisältyy valikoima toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on ympäristöturvallisuuden toteuttaminen esimerkiksi teollisuustuotannossa; terveellisten ja ympäristöturvallisten elinolosuhteiden järjestäminen, luonnonkatastrofien ja ihmisen aiheuttamien katastrofien seurausten rajoittaminen sekä vieraslajien ja muuntogeenisten organismien parempi hallinta.

²² <http://ec.europa.eu/environment/eussd/>

Sukupuolten välinen tasa-arvo on ihmisoikeus, miehillä ja naisilla tulee olla samat oikeudet, mahdollisuudet ja velvollisuudet yhteiskunnan eri kentillä. Kolarctic CBC -ohjelmassa pyritään ottamaan huomioon sukupuolten tasa-arvoon liittyvät näkökohdat ohjelman toteutuksen ja seurannan kaikissa vaiheissa. Sukupuolten välistä tasa-arvoa edistetään toteuttamalla hankkeita, jotka vahvistavat naisten asemaa, lisäävät naisyrityttöä ja auttavat naisia osallistumaan paikalliseen ja alueelliseen kehitykseen ja talouden kasvuun ohjelma-alueella. Ohjelmassa painotetaan myös voimakkaasti toimintaa, joka koskee nuorten ja naisten rajat ylittävää yhteistyötä ohjelma-alueella. Hankkeita, jotka vaikuttavat suoraan positiivisesti naisten ja miesten väliseen tasa-arvoon, rahoitetaan Kolarctic CBC -ohjelman alla.

4. RAKENTEET JA TOIMIVALTAISTEN VIRANOMAISTEN JA HALLINTOELINTEN NIMEÄMINEN

4.1 Yhteinen seurantakomitea (JMC)

Yhteinen seurantakomitea (JMC) perustetaan kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun Euroopan komissio on vahvistanut ja osallistujamaiden kansalliset viranomaiset ovat hyväksyneet ohjelman. Yhteisessä seurantakomiteassa on enintään kuusi henkeä kustakin maasta. Kutakin maata edustaa pääsääntöisesti neljä alueellista ja kaksi keskushallinnon edustajaa. Kullakin maalla on yksi ääni. Yhteisen seurantakomitean jäsenet nimitetään tehtäväperusteisesti. Euroopan komission edustajat osallistuvat yhteisen seurantakomitean toimintaan tarkkailijoina. JMC voi kutsua muita tarkkailijoita tarvittaessa.

Kunkin osallistujamaan JMC-valtuuskunnat eivät voi sisältää ohjelma-alueen kaikkien asianomaisten sidosryhmien edustajia. Tämä rajoitus velvoittaa jokaisen osallistujamaan ja -alueen määrittämään kansalliset ja alueelliset koordinoitumekanismit valtuuskunnassa edustuksetta jääneiden sidosryhmien sitoutumisen ja vaikutusvallan varmistamiseksi.

JMC seuraa ohjelman toteutusta ja antaa hallintoviranomaiselle (MA) suosituksia ohjelman toteutusta ja arviointia varten. JMC hyväksyy hankkeiden valintaperusteet, on vastuussa arvioinnista ja valintamenettelystä, tekee lopullisen päätöksen hankkeen valinnasta, hyväksyy MA:n työohjelman ja rahoitussuunnitelman, hyväksyy teknisen avun talousarvion ja seuraa sitä, miten MA toteuttaa työohjelmaa ja rahoitussuunnitelmaa. JMC tutkii ja hyväksyy vuosikertomukset, vuosittaiset seuranta- ja arviointisuunnitelmat sekä vuosittaiset tiedotus- ja viestintäsuunnitelmat.

JMC:n työtä ohjaavat pääperiaatteet ovat luottamuksellisuus, tasavertaisuus, puolueettomuus ja ohjelman sääntöjen noudattaminen. JMC on ohjelman lopullinen päätöksentekaelin.

Hallintoviranomainen kutsuu koolle JMC:n ensimmäisen kokouksen. JMC kokoontuu vähintään kerran vuodessa. JMC laatii ja hyväksyy oman työjärjestyksensä. Päätökset tehdään yksimielisesti.

JMC hoitaa seuraavia tehtäviä:

1) Ohjelman hallinnointi ja taloushallinto

- hyväksyy MA:n työohjelman ja rahoitussuunnitelman ja seuraa sitä, miten MA toteuttaa ne;
- tarkastaa ja hyväksyy vuosikertomukset ja loppukertomuksen;
- tarkastaa ja hyväksyy vuotuisen tiedotus- ja viestintäsuunnitelman ja vuotuisen seuranta- ja arviointisuunnitelman;
- hyväksyy mahdolliset ehdotukset ohjelman tarkistamiseksi;
- tutkii kaikki MA:n toimittamat kertomukset ja ryhtyy tarvittaessa asianmukaisiin toimiin;

- tutkii kaikki MA:n sen tietoon saattamat kiistanalaiset tapaukset;
- hyväksyy ohjelman rahoitussuunnitelman muutokset

2) Hankkeiden valinta ja hallinnointi

- vastaa ohjelmasta rahoitettavien hankkeiden arviointi- ja valintamenettelystä;
- hyväksyy ohjelmasta rahoitettavien hankkeiden valintaperusteet;
- tekee lopullisen päätöksen hankehakemusten hyväksymisestä tai hylkäämisestä ja päättää niille myönnettävistä lopullisista määristä.

3) Tekninen apu

- hyväksyy teknisen avun talousarvion ja teknisen avun suunnitellun käytön;
- hyväksyy teknisen avun talousarvion muutokset

4.2 Alueelliset arviointiryhmät (RAG) ja ulkopuoliset asiantuntijat

Osallistujamaat ovat päättäneet perustaa kuhunkin osallistujamaahan alueellisia arviointiryhmiä (RAG) hoitamaan hankehakemusten laadun ja merkittävyyden arviointia.

JMC päättää alueellisten arviointiryhmien perustamisesta. Kunkin RAG:n jäsenet nimittää kyseinen osallistujamaa.

JMC:n päätöksen perusteella arviointimenettelyyn voi osallistua myös ulkopuolisia asiantuntijoita.

Alueelliset arviointiryhmät tai ulkopuoliset asiantuntijat arvioivat hankehakemuksen laatua ja merkittävyyttä suhteessa ohjelman painopistealueisiin ja ohjelman alueiden strategioihin, jotka on kuvattu luvussa 5.3.

4.3 Hallintoviranomainen (MA) ja sen nimeämisprosessi

Kolarctic CBC -ohjelmaan osallistuvat maat ovat päättäneet, että ohjelman hallintoviranomaisena (MA) toimii suomalainen Lapin liitto, joka huolehtii myös Kolarctic ENPI CBC -ohjelman hallinnoinnissa ohjelmakaudella 2007–2013 kehittyneiden käytäntöjen jatkumisesta. On suotavaa, että koko ohjelma-alueella edustavat henkilöt osallistuvat hallintoviranomaisen työhön. Hallintoviranomaisella on valtuudet toimia ohjelmayksikkönä JMC:n perustamisen jälkeen. Lapin liitto on Suomen lain mukainen alueellinen hallintoelin. Se toimii alueellisen kehityksen ja suunnittelun viranomaisena ja ajaa alueen ja sen yhteisöjen etuja. Lapin liitto aloitti Barents IIA -ohjelman hallintoviranomaisena ohjelmakaudella 1996–1999 ja jatkoi sen jälkeen Interreg IIIA Pohjoinen 2000–2006 ohjelman hallintoviranomaisena sekä Kolarctic ENPI CBC 2007–2013 -ohjelman yhteisenä hallintoviranomaisena. Se toimii myös Pohjoiskalotin neuvoston sihteeristönä, ja on toiminut vuodesta 1995 lähtien Pohjoinen periferia -ohjelman alueellisena yhteyspisteenä Suomessa. Näiden tehtävien ohella sillä on muitakin merkittäviä kansainvälisiä tehtäviä ja yhteyksiä, jotka auttavat Kolarctic CBC -ohjelman toteutusta.

Suomen Työ- ja elinkeinoministeriö nimeää hallintoviranomaisen virallisesti. Nimeämis päätös (ministerin määräys) perustuu ohjelman tarkastusviranomaisen kertomukseen ja lausuntoon. Tarkastusvirasto toimii riippumattomana tarkastuselimenä ja arvioi, missä määrin hallinto- ja valvontajärjestelmät vastaavat ENI CBC -täytäntöönpanosäännöissä määritellyjä nimeämisperusteita. Ohjelman tarkastusviranomainen (valtiovarainministeriön tarkastustoimi) on toiminnallisesti riippumaton hallintoviranomaisesta ja hoitaa tehtävänsä kansainvälisesti hyväksytyjen tarkastusstandardien mukaisesti.

Hallintoviranomaisen nimeämisprosessin alustava aikajana:

- Osallistujamaat nimittävät hallintoviranomaisen ensimmäisessä yhteisen ohjelmointikomitean kokouksessa syyskuussa 2013
- Riippumattoman tarkastuselimen (tarkastusviranomaisen) kertomus hallinto- ja valvontajärjestelmien vaatimustenmukaisuudesta yhteisen toimintaohjelman (JOP) hyväksynnän jälkeen (arvio: maaliskuuhun 2016 mennessä)
- Työ- ja elinkeinoministeriön nimeämispäätös (arvio: maaliskuun 2016 loppuun mennessä)

Hallintoviranomaisella on vastuu ohjelman hallinnoinnista moitteettoman varainhoidon periaatteen mukaisesti ja sen toimien laillisuuden ja asianmukaisuuden varmistamisesta. Se on niin ikään vastuussa JMC:n päätösten vaatimustenmukaisuudesta suhteessa voimassa oleviin asetuksiin ja säännöksiin.

Lapin liitto, joka toimii Kolarctic CBC -ohjelman hallintoviranomaisena, laatii yksityiskohtaisen kuvauksen hallintoviranomaisen ja ohjelman menettelyistä ja organisaatiosta. Menettelyt kuvataan hallinto- ja valvontajärjestelmien kuvauksessa, jonka tarkastusviranomainen sekä hallintoviranomaisen isäntävaltio (Suomi) hyväksyvät. Hallinto- ja valvontajärjestelmien kuvaus validoidaan säännöllisesti ohjelman koko toteutusaikana.

Hallintoviranomainen hoitaa seuraavia tehtäviä:

1) Ohjelman hallinnointi,

- tukee ohjelman seurantakomitean työtä;
- antaa pyynnöstä tietoa kansallisille viranomaisille hankkeista ja ohjelmasta;
- laatii ja lähettää vuosikertomukset ja loppukertomuksen Euroopan komissiolle ja osallistujamaiden hallituksille;
- toimittaa tarkastusviranomaisille ja tuensaajille tietoja, jotka ovat relevantteja niiden tehtävien tai hankkeen toteutuksessa;
- perustaa ja ylläpitää tietojärjestelmää, jolla kirjataan ja johon tallennetaan jokaisesta hankkeesta seurantaan, arviointiin, varainhoitoon, valvontaan ja tilintarkastukseen tarvittavia tietoja, mukaan lukien tiedot hankkeiden yksittäisistä osallistujista;
- toimittaa hankkeen venäläisen tuensaajan tai hankekumppanien pyynnöstä vahvistus tietyn organisaation osallistumisesta ohjelman hankkeeseen, jotta venäläiskumppanit voivat hakea vapautusta tulleista ja veroista;
- suorittaa tarpeellisissa tapauksissa ympäristövaikutusten arvioita ohjelman puitteissa;
- panee täytäntöön tiedotus- ja viestintäsuunnitelmia sekä seuranta- ja arviointisuunnitelmia.

2) Hankkeiden valinta ja hallinnointi

- laatii ja käynnistää valintamenettelyt;
- hallinnoi hankkeiden valintamenettelyjä;
- antaa kunkin hankkeen johtavalle tuen saajalle asiakirjan, jossa määritellään kunkin hankkeen tukemisen edellytykset, mukaan lukien rahoitussuunnitelma ja täytäntöönpanon aikarajat;
- ongelmatapauksissa ottaa yhteyttä kaikkiin hankekumppaneihin ongelmien ratkaisemiseksi;
- allekirjoittaa sopimuksia johtavan tuensaajien kanssa;
- hallinnoi hankkeita.

3) Tekninen apu

- hallinnoi sopimuksentekomenettelyjä;
- allekirjoittaa sopimuksia toimeksisaajien kanssa;
- hallinnoi sopimuksia.

4) Ohjelman varainhoito ja varainhoidon valvonta

- varmistaa, että palvelut- ja muut hankinnat on toimitettu tai urakat suoritettu, luovutettu ja/tai asennettu, ja tarkistaa, ovatko tuensaajat tosiasiallisesti maksaneet ilmoittamansa menot kulloinkin sovellettavan lain, ohjelman sääntöjen ja hankkeiden tukemisen ehtojen mukaisesti;
- varmistaa, että hankkeiden toteutuksessa osallisina olevat tuensaajat käyttävät joko erillistä kirjanpitojärjestelmää tai sopivaa kirjanpitokoodia kaikissa yksittäiseen hankkeeseen liittyvissä tapahtumissa, toteuttavat tehokkaat ja oikeasuhtaiset petosten torjuntatoimet ottaen huomioon tunnistetut riskit;
- määrittelee menettelyt, joilla varmistetaan, että kaikkia menoihin ja tilintarkastuksiin liittyviä asiakirjoja, joilla varmistetaan riittävä jäljitysketju, säilytetään asianmukaisesti;
- laatii hallinnollisen lausuman ja vuosittaisen yhteenvedon;
- laatii ja lähettää maksupyynnöt Euroopan komissiolle;
- laatii tilinpäätöksen;
- ottaa huomioon kaikkien tarkastusviranomaisen suorittamien tai sen vastuulla tehtyjen tilintarkastusten tulokset laatiessaan ja toimittaessaan maksupyyntöjä;
- ylläpitää kirjanpidon tositteita komissiolle ilmoitetuista menoista ja tuensaajille maksetuista maksuista;
- pitää kirjaa takaisinperinnöistä ja tuen kokonaan tai osittain vähentämisestä.

Ohjelman varainhoidon ja valvonnan tarkistuksiin sisältyvät jokaisen tuensaajan esittämän maksupyynnön hallinnolliset tarkastukset ja paikan päällä tehdyt hanketarkastukset.

Paikalla tehtyjen hanketarkastusten tiheys ja kattavuus on suhteutettava hankkeelle myönnetyn tuen määrään ja tarkastusviranomaisen tekemissä tarkistuksissa ja tilintarkastuksissa hallinto- ja valvontajärjestelmille kokonaisuudessaan määritettyyn riskitasoon. Paikan päällä tehtäviä hanketarkastuksia voidaan tehdä otannan perusteella.

MA:n henkilöstö nimetään Lapin liiton sääntöjen ja menettelyjen mukaisesti. Sivutoimipaikkojen henkilöstö nimetään sovittujen menettelyjen mukaisesti. MA ja sivutoimipaikat tekevät yhteistyötä yleisön ja sidosryhmien kanssa kaikilla ohjelma-alueen kielillä ja lisäksi englanniksi.

4.4 Kansalliset viranomaiset (NA)

Ohjelman hallinnointi perustuu osallistujamaiden täydelliseen tasavertaisuuteen ja kumppanuuteen. Tasavertaisuus ja kumppanuus näkyvät ohjelman elinten kokoonpanossa ja nimeämisessä sekä yksimielisen päätöksenteon omaksumisessa säännöksi.

Tehokas päätöksenteko on edellytys ohjelman onnistuneelle toteutukselle neljässä maassa sijaitsevilla alueilla.

Jokainen osallistujamaa nimittää kansallisen viranomaisen (NA), joka tukee hallintoviranomaista ohjelman hallinnoinnissa moitteettoman varainhoidon periaatteen mukaisesti.

Kolarctic CBC 2014–2020 -ohjelmaan osallistuvat maat ovat nimenneet seuraavat elimet omiksi kansallisiksi viranomaisikseen:

Suomi: Työ- ja elinkeinoministeriön alueellisen kehittämisen rakennemuutoksen ja kansainvälisen yhteistyön ryhmä

Venäjä: Taloudellisen kehityksen ministeriö, alueellisen ja rajat ylittävän yhteistyön kehittämisen osasto, alueellisen ja CBC-yhteistyön kehitysyksikkö

Ruotsi: Yritys- ja innovointiministeriö

Norja: Paikallishallinto- ja modernisointiministeriö, alueellisen kehityksen osasto, kansainvälinen yhteistyötiimi.

NA:n tehtävä on moniulotteinen, sillä se

- tukee hallintoviranomaista ohjelman hallinnoinnissa moitteettoman varainhoidon periaatteen mukaisesti;
- on vastuussa hallinto- ja valvontajärjestelmien perustamisesta ja tehokkaasta toiminnasta kansallisella tasolla;
- varmistaa kansallisella tasolla ohjelman toteutukseen osallisina olevien elinten yleisen koordinoinnin, mukaan lukien valvonnan yhteyspisteinä toimivat instituutiot ja tilintarkastajaryhmän jäsenet;
- edustaa maata ohjelman seurantakomiteassa
- Venäjän federaatiossa kansallinen viranomainen on lopullisesti vastuullinen elin Venäjän ja EU:n rahoitussopimuksessa säädettyjen säännösten täytäntöönpanosta.

Osallistujamaat ehkäisevät, tutkivat ja korjaavat sääntöjenvastaisuudet sekä petokset ja niiden alueella aiheuttomasti maksettujen määrien takaisinperinnät, ja ilmoittavat näistä sääntöjenvastaisuuksista viipymättä hallintoviranomaiselle ja Euroopan komissiolle sekä tiedottavat näille asiaan liittyvien hallinnollisten ja oikeudenkäyntimenettelyjen etenemisestä.

4.5 Sivutoimipaikat (BO)

Norjaan, Venäjälle ja Ruotsiin perustetaan sivutoimipaikat (BO). Sivutoimipaikat perustetaan oikeushenkilöiksi tai aluehallinnon alaisuuteen. Tarvittaessa sivutoimipaikkojen isäntäorganisaatiot valitaan tarjouskilpailun avulla tai JMC:n päätöksellä, joka perustuu tulevan BO:n perustamiseen suositukseen.

Venäjän sivutoimipaikan yhteydessä hallintoviranomainen allekirjoittaa sopimuksen sen kanssa ja huolehtii henkilöstön palkkaamisesta ottaen huomioon vakavasti/asianmukaisesti JMC:n venäläisjäsenten suositukset. Venäjän sivutoimipaikan yhteydessä kaikkien isäntäorganisaation kanssa tehtävien sopimusten ja vaatimusmäärittelyjen on oltava Venäjän lainsäädännön mukaisia ja Venäjän kansallisen viranomaisen hyväksymiä. Palkkatasossa on otettava huomioon tehtävän/tehtävien edellyttämä pätevyyden ja asiantuntijuuden taso.

Sivutoimipaikat tekevät yhteistyötä hallintoviranomaisen kanssa ja toimivat sen ohjauksessa. Sivutoimipaikat raportoivat toimistaan vuosikertomuksessa, joka lähetetään JMC:n hyväksyttäväksi. Yhteinen seurantakomitea päättää sivutoimipaikkojen määrän ja lopullisen sijainnin sen jälkeen, kun se on saanut vahvistuksen käytettävissä olevan teknisen avun (TA) talousarviosta. Kaikissa osallistujamaissa on nimettävä riittävät resurssit, jotta sivutoimipaikat pystyvät täyttämään niille kuuluvat tehtävät.

Venäjän federaatio on ilmoittanut tarvitsevänsä alueelleen kolme sivutoimipaikkaa: Murmanskin ja Arkangelin alueille sekä Nenetsian autonomiseen piirikuntaan. Tasavertaisuuden periaatteen täyttämiseksi Kolarctic CBC -ohjelmasta levitetään tietoa kaikilla ohjelma-alueilla.

Sivutoimipaikat:

- a) avustavat ohjelman hallintoviranomaista sen hoitaessa ohjelman hallinnointitehtävää Norjassa, Venäjällä ja Ruotsissa;
- b) avustavat hallintoviranomaista hankkeiden valintamenettelyissä ja meneillään olevien hankkeiden seurannassa ja valvonnassa;
- c) hoitavat viestintää ja tiedotusta ohjelman viestintästrategian ja vuosittaisten viestintäsuunnitelmien mukaisesti;

- d) toimittavat tietoa hankekumppaneille ja antavat ohjeita mahdollisille hakijoille;
- e) avustavat kansallisia ja alueellisia viranomaisia ohjelmaan liittyvässä työssä;
- F) avustavat hallintoviranomaista yhteyksissä norjalaisiin, venäläisiin ja ruotsalaisiin tuensaajiin;
- g) tarjoavat kansallisille ja alueellisille viranomaisille tietoja, joita ne tarvitsevat tehtäviensä hoitamiseksi yhteisessä seurantakomiteassa.
- h) Venäjän sivutoimipaikat lähettävät kertomukset ohjelman täytäntöönpanosta Venäjän viranomaisille neljännesvuosittain ja näiden pyynnöstä.
- i) Venäjän sivutoimipaikat järjestävät tapahtumia ohjelma-alueen Venäjällä sijaitsevalla puolella; tapahtumat ja Venäjän viranomaisten osallistuminen ohjelmatapahtumiin yms. katetaan TA:n talousarviosta hyväksytyn vuotuisen TA-talousarvion rajoissa.

Sivutoimipaikkojen hankinnat rajoitetaan tavanomaisiin toiminnasta aiheutuviin kuluihin ja viestintä- ja näkyvyystoimien kuluihin.

Venäjän sivutoimipaikoissa käytettävät hankintasäännöt määritetään Venäjän ja EU:n rahoitusso-
pimuksessa.

4.6 Tarkastusviranomainen (AA) ja tilintarkastajaryhmän jäsenet (GoA)

Tarkastusviranomainen (AA) sijaitsee Suomessa ja on toiminnallisesti riippumaton hallintoviranomaisesta. Osallistujavaltiot ovat nimittäneet Suomen valtiovarainministeriön tarkastustoimen Kolarctic CBC -ohjelman tarkastusviranomaiseksi. Kaikki ENI CBC -ohjelmat, joiden hallintoviranomaiset sijaitsevat Suomessa (Kolarctic CBC -ohjelmia, Karelia CBC -ohjelma ja Kaakkois-Suomi-Venäjä CBC -ohjelma) nimittävät saman viranomaisen tarkastusviranomaisekseen. Tarkastusviranomainen varmistaa, että tarkastukset tehdään hallinto- ja valvontajärjestelmille, asianmukaiselle hankkeiden otokselle ja ohjelman tilinpäätöksille. Tarkastusviranomaisesta avustaa tilintarkastajaryhmä, joka koostuu jokaisen ohjelmaan osallistuvan maan edustajasta. Tarkastusviranomainen varmistaa, että tarkastustyö täyttää kansainvälisesti hyväksytyt tarkastusstandardit. Kunkin osallistujamaan edustajista koostuva tilintarkastajaryhmä avustaa tarkastusviranomaisesta. Mikäli tarkastuksen tekee muu elin kuin tarkastusviranomainen, tämä varmistaa, että elimen toiminta on riittävän riippumatonta.

Tarkastusviranomainen toimittaa yhdeksän kuukauden kuluessa rahoitusso-
pimuksen allekirjoituksesta tarkastusten tehokkuutta käsittelevän tarkastusstrategian Euroopan komissiolle ja Venäjän federaation hallitukselle. Tarkastusviranomainen laatii tilinpäätöksestä ja vuosikertomuksesta tarkastuslausunnon, jossa luetellaan tehdyt tarkastukset, myös selvityksen havaittujen virheiden ja puutteellisuuden luonteesta sekä järjestelmätasolla että hankekohtaisesti, samoin kuin toteutetut tai suunnitellut korjaavat toimet. Euroopan komissio ja tarvittaessa Venäjän federaation hallitus tekevät yhteistyötä tarkastusviranomaisen kanssa sovittaakseen yhteen tarkastussuunnitelmat ja -menetelmät, ja ne välittävät toisilleen ohjelman hallinto- ja valvontajärjestelmille tehdyn tarkastuksen tulokset.

Venäjän federaation ja Suomen asianmukaiset tarkastuselimet voivat tehdä asiakirjojen tarkastuksia ja paikalla tehtäviä tarkistuksia ohjelman rahoituksen käytöstä Suomessa ja Venäjällä sekä täydellisen tarkastuksen näissä maissa Venäjän ja EU:n rahoitusso-
pimuksen voimassaoloaikana ja seitsemän vuoden ajan viimeisen maksun maksupäivästä EU:n ja Venäjän federaation välillä allekirjoitetun rahoitusso-
pimuksen periaatteiden mukaisesti.

Ruotsalaiset ja norjalaiset tuensaajat eivät saa Venäjän kansallista vastinrahoitusta Kolarctic CBC -ohjelmassa. Tämän seurauksena Venäjän federaatio ei osallistu Kolarctic CBC -ohjelmasta rahoitettujen toimien tarkistuksiin ja tarkastuksiin Ruotsin ja Norjan alueella.

Tilintarkastajaryhmässä ovat edustettuina seuraavat instituutiot:

Suomi: Työ- ja elinkeinoministeriön alueellisen osaston rahoitus- ja koordinaatioryhmä

Venäjä: Valtiovarainministeriön kansainvälisten rahoitussuhteiden osasto

Ruotsi: Ruotsin kansallinen varainhallintaviranomainen
Norja: Valtion tilintarkastusvirasto.

4.7. Valvonnan yhteyspisteet (CCP)

Osallistujamaat nimittävät valvonnan yhteyspisteitä (CCP) tukemaan hallintoviranomaista tämän valvontatehtävissä. Valvonnan yhteyspisteiden tehtäviin voivat kuulua esimerkiksi kansallisten sääntöjen selventäminen, hallintoviranomaisen omassa maassa suorittaman valvonnan tukeminen, riippumattomien tilintarkastajien esivalinta, tarkastajien työn laadunvalvonta ja lausunnon antaminen tuensaajien valitsemista riippumattomista tarkastajista. Tehtävät vaihtelevat maittain.

Osallistujamaat ovat nimenneet seuraavat organisaatiot valvonnan yhteistyöpisteiksi:

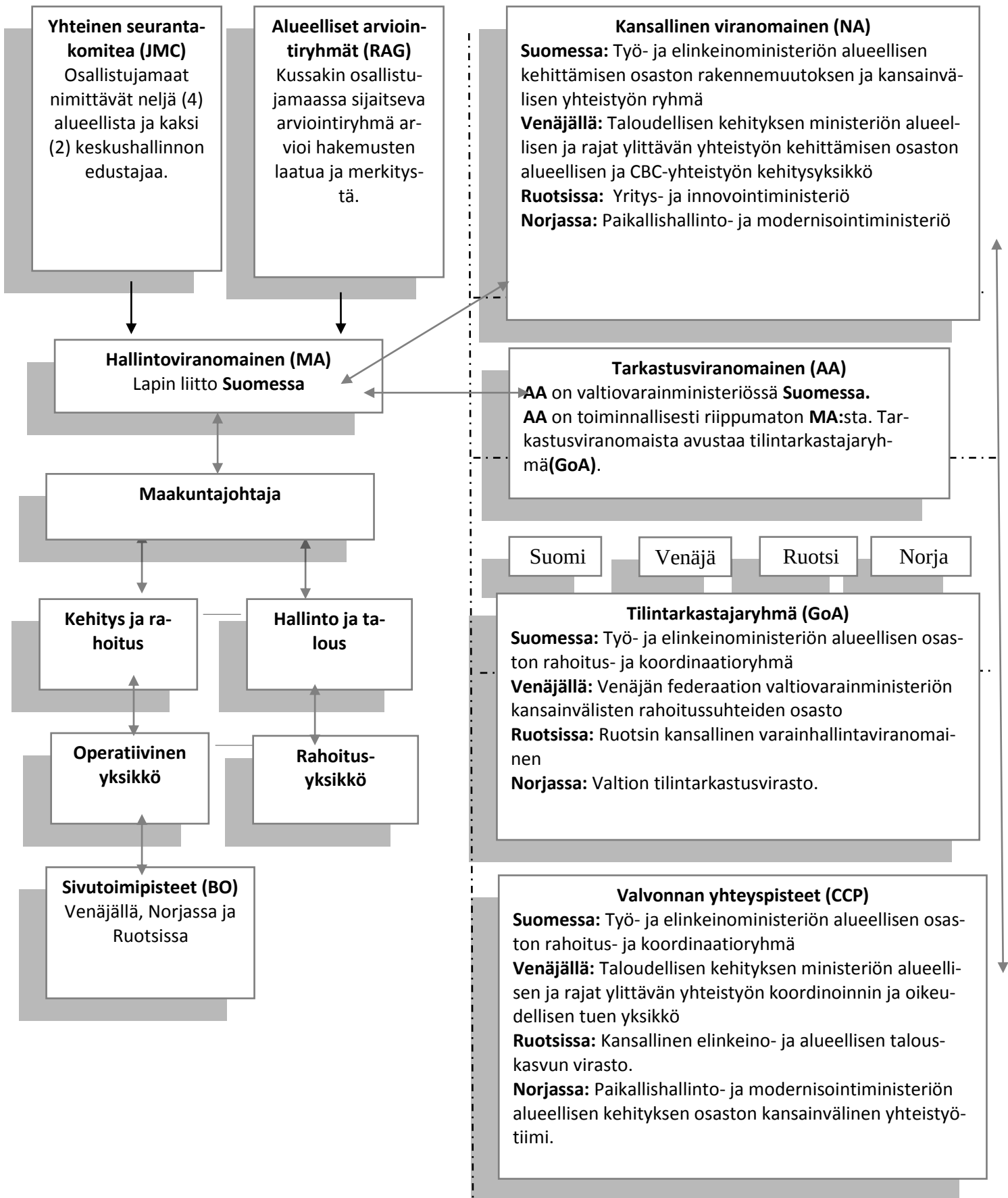
Suomi: Työ- ja elinkeinoministeriön alueellisen osaston rahoitus- ja koordinaatioryhmä

Venäjä: Taloudellisen kehityksen ministeriön alueellisen ja rajat ylittävän yhteistyön koordinoinnin ja oikeudellisen tuen yksikkö

Ruotsi: Kansallinen elinkeino- ja talouskasvuvirasto

Norja: Paikallishallinto- ja modernisointiministeriö, alueellisen kehityksen osasto, aluekehitystiimi.

Kuva 6: Tehtävänjako toimivaltaisten viranomaisten kesken

5. OHJELMAN TOTEUTUS

5.1 Tiivistetty kuvaus ohjelman hallinto- ja valvontajärjestelmistä

Jokaisen ohjelman hallinto- ja valvontajärjestelmää osallistuvan elimen tehtävät

Kolarctic CBC -ohjelmaa toteutetaan hallinnoiden sitä yhteistyössä jäsenvaltion kanssa. Hallinto- ja valvontajärjestelmien yleiset periaatteet on määritelty komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 897/2014 30. artiklassa. Hallinto- ja valvontajärjestelmien yleiset periaatteet riippuvat jokaisesta hallintoon ja valvontaan osallistuvasta elimestä, mukaan lukien toimintojen jakautuminen kussakin elimessä ja toimintojen eriyttämisen periaatteen elinten kesken ja elinten sisällä huomioon otettava sisäinen organisointi. Hallinto- ja valvontajärjestelmiin sisältyy menettelyt, joilla varmistetaan ilmoitettujen menojen oikeellisuus ja sääntöjenmukaisuus, tietojenkäsittelyjärjestelmät kirjanpitoa, tallennusta, seuranta ja raportointia varten. Hallinto- ja valvontajärjestelmien toimivuuden, mukaan lukien tarkastuksen ja riittävän jäljitysketjun varmistavat järjestelyt, varmistaa hallintoviranomainen.

Hallinto- ja valvontajärjestelmien täydellinen kuvaus laaditaan komission 18. elokuuta 2014 annetun täytäntöönpanoasetuksen (EY) N:o 897/2014 vaatimusten mukaisesti ja toimitetaan Euroopan komissiolle. Tämän lisäksi hallinto- ja valvontajärjestelmiin sisällytetään teknisen avun ja hankkeiden valintamenettelyjen sopimuksentekomenettelyt sekä kansallisten viranomaisten rooli ja osallistujamaiden vastuut 31 artiklan mukaisesti.

Ohjelman hallinnon ja valvonnan vastuulliset viranomaiset ja elimet ovat:

- Yhteinen seurantakomitea (JMC)
- kuhunkin osallistujamaahan perustetut alueelliset arviointiryhmät (RAG)
- hallintoviranomainen (MA) Lapin liitossa
- sivutoimipaikat (BO) Norjassa, Venäjällä ja Ruotsissa
- tarkastusviranomainen (AA) yhdessä tilintarkastajaryhmän jäsenten (GoA) kanssa
- valvonnan yhteyspisteet kussakin osallistujamaassa (CCP)

Taulukko 5. Ohjelman hallinto- ja valvontaelimet

Rakenne / viranomaiset /elin*)	Viranomaisen nimi	Muut tiedot	Tehtävät	Osallistujien/henkilöstön määrä	Yhteystiedot/maa
Yhteinen seurantakomitea (JMC)		Neljä (4) alueellista ja kaksi (2) keskushallinnon edustajaa osallistujamaista.	JMC seuraa ohjelman toteutusta ja edistymistä ja antaa hallintoviranomaiselle suosituksia ohjelman toteutusta ja arviointia varten. JMC tekee lopullisen päätöksen hankehakemusten hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Yhteisen seurantakomitean tehtävät on kuvattu 24 kohdassa.	Suomi (6), Venäjä (6), Ruotsi (6), Norja (6) yhteensä 24.	Suomi, Venäjä, Ruotsi ja Norja
Hallintoviranomainen (MA)	Lapin liitto	Osallistujamaat ovat päättäneet hallintoviranomaisen hallintojärjestelmän malliksi seuraavan: MA:n päällikkö ja operatiivisen ja rahoitushallinnon henkilöstö.	MA on vastuussa yhteisen toimintaohjelman (JOP) toteutuksesta moitteettoman varainhoidon periaatteen mukaisesti ja sen varmistamisesta, että JMC:n päätös on sovellettavien lakien ja säännösten mukainen. Hallintoviranomaisen tehtävät on kuvattu 26 kohdassa.		Hallituskatu 20 B 96100 Rovaniemi.
Sivutoimipaikka/-paikat (BO)	Murmansk, Arktangi, Nenetsia (JMC täydentää)		Sisältää viestinnän, tiedotuksen ja hallintoviranomaisen avustamisen hankkeiden arvioinnin ja toteutuksen seurannassa.	Ohjelma-koordinaattori	Venäjä
Sivutoimipaikka (BO)	Norrbottenin lääninhallinto		Sisältää viestinnän, tiedotuksen ja hallintoviranomaisen avustamisen hankkeiden arvioinnin ja toteutuksen seurannassa.	Ohjelma-koordinaattori (1)	Stationsgatan 5, S-971 86 Luleå, Sverige
Sivutoimipaikka (BO)	Finnmarkin lääninhallitus		Sisältää viestinnän, tiedotuksen ja hallintoviranomaisen avustamisen hankkeiden arvioinnin ja toteutuksen seurannassa. Norjan BO on vastuussa Norjan vastinrahoituksen käsittelystä.	Ohjelma-koordinaattori ja ohjelman tarkastaja	Norja
Kansallinen viranomainen (NA)	Työ- ja elinkeinoministeriön alueellisen osaston rakennemuutoksen ja kansainvälisen yhteistyön ryhmä		NA on vastuussa hallinto- ja valvontajärjestelmien perustamisesta ja tehokkaasta toiminnasta kansallisella tasolla. NA huolehtii ohjelman toteutukseen kansallisella tasolla osallistuvien instituutioiden koordinoinnista. Edustaa maata yhteisessä seurantakomiteassa.		PL 32, 00023 Valtioneuvosto (Etelä-Esplaniadi 4, Helsinki)
Kansallinen viranomainen (NA)	Taloudellisen kehityksen ministeriön alueellisen ja rajat ylittävän yhteistyön kehittämisen osaston alueellisen ja CBC-yhteistyön kehitysyksikkö		NA on vastuussa hallinto- ja valvontajärjestelmien perustamisesta ja tehokkaasta toiminnasta kansallisella tasolla. NA huolehtii ohjelman toteutukseen kansallisella tasolla osallistuvien instituutioiden koordinoinnista. Edustaa maata yhteisessä seurantakomiteassa.		Venäjä
Kansallinen viranomainen (NA)	Yritys- ja innovaatioministeriö		NA on vastuussa hallinto- ja valvontajärjestelmien perustamisesta ja tehokkaasta toiminnasta kansallisella tasolla. NA huolehtii ohjelman toteutukseen kansallisella tasolla osallistuvien instituutioiden koordinoinnista. Edustaa maata yhteisessä seurantakomiteassa.		Ruotsi
Kansallinen viranomainen (NA)	Paikallishallinto- ja modernisointiministeriö		NA on vastuussa hallinto- ja valvontajärjestelmien perustamisesta ja tehokkaasta toiminnasta kansallisella tasolla. NA huolehtii ohjelman toteutukseen kansallisella tasolla osallistuvien instituutioiden koordinoinnista. Edustaa maata yhteisessä seurantakomiteassa.		Norja

* Yhteinen seurantakomitea, hallintoviranomainen, sivutoimipaikat ja kansalliset viranomaiset.

Taulukko 6. Ohjelman hallinto- ja valvontaelimet

Rakenne / viranomaiset / elin*)	Viranomaisen nimi	Muut tiedot	Tehtävät	Osallistujien/henkilöstön määrä	Yhteystiedot/maa
Tarkastusviranomainen (AA)	Valtiovarainministeriö	AA sijaitsee EU:n jäsenvaltiossa Suomessa.	AA on toiminnallisesti riippumaton hallintoviranomaisesta.		Suomi
Tilintarkastajaryhmä (GoA)	Työ- ja elinkeinoministeriön alueellisen osaston rahoitus- ja koordinaatioryhmä	Osallistujamaat nimittävät edustajan tilintarkastajaryhmään.	Tilintarkastajaryhmä avustaa tarkastusviranomaista.		Suomi
Tilintarkastajaryhmä (GoA)	Venäjän federaation valtiovarainministeriön kansainvälisten rahoitussuhteiden osasto	Osallistujamaat nimittävät edustajan tilintarkastajaryhmään.	Tilintarkastajaryhmä avustaa tarkastusviranomaista.		Venäjä
Tilintarkastajaryhmä (GoA)	Ruotsin kansallinen varainhallintaviranomainen	Osallistujamaat nimittävät edustajan tilintarkastajaryhmään.	Tilintarkastajaryhmä avustaa tarkastusviranomaista.		Ruotsi
Tilintarkastajaryhmä (GoA)	Valtion tilintarkastusvirasto.	Osallistujamaat nimittävät edustajan tilintarkastajaryhmään.	Tilintarkastajaryhmä avustaa tarkastusviranomaista.		Norja
Valvonnan yhteyspisteet (CCP)	Työ- ja elinkeinoministeriön alueellisen osaston rahoitus- ja koordinaatioryhmä		CCP tukee hallintoviranomaista tämän valvontatehtävissä. Kansallinen viranomainen on vastuussa valvonnan yhteyspisteistä.		Suomi
Valvonnan yhteyspisteet (CCP)	Taloudellisen kehityksen ministeriön alueellisen ja rajat ylittävän yhteistyön koordinoimien ja oikeudellisen tuen yksikkö		CCP tukee hallintoviranomaista tämän valvontatehtävissä. Kansallinen viranomainen on vastuussa valvonnan yhteyspisteistä.		Venäjä
Valvonnan yhteyspisteet (CCP)	Kansallinen elinkeino- ja alueellisen talouskasvun virasto.		CCP tukee hallintoviranomaista tämän valvontatehtävissä. Kansallinen viranomainen on vastuussa valvonnan yhteyspisteistä.		Ruotsi
Valvonnan yhteyspisteet (CCP)	Paikallishallinto- ja modernisointiministeriön alueellisen kehityksen osaston kansainvälinen yhteistyötiimi.		CCP tukee hallintoviranomaista tämän valvontatehtävissä. Kansallinen viranomainen on vastuussa valvonnan yhteyspisteistä.		Norja
Alueellinen arviointiryhmä (RAG)		Osallistujamaat ovat hyväksyneet hankkeiden valintamenettelyn.	Kussakin osallistujamaassa sijaitseva arviointiryhmä arvioi hakemusten laatua ja merkitystä. Arviointimenettelyyn voi osallistua tarvittaessa myös ulkopuolisia asiantuntijoita.		Suomi, Venäjä, Ruotsi ja Norja

* Tarkastusviranomainen, tilintarkastajaryhmä, valvonnan yhteyspisteet ja alueellinen arviointiryhmä.

Yhteinen seurantakomitea (Joint Monitoring Committee, JMC) on ohjelman pääasiallinen päätöksentekoeelin ja koostuu kaikkien osallistujamaiden edustajista. JMC seuraa ohjelman toteutusta yleisellä tasolla ja antaa hallintoviranomaiselle (managing authority, MA) suosituksia ohjelman toteutusta ja arviointia varten. Lisäksi seurantakomitea on vastuussa arviointi- ja hankkeenvaihtomenettelystä ja tekee lopullisen päätöksen hankevalinnasta. Seurantakomitea hyväksyy hallintoviranomaisen työohjelman, rahoitussuunnitelman, teknisen avun talousarvion ja seuraa työohjelman ja rahoitussuunnitelman toteutusta. Yhteinen seurantakomitea perustetaan kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun Euroopan komissio on vahvistanut ja osallistujamaiden kansalliset viranomaiset ovat hyväksyneet Kolarctic CBC 2014-2020 ohjelma-asiakirjan. Seurantakomitean tehtävät on kuvattu luvussa 4.1.

Hallintoviranomainen huolehtii valtaosasta ohjelman yleiseen toteutukseen liittyvistä tehtävistä ja työskentelee yhteisen seurantakomitean hyväksymän vuosittaisen työohjelman mukaisesti. Hallintoviranomaisen sisällä erotellaan operatiiviset ja rahoitustehtävät. Tehtävien erottelu kuvataan hallinto- ja valvontajärjestelmien kuvauksessa. Hallintoviranomaisen tehtävät on kuvattu luvussa 4.3.

Kansalliset viranomaiset edustavat maata yhteisessä valvontakomiteassa. Kansalliset viranomaiset tukevat hallintoviranomaista ohjelman hallinnoinnissa moitteettoman varainhoidon periaatteen mukaisesti. Kansalliset viranomaiset huolehtivat ohjelman toteutukseen kansallisella tasolla osallistuvien instituutioiden koordinoinnista. Kansallisten viranomaisten tehtävät on kuvattu luvussa 4.4.

Norjassa, Venäjällä ja Ruotsissa sijaitsevat sivutoimipaikat avustavat hallintoviranomaista. Sivutoimipaikat työskentelevät hallintoviranomaisen ohjauksessa. Sivutoimipisteiden tehtävät on kuvattu luvussa 4.5.

Tarkastusviranomainen varmistaa, että tarkastukset tehdään hallinto- ja valvontajärjestelmille, asianmukaiselle hankkeiden otokselle ja ohjelman tilinpäätöksille. Tilintarkastajaryhmä avustaa tarkastusviranomaista. Tarkastusviranomaisen ja tilintarkastajaryhmän tehtävät on kuvattu luvussa 4.6.

Valvonnan yhteyspisteet tukevat hallintoviranomaista tämän työssä hanketason valvonta- ja tarkistustehtävissä. Valvonnan yhteyspisteet toimittavat tietoa ja selvennyksiä kansallisista säännöistä. Valvonnan yhteyspisteiden tehtävät on kuvattu luvussa 4.7.

Ilmoitettujen menojen oikeellisuuden ja sääntöjenmukaisuuden varmistavat menettelyt

Kunkin maan hankkeiden tuensaajien valitsemat riippumattomat tarkastajat tutkivat tuensaajan ilmoittamat menot. Tarkastajat selvittävät, ovatko tuensaajan ilmoittamat menot ja hankkeen tulot todellisia, asianmukaisesti kirjattuja ja tukikelpoisia tukisopimuksen mukaisesti.

Selvitys tapahtuu sovitulla menettelyllä ISRS 4400 -standardin (International Standard on Related Services) ja IFAC:n (International Federation of Accountants) eettisten ohjeiden mukaisesti. Tarkastajan on täytettävä vähintään yksi seuraavista vaatimuksista:

- (a) tämän on oltava jäsen kansallisessa tilintarkastus- tai tarkastuselimessä tai -laitoksessa, joka puolestaan on IFAC:n jäsen;
- (b) tämän on oltava jäsen kansallisessa tilintarkastus- tai tarkastuselimessä tai -laitoksessa. Jos kyseinen elin tai laitos ei ole IFAC:n jäsen, tarkastajan on sitouduttava noudattamaan IFAC:n standardeja ja eettisiä normeja työssään;
- (c) tämän on oltava jäsenvaltion julkisen valvontaelimen julkiseen rekisteriin rekisteröitynyt lakisääteinen tilintarkastaja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2006/43/EY (10) vahvistettujen julkisen valvonnan periaatteiden mukaisesti;
- (d) tämän on oltava rajat ylittävän yhteistyön kumppanimaan julkisen valvontaelimen julkiseen rekisteriin rekisteröitynyt lakisääteinen tilintarkastaja edellyttäen, että kyseiseen

rekisteriin sovelletaan asianomaisen maan lainsäädännössä vahvistettuja julkisen valvonnan periaatteita.

Hankkeiden tuensaajat valitsevat edellä mainitut kriteerit täyttävät tarkastajat. Riippumattomien tarkastajien tekemien tarkastusten ohella hallintoviranomainen voi suorittaa omia tarkastuksia ohjelman varainhoidolle ja valvonnalle sekä hankekohtaisia tarkastuksia paikalla. Hallintoviranomaisen tarkastustehtävät on kuvattu luvussa 4.3. Kansalliset viranomaiset ja valvonnan yhteyspisteet tukevat hallintoviranomaista tämän valvontatehtävissä.

Tarkastusviranomainen varmistaa, että tarkastukset tehdään riittävän suuruiselle hankeotokselle valvonta- ja tarkastusjärjestelmän toimivuuden ja luotettavuuden varmistamiseksi.

Tietojenkäsittelyjärjestelmät kirjanpitoa, tallennusta, seuranta ja raportointia varten

Kolarctic CBC -ohjelma käyttää PROMAS-ohjelmanhallintajärjestelmää ohjelmien ja hankkeiden hallinnointiin ja seurantaan. Hankekohtaisella tasolla hallintoviranomainen käyttää elektronista järjestelmää sekä operatiivisessa että varainhoidon seurannassa. Hakijoille suoritettut maksut tallennetaan erilliseen kirjanpitojärjestelmään ProEconomicaan. Näiden kahden tietojärjestelmän välisiä tietoja verrataan säännöllisin välein.

Ohjelmanhallintajärjestelmä (PROMAS) on laadittu yhteistyössä niiden kolmen CBC-ohjelman kesken, joiden hallintoviranomaiset sijaitsevat Suomessa. Kaikki ohjelmat käyttävät samaa elektronista järjestelmää, mutta niiden tiedot ovat erilliset. Järjestelmä ja tietokanta on suojattu, ja ainoastaan rajoitetulla ihmisjoukolla on pääsy järjestelmään. Tietokanta täyttää turvallisuusstandardit ja salasapitovaatimukset voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.

Hankkeiden tuensaajat käyttävät PROMAS-ohjelmanhallintajärjestelmää ~~kertomusten~~ narratiiviseen raportointiin ja varainhoidon raportointiin. Hankkeiden tuottama raportointiaineisto tallennetaan kokonaisuudessaan tietokantaan. Hallintoviranomainen käyttää PROMAS-tietokantaa hankkeita koskevien tietojen keräämiseen ja yhteenvetoihin, joita käytetään laadittaessa vuosikertomuksia ja muita mahdollisia raportteja ja arviointeja.

Mainitusssa tietojärjestelmässä toimii lisäksi hallintoviranomaisen suorittama hankkeiden sisäinen seuranta. Tässä käytetään hankkeen sisäistä kvalitatiivista seurantatyökalua (Internal Project Quality Monitoring, IPQM). Sisäisessä seurannassa käytetään hankkeen sisäistä kvalitatiivista seurantaa (IPQM), joka perustuu tulospainotteiseen seurantajärjestelmään (Result Oriented Monitoring, ROM) ja Projektisyklin hallinta-työkalua (Project Cycle Management, PCM), ja ne integroidaan PROMAS-ohjelmanhallintajärjestelmään. Hankkeen sisäisen kvalitatiivisen seurannan raportit, havainnot ja suositukset tallennetaan tietokantaan, josta ne ovat käytettävissä kunkin hankkeen tiedostojen joukossa.

Hallinto- ja valvontajärjestelmien toimintojen tarkastusjärjestelyt

Tarkastusviranomainen tarkastaa hallinto- ja valvontajärjestelmät. Tarkastusviranomainen varmistaa ja tarkastaa hallinto- ja valvontajärjestelmät hallintoviranomaisen nimeämisprosessin aikana, sekä ohjelman toteutuskaudella vuosittain.

Vuosikertomuksessaan hallintoviranomainen antaa hallinnollisen lausuman, jossa vahvistetaan, että vuosikertomuksen tiedot on esitetty asianmukaisesti, täydellisesti ja paikkansapitävästi, että menot on käytetty aiottuun tarkoitukseensa ja että sovellettavien valvontajärjestelmien avulla saadaan tarvittavat takuut siitä, että kirjausten perustana olevat toimet ovat laillisia. Vuosikertomukseen sisältyvät niin ikään tiedot hallintoviranomaisten tekemistä tarkastuksista, myös selvitys jär-

jestelmissä havaittujen virheiden ja puutteellisuuden luonteesta sekä suunnitellut korjaavat toimet.

Tarkastusviranomaisen lausunto ohjelman tilinpäätöksestä sisällytetään ohjelman vuosikertomukseen, joka lähetetään Euroopan komissiolle ja pyynnöstä osallistujamaiden hallituksille. Tarkastusviranomaisen tilinpäätöksestä antamassa tarkastuslausunnossa vakuutetaan, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan, että kyseiset maksut ovat laillisia ja sääntöjenmukaisia ja että käytössä olevat valvontajärjestelmät toimivat asianmukaisesti. Tarkastusviranomaisen laatii vuosittain yhteenvedon tehdyistä tarkastuksista sekä selvityksen havaittujen virheiden ja puutteellisuuden luonteesta sekä järjestelmätasolla että hankekohtaisesti.

Hallintoviranomaisen isäntänä toimivalla organisaatiolla on sisäinen tarkastaja. Sisäinen tarkastaja varmistaa, että ohjelmaa hallinnoidaan asiaa koskevan lainsäädännön ja niiden menettelyjen mukaisesti, joista on sovittu osallistujamaiden kesken.

Riittävän jäljitysketjun varmistavat järjestelmät ja menettelyt

Jäljitysketjujen riittävyden varmistamiseksi kehitetään menettelyt sopimuksentekoa, raportointia ja maksuja varten. Tukisopimus perustuu hakemukseen, jossa on selvä toimintasuunnitelma ja tätä koskeva talousarvio. Tuensaajien raportointi perustuu allekirjoitettuun tukisopimukseen ja sen mukaisesti toteutettuihin toimiin. Ilmoitettujen menojen on perustuttava hyväksytyyn hankesuunnitelmaan. Tuensaajien kirjanpito on järjestettävä moitteettoman varainhoidon periaatteiden mukaisesti. Kaikki tuensaajien kirjaamat ja ilmoittamat menot on kirjattava tuensaajien kirjanpidon arkistoihin, ja alkuperäiset laskut on voitava esittää.

Sekä hallintoviranomainen että tuensaajat säilyttävät kaikkia ohjelmaan tai hankkeeseen liittyviä asiakirjoja viiden vuoden ajan ohjelman loppumaksupäivästä lukien. Niiden on säilytettävä kertomukset, tositteet sekä tilit ja kirjanpitoasiakirjat ja kaikki ohjelman ja hankkeiden rahoitukseen liittyvät muut asiakirjat.

Menettelyt sääntöjenvastaisuuksien ja petosten ehkäisemiseksi, havaitsemiseksi ja korjaamiseksi sekä aiheettomasti maksettujen summien takaisinperimiseksi mahdolliset korot mukaan luettuina

Hallintoviranomainen on vastuussa sääntöjenvastaisuuksien ehkäisemisestä ja tutkimisesta sekä tarvittavien rahoitusoikaisujen tekemisestä ja varojen takaisinperinnästä. Kun on kyse järjestelmästä aiheutuvasta sääntöjenvastaisuudesta, hallintoviranomaisen on laajennettava tutkimuksiaan siten, että ne kattavat kaikki toimet, joihin on voinut aiheutua sääntöjenvastaisuuksia. Keskeisiin työkaluihin, joilla ehkäistään sääntöjenvastaisuudet, sisältyvät hankekohtaiset määräaikaisten kertomukset, kuten tarkastusraportit ja menojen valvontakertomukset, hallintoviranomaisen ja sivutoimipaikkojen täydentävät ja paikalla tekemät tarkastukset, toimien edistymisen säännöllinen seuranta ja tarkastusviranomaisen järjestämät otostarkastukset.

Menettelyt sääntöjenvastaisuuksien ja petosten ehkäisemiseksi, havaitsemiseksi ja korjaamiseksi sekä aiheettomasti maksettujen summien takaisinperimiseksi mahdolliset korot mukaan luettuina, sisällytetään hallinto- ja valvontajärjestelmiin.

Kolarctic CBC-ohjelman hallintoviranomainen tekee hankkeissa, teknisessä avussa tai ohjelmassa havaittujen yksittäisten tai järjestelmästä johtuvien sääntöjenvastaisuuksien edellyttämät rahoitusoikaisut. Rahoitusoikaisuihin perustetaan hankkeelle tai tekniselle avulle myönnetty ohjelman rahoitusosuus kokonaan tai osittain. Hallintoviranomainen ottaa huomioon sääntöjenvastaisuuksien luonteen ja vakavuuden ja taloudellisen menetyksen ja tekee oikeasuhteisen rahoitusoikaisun.

Hallintoviranomaisen on kirjattava rahoitusoikaisu sen kirjanpitovuoden tilinpäätökseen, jonka aikana peruutuksesta päätetään.

Hallintoviranomainen on vastuussa aiheettomasti maksettujen summien takaisinperimisestä. Hallintoviranomaisen on perittävä johtavalta tuensaajalta takaisin aiheettomasti maksetut summat sekä mahdolliset viivästyskorot. Asiaan liittyvien tuensaajien on maksettava johtavalle tuensaajalle takaisin aiheettomasti maksetut määrät niiden välillä tehdyn kumppanuussopimuksen mukaisesti. Jollei johtava tuensaaja ei onnistu saamaan takaisinmaksuja asiaan liittyvältä tuensaajalta, hallintoviranomaisen on virallisesti kehoitettava tätä maksamaan johtavalle tuensaajalle. Jos asiaan liittyvä tuensaaja ei maksa takaisinmaksuja, hallintoviranomainen pyytää sitä osallistujamaata, johon asiaan liittyvä tuensaaja on sijoittautunut, korvaamaan aiheettomasti maksetut määrät.

Jos asiaan liittyvä tuensaaja, joka ei maksa takaisinmaksuja, sijaitsee Suomessa, Ruotsissa tai Norjassa, hallintoviranomainen pyytää EU:n jäsenvaltiota (Suomea tai Ruotsia) tai Norjaa korvaamaan aiheettomasti maksetut määrät. Kyseinen valtio maksaa saatavan hallintoviranomaiselle ja perii sen takaisin tuensaajalta.

Venäjän velvollisuudet sääntöjenvastaisuuksien ja petosten ehkäisemiseksi, havaitsemiseksi ja korjaamiseksi sekä aiheettomasti maksettujen summien takaisinperimiseksi määritellään rahoitussopimuksessa.

Teknisen avun sopimuksentekomenettelyt ja hankkeiden valintamenettelyt

Tekninen apu

Teknisen avun hankinnoissa sovelletaan Suomen kansallisia hankintasääntöjä, mikäli hallintoviranomainen on vastuussa hankinnoista. Sivutoimipisteet voivat huolehtia toimipaikan tavanomaisiin toiminnasta aiheutuviin kuluihin ja ohjelman viestintään liittyvistä hankinnoista. Jos hankintamenettelyt tapahtuvat Venäjän federaatiossa, noudatetaan rahoitussopimuksessa mainittuja hankintasääntöjä. Norjassa sovelletaan kansallisia hankintasääntöjä.

Hankkeiden valintamenettelyt

Kolarctic CBC -ohjelman hankkeet valitaan joko hakukierroksen tuloksena tai tuki myönnetään suoraan ilman hakukierrokseen osallistuvaa hakemusta. Hakukierrokseen perustuva hankkeiden valintamenettely on kuvattu luvussa 5.3. Suoraan, ilman hakukierrokseen osallistumista tapahtuva menettely on kuvattu luvussa 5.4.

Kansallisten viranomaisten rooli ja osallistujamaiden vastuut

Kansalliset viranomaiset ovat vastuussa hallinto- ja valvontajärjestelmien perustamisesta ja tehokkaasta toiminnasta kansallisella tasolla. Kansalliset viranomaiset varmistavat kansallisella tasolla ohjelman toteutukseen osallisina olevien elinten yleisen koordinoinnin, mukaan lukien valvonnan yhteyspisteinä toimivat instituutiot ja tilintarkastajaryhmän jäsenet; Kansalliset viranomaiset edustavat maataan yhteisessä seurantakomiteassa. Venäjän federaatiossa kansallinen viranomainen on lopullisesti vastuullinen elin Venäjän, Euroopan unionin ja Suomen välillä allekirjoitetussa rahoitussopimuksessa säädettyjen säännösten täytäntöönpanosta.

Osallistujamaat tukevat hallintoviranomaista sen varmistamiseksi, että ohjelmaa varten perustetut hallinto- ja valvontajärjestelmät toimivat tehokkaasti.

Osallistujamaat ehkäisevät, tutkivat ja korjaavat sääntöjenvastaisuudet sekä petokset ja perivät niiden alueella aiheuttomasti maksetut määrät ja mahdolliset viivästyskorot. Ne ilmoittavat näistä sääntöjenvastaisuuksista viipymättä hallintoviranomaiselle, Euroopan komissiolle ja Venäjän federaation hallitukselle sekä tiedottavat näille asiaan liittyvien hallinnollisten ja oikeudenkäyntimenettelyjen etenemisestä.

5.2 Ohjelman toteutusaikataulu

Ohjelman toteutuskausi alkaa sinä päivänä, kun Euroopan komissio hyväksyy Kolarctic CBC -ohjelman, ja päättyy viimeistään 31.12.2024. Valmistavat toimet hallinto- ja valvontajärjestelmien perustamiseksi voidaan aloittaa, kun yhteinen toimintaohjelma on lähetetty Euroopan komissiolle ja Venäjän federaation hallitukselle. Ohjelman toimintojen täysimittainen käynnistymisen ehtona on asiaan liittyvän rahoitussopimuksen voimaantulo.

Yhteinen seurantakomitea päättää hakukierrosten järjestämisestä vuosittain (vuosittainen työohjelma). Tarvittaessa vuosittain voidaan avata useampi kuin yksi hakukierros.

Suurten infrastruktuurihankkeiden (Large Infrastructural Project, LIP) sopimukset on allekirjoitettava ennen 30.6.2019. Kaikki muut sopimukset on allekirjoitettava ennen 31.12.2021. Kaikkien hankkeiden toimien on päättyttävä viimeistään 31.12.2022. Ohjelman päättämiseen liittyvät toimet saavat jatkua 30.9.2024 asti.

5.3 Hankkeiden valintamenettelyt

Hankkeet valitaan Kolarctic CBC -ohjelman rahoituksen piiriin joko hakukierrosten perusteella tai tuki myönnetään suoraan ilman eri ehdotuspyyntöä. Hankkeiden valintamenettelyn kaikilla tasoilla noudatetaan tasavertaista kohtelua ja avoimuutta, syrjimättömyyttä, puolueettomuutta ja tervettä kilpailua, ja kaikkiin hakijoihin sovelletaan samoja sääntöjä ja edellytyksiä. Edellä mainittujen periaatteiden varmistamiseksi tukikelpoisuus- ja arviointiperusteet ilmoitetaan hakukierroksen hakuoppaassa ja julkaistaan ohjelman verkkosivustolla sinä päivänä, kun hakukierros avataan. Tukikelpoisuus- ja arviointiperusteita sovelletaan julkaistussa muodossaan, eivätkä ne muutu kyseisen ehdotuspyynnön kuluessa.

Ehdotuspyynnöt järjestetään pääsääntöisesti avoimina ehdotuspyyntöinä, ja niissä sovelletaan yksivaiheista hakumenettelyä (täydellinen hakemus). Yhteisellä seurantakomitealla on mahdollisuus päättää kaksivaiheisen hakumenettelyn käytöstä tarvittaessa (hakemusluonnos ja täydellinen hakemus).

Ehdotuspyyntöjen aihealuetta ei pääsääntöisesti rajata. Yhteisellä seurantakomitealla on mahdollisuus päättää tarvittaessa aihealuekohtaisista ehdotuspyynnöistä.

Tavanomaisiksi, hakukierrosten kautta rahoitettaviksi hankkeiksi suositellaan integroituja ja symmetrisiä hankkeita. Suuret infrastruktuurihankkeet (LIP) ovat pääsääntöisesti symmetrisiä tai yhden maan hankkeita.

Jokaisessa hankkeessa on oltava vähintään yksi kumppani osallistuvasta EU:n jäsenvaltiosta (Suomi tai Ruotsi) ja yksi osallistuvasta kumppanimaasta (Venäjä).

Yhteinen seurantakomitea hyväksyy vuosittaisen suunnitelman hakukierrosten järjestämisestä. Valinta- ja myöntämisperusteet määritellään arviointiasteikossa ja annetaan alustavasti tiedoksi ehdotuspyyntöjen hakuoppaissa, jotka yhteinen seurantakomitea hyväksyy.

Hankehakemukset lähetetään hallintoviranomaiselle sekä PROMAS-hallintojärjestelmän kautta että paperilla, allekirjoitettuna.

Hallintoviranomainen tarkistaa sivutoimipaikkojen avustuksella vastaanotettujen hakemusten tukikelpoisuuden. Tukikelpoisuustarkistus koostuu hallinnollisesta tarkistuksesta ja hakemuksen rahoituksellisten näkökohtien tarkistuksesta.

- Hakemuksen vastaavuus suhteessa yhteiseen toimintaohjelmaan (JOP)
- Suunniteltujen toimien, kumppaneiden ja menojen tukikelpoisuus
- Suunniteltujen toimien kustannustehokkuus (onko arvioitujen kustannusten ja odotettujen tulosten välinen suhde tyydyttävä?)

Hallintoviranomainen voi pyytää hakijoita toimittamaan puuttuvat tiedot ja/tai selvennykset tiettyyn määräaikaan mennessä, jos olennaista tietoa puuttuu. Jollei hakija toimita lisätietoja ja/tai selvennystä hallintoviranomaiselle määräaikaan mennessä, hakemus ei läpäise tukikelpoisuusarviointia (hallinnollinen tarkistus).

Hallintoviranomaisen on lähetettävä hakemukset, joiden tukikelpoisuus on tarkistettu ja jotka hallintoviranomainen tai sivutoimipiste on hyväksynyt, kunkin maan alueellisille arviointiryhmille hakemuksen laadun ja merkittävyyden arviointia varten. RAG käy läpi ja pisteyttää jokaisen hakemuksen arviointiasteikossa määriteltujen perusteiden avulla. Hallintoviranomainen määrittää alueellisille arviointiryhmille määräajan laatuarvioinnista ilmoittamiselle.

Hakemuksen laadun arviointiin sisältyy hankesuunnitelman laadun arviointi hankkeen elinkaaren hallinnan (PCM) periaatteiden mukaisesti, loogisen viitekehysten (LF) laatu, kumppanuuksien laatu (esimerkiksi osallistujamaiden kumppaneiden lukumäärä, kumppanuuden lisäarvo, kumppanien rooli hankkeen toteutuksessa jne.).

Hakemuksen merkittävyyden arviointiin sisältyy rajat ylittävän yhteistyön vaikutuksen arviointi, sisällön merkittävyys suhteessa alueellisiin/kansallisiin/yhteisiin strategioihin, toteutuksen ajoituksen merkittävyys, toteutuksen merkittävyys ja asetettujen tavoitteiden saavuttamistodennäköisyys, odotettujen tulosten arviointi suhteessa ohjelmakohtaisiin indikaattoreihin.

RAG lähettää arvionsa takaisin hallintoviranomaiselle, joka kokoaa tulokset ja laatii paremmuusluettelon, joka perustuu kaikkien alueellisten arviointiryhmien yhteenlaskettujen pistemäärien keskiarvoihin. Jollei alueellista arviointiryhmää voida perustaa, arvioinnista huolehtivat ulkopuoliset asiantuntijat. Mikäli alueellisten arviointiryhmien yhteenlasketuissa pistemäärissä on merkittäviä eroja, yhteinen seurantakomitea voi arvioida hakemuksen uudelleen käyttäen samaa arviointias- teikkoa kuin RAG.

JMC tekee lopullisen päätöksen hankehakemuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä alueellisten arviointiryhmien antamiin yhteenlaskettuihin keskimääriin perustuvan hankkeiden paremmuuden mukaisesti. JMC laatii lopullisen luettelon rahoitettavista hankkeista mutta voi laatia myös varallaololuettelon, joka koostuu valintaperusteet täyttävistä hankkeista, jotka on hylätty varojen puutteen vuoksi. Yhteisen seurantakomitean päätökset tehdään yksimielisesti. Jokaisella osallistujamaalla on yksi ääni sen nimittämien edustajien lukumäärästä riippumatta. Kokous- ja päätöksentekomenettely vahvistetaan yhteisen seurantakomitean työjärjestyksessä. Päätöksentekoprosessi perustuu osallistujamaiden täydelliseen tasavertaisuuteen ja kumppanuuteen, mikä ilmenee jäsenkunnan koostumuksessa ja nimeämisessä ja yksimielisen päätöksenteon noudattamisessa.

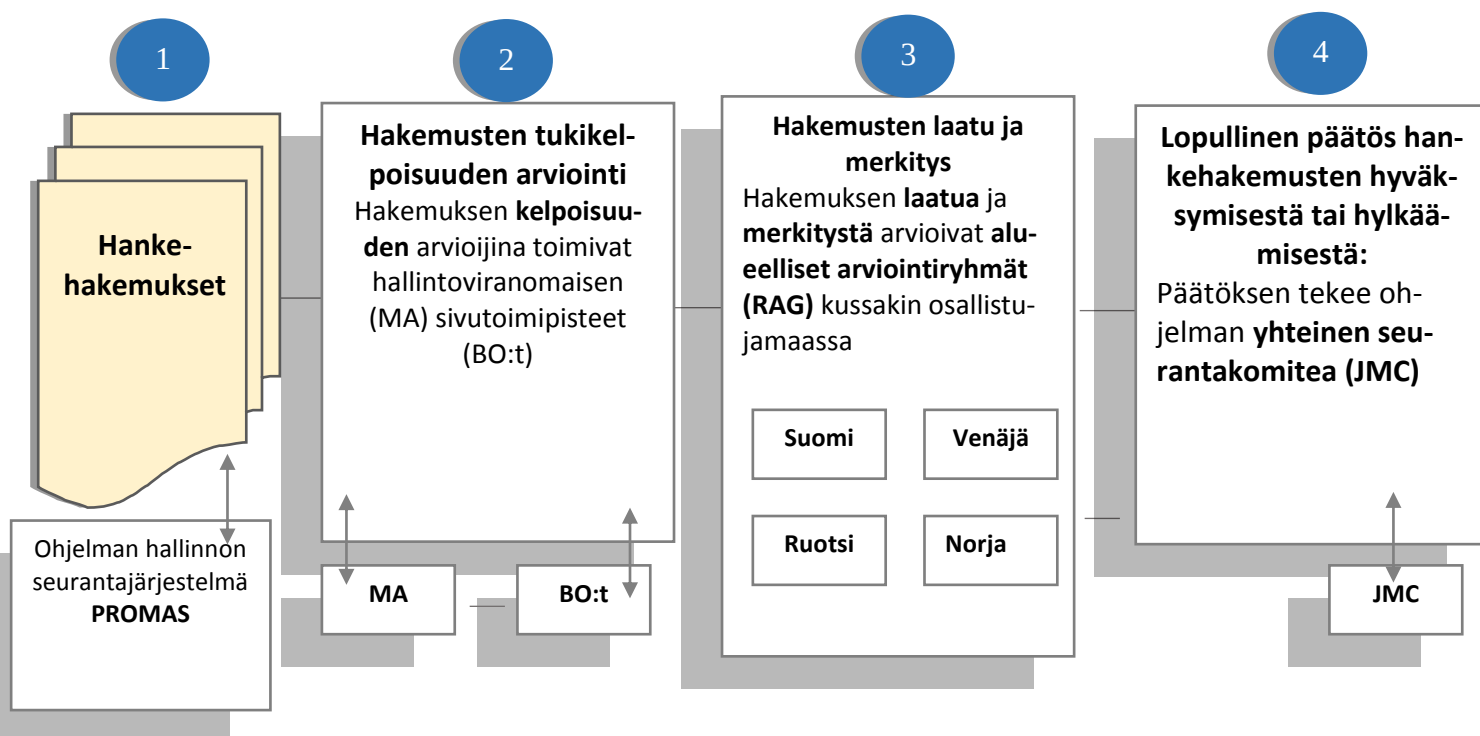
Kaikille hakijoille ilmoitetaan valintaprosessin tuloksista. Jollei pyydettyä tukea myönnetä, hallintoviranomainen perustelee hakemuksen hylkäämisen viittaamalla valinta- ja myöntämisperusteisiin, jotka eivät ole täyttyneet. Hallintoviranomainen julkaisee luettelon myönnetyistä sopimuksista ohjelman verkkosivustolla ja päivittää sitä säännöllisin välein. Hallintoviranomainen laatii tukisopi-

mukset hyväksytyille hankkeille. Tukisopimuksen allekirjoittavat hallintoviranomainen ja hankkeen johtava kumppani.

Hankkeiden valintamenettelyn ohjeellinen aikataulu:

- viimeistään kahden kuukauden kuluessa ehdotuspyynnön sulkemisesta: MA ja sivutoimipaikat tarkistavat hakemusten tukikelpoisuuden ja alueellisen arviointiryhmät tai ulkopuoliset asiantuntijat arvioivat hakemuksen laadun ja merkittävyyden;
- viimeistään kahden kuukauden kuluessa RAG-arviosta: JMC:n kokous hakemusten hyväksymiseksi;
- viimeistään kuuden kuukauden kuluttua ehdotuspyynnön sulkemisesta: sopimusten allekirjoitus johtavan kumppanin ja MA:n kesken.

Kolarctic CBC 2014-2020 -ohjelman hakemusten valintamenettely

Kuva 7. Kolarctic CBC 2014–2020 -ohjelman hakemusten valintamenettely

5.4 Myöntäminen ilman hakukierrokseen osallistumista / Suuret infrastruktuurihankkeet

Hankkeille voidaan myöntää tukea ilman että ne osallistuvat hakukierrokseen, vain seuraavissa tapauksissa, kunhan asia perustellaan myöntämispäätöksessä asianmukaisesti:

- (e) yhteisöllä, jolle avustus myönnetään, on lakisääteinen tai käytännössä vallitseva monopoli;
- (f) hankkeeseen liittyvät toimet edellyttävät erityispiirteidensä vuoksi tietynlaista yhteisöä teknisen osaamisensa, korkean erikoistumisasteensa tai hallintovaltansa perusteella.

Suurten infrastruktuurihankkeiden hyväksyjinä toimivat yhteinen seurantakomitea ja sen jälkeen Euroopan komissio. Menettely on kaksivaiheinen, ja siinä jätetään ensin hankeyhteenvedo ja sen jälkeen täydellinen hakemus. Suurten infrastruktuurihankkeiden (LIP) hakemukset tulee arvioida sellaisilla kriteereillä, joilla varmistetaan ympäristön kestävä kehitys kyseisessä LIP-hankkeessa. LIP-hankkeissa on noudatettava toteutusmaasta riippuen ohjelman osallistujamaiden ja EU:n kansallista ympäristölainsäädäntöä.

Suurten infrastruktuurihankkeiden täydelliset hankehakemukset on lähetettävä Euroopan komissiolle viimeistään 31.12.2017, ja sopimukset on tehtävä 30.6.2019 mennessä.

Kolarctic CBC -ohjelmaan kohdistuvasta EU:n rahoitusosuudesta enintään 30 % voidaan käyttää suuriin infrastruktuurihankkeisiin. Jollei kaikkea käytettävissä olevaa rahoitusta ole sidottu LIP-hankkeisiin 30.6.2019 mennessä, rahoitusta voidaan myöntää tavanomaisille hankkeille.

Ohjelmointikomitea on todennut seuraavat suuret infrastruktuurihankkeet mahdollisiksi kohteiksi, joille voidaan myöntää avustusta suoraan ilman eri ehdotuspyyntöä.

Taulukko 7. Suuret infrastruktuurihankkeet 1–8.

1. Kuolan, Ylä-Tuuloman ja Lotan rajanylityspaikan välisen tien kunnostaminen ja pinta- infrastruktuurin kehittäminen	
Temaattinen tavoite / ohjelman painopiste- alue:	T07 – Alueiden saavutettavuuden kehittäminen, kestävien ja ilmastonkestävien liikenne- ja viestintäjärjestelmien ja -verkkojen kehittäminen; toimintalinja 2 – Ihmisten, tavaroiden ja tiedon sujuva liikkuminen.
Hankkeen tuensaaja (johtava kumppani):	Julkinen alueellinen yritys Murmanskavtodor (Venäjä)
Hankkeen tuensaajat (mahdolliset kumppanit):	Murmanskin hankehallintokeskus (Venäjä), Inarin kunta (Suomi), Lapin ELY-keskus (Suomi); Murmanskin alueen liikenne- ja tiehallintoministeriö (Venäjä), Murmanskin alueen taloudellisen kehityksen ministeriö (Venäjä)
Hankkeen perustelut / ratkaistava haaste ja rajat ylittävä vaikutus:	Kuolan, Ylä-Tuuloman ja Lotan rajanylityspaikan välinen tie kunnostetaan tarkoituksena poistaa pullonkaula, joka estää liikenteen joustavan sujumisen EU:n ja Murmanskin alueen välillä.
Suoran tuen perustelu:	Johtavalla kumppanilla on lakisääteinen ja käytännössä vallitseva monopoliasema yleisten teiden suunnittelijana ja rakentajana.
Hankkeen tavoite:	Edistää Barentsin alueen tieinfrastruktuurin kehitystä ja luoda yhtä miellyttävät ja turvalliset olosuhteet tieliikenteelle Suomen ja Venäjän rajan kummallekin puolen investoimalla tieinfrastruktuuriin (suojakaiteet, opasteet, pysäköintialueet jne.).
Hankkeen arvioitu budjetti (yhteensä, EUR):	4 500 000
Hankkeen arvioitu infrastruktuuriolosuus (yhteensä, EUR):	4 350 000
Hankkeen kesto (kuukautta):	36
Valmius toimittaa hanke hyväksyttäväksi ja käynnistää hankkeen toteutus:	Suojakaiteiden asennus, tien varustaminen opastein ja varoitusmerkein sekä tien kuluneen pinnoitteen uusiminen eivät edellytä erityisiä lupia. Tien vaarallisten osien uusimiseksi on jo laadittu paikalliset talousarviot.

2. Kantalahden, Alakurtin ja Sallan rajanylityspaikan välisen tieosuuden yleinen parantaminen ja pintainfran kehittäminen	
Temaattinen tavoite / ohjelman painopistealue:	TO7 – Alueiden saavutettavuuden kehittäminen, kestävien ja ilmastonkestävien liikenne- ja viestintäjärjestelmien ja -verkkojen kehittäminen; toimintalinja 2 – Ihmisten, tavaroiden ja tiedon sujuva liikkuminen.
Hankkeen tuensaaja (johtava kumppani):	Julkinen alueellinen yritys Murmanskavtodor (Venäjä)
Hankkeen tuensaajat (mahdolliset kumppanit):	Murmanskin hankehallintokeskus (Venäjä), Sallan kunta (Suomi), Lapin ELY-keskus (Suomi); Murmanskin alueen liikenne- ja tiehallintoministeriö (Venäjä), Murmanskin alueen taloudellisen kehityksen ministeriö (Venäjä)
Hankkeen perustelut / ratkaistava haaste ja rajat ylittävä vaikutus:	Sallan tie kuuluu osana BarentsWay-liikennekäytävään: sen kehittäminen lisää siksi käytävän vetovoimaa. BarentsWay on lyhin tie neljän naapurimaan alueiden välillä: Bodø (Norja), Haaparanta (Ruotsi), Salla (Suomi), Kantalahti (Venäjä).
Suoran tuen perustelu:	Johtavalla kumppanilla on lakisääteinen ja käytännössä vallitseva monopoliasema yleisten teiden suunnittelijana ja rakentajana.
Hankkeen tavoite:	Edistää Barentsin alueen tieinfrastruktuurin kehitystä ja luoda yhtä miellyttävät ja turvalliset olosuhteet tieliikenteelle Suomen ja Venäjän rajan kummallekin puolen investoimalla tieinfrastruktuuriin (suojakaiteet, opasteet, pysäköintialueet jne.).
Hankkeen arvioitu budjetti (yhteensä, EUR):	5 500 000
Hankkeen arvioitu infrastruktuuriolosuhteet (yhteensä, EUR):	5 300 000
Hankkeen kesto (kuukautta):	36
Valmius toimittaa hanke hyväksyttäväksi ja käynnistää hankkeen toteutus:	Suojakaiteiden asennus, tien varustaminen opastein ja varoitusmerkein sekä tien kunnostus eivät edellytä erityisiä lupia. Tienvarsi-infrastruktuurin rakentaminen edellyttää erikoislupia ainoastaan rasitealueen ulkopuolella. Hankkeessa on mukana infrastruktuurin kehitystä ainoastaan rasitealueen rajojen sisäpuolella.

3. Kantatien 82 parannus Sallan keskustan ja Venäjän rajan välillä	
Temaattinen tavoite / ohjelman painopistealue:	TO7 – Alueiden saavutettavuuden kehittäminen, kestävien ja ilmastonkestävien liikenne- ja viestintäjärjestelmien ja -verkkojen kehittäminen; toimintalinja 2 – Ihmisten, tavaroiden ja tiedon sujuva liikkuminen.
Hankkeen tuensaaja (johtava kumppani):	Lapin ELY-keskus (Suomi)
Hankkeen tuensaajat (mahdolliset kumppanit):	Sallan kunta (Suomi), Murmanskavtodor (Venäjä), Murmanskian hankehallintakeskus (Venäjä)
Hankkeen perustelut / ratkaistava haaste ja rajat ylittävä vaikutus:	Tien suunnittelu- ja rakennustiedon jakaminen. Tieosuus on pääyhteys Sallan rajanylityspaikalle EU:n puolella rajaa. Tien parantaminen lisää rajat ylittävää matkustusta ja liikennettä.
Suoran tuen perustelu:	Johtavalla kumppanilla on lakisääteinen ja käytännössä vallitseva monopoliasema yleisten teiden suunnittelijana ja rakentajana.
Hankkeen tavoite:	Parantaa kantatietä 82 Sallan keskustan ja Venäjän rajan välillä, mukaan lukien tiegeometrian parannus ja näkyvyyden kasvattaminen tieturvallisuuden parantamiseksi.
Hankkeen arvioitu budjetti (yhteensä, EUR):	4 500 000
Hankkeen arvioitu infrastruktuuriosuus (yhteensä, EUR):	4 270 000
Hankkeen kesto (kuukautta):	36
Valmius toimittaa hanke hyväksyttäväksi ja käynnistää hankkeen toteutus:	Hanke on toteutusvalmis heti tukisopimuksen allekirjoituksen jälkeen.

4. Kaamasen ja Kirkkoniemen välisen tien kunnostaminen	
Temaattinen tavoite / ohjelman painopiste-alue:	TO7 – Alueiden saavutettavuuden kehittäminen, kestävien ja ilmastokestävien liikenne- ja viestintäjärjestelmien ja -verkkojen kehittäminen; toimintalinja 2 – Ihmisten, tavaroiden ja tiedon sujuva liikkuminen.
Hankkeen tuensaaja (johtava kumppani):	Pohjois-Norjan yleisten teiden hallinto (Statens vegvesen)
Hankkeen tuensaajat (mahdolliset kumppanit):	Lapin ELY-keskus (Suomi), Murmanskavtodor (Venäjä), Pohjois-Lapin yhteistyöalue (Suomi), Murmanskin hankehallintakeskus (Venäjä)
Hankkeen perustelut / ratkaistava haaste ja rajat ylittävä vaikutus:	Tien suunnittelu- ja rakentamistiedon jakaminen, Murmanskin alueen, Norjan ja Lapin pohjoisimman osan välisen tieyhteyden keskeisen osan parantaminen. Tien parantaminen lisää rajat ylittävää matkustusta ja liikennettä. Kaikki rakennustyöt tehdään Suomessa ja Norjassa.
Suoran tuen perustelu:	Johtavalla kumppanilla on lakisääteinen ja käytännössä vallitseva monopoliasema yleisten teiden suunnittelijana ja rakentajana.
Hankkeen tavoite:	Suomen Kaamasesta Norjan Kirkkoniemeen johtavan tien parantaminen liikenneturvallisuuden parantamiseksi tällä tieosuudella.
Hankkeen arvioitu budjetti (yhteensä, EUR):	5 000 000
Hankkeen arvioitu infrastruktuuriuosuus (yhteensä, EUR):	4 750 000
Hankkeen kesto (kuukautta):	36
Valmius toimittaa hanke hyväksyttäväksi ja käynnistää hankkeen toteutus:	Hanke on toteutusvalmis heti tukisopimuksen allekirjoituksen jälkeen.

5. Autojen rajanylityspaikan uudelleenrakentaminen Lotassa	
Temaattinen tavoite / ohjelman painopiste-alue:	TO10 – Rajojen hallinnan ja rajaturvallisuuden edistäminen, liikkuvuuden ja muuttoliikkeen hallinta; TO7 – Alueiden saavutettavuuden kehittäminen, kestävien ja ilmastonkestävien liikenne- ja viestintäjärjestelmien ja -verkkojen kehittäminen; toimintalinja 2 – Ihmisten, tavaroiden ja tiedon sujuva liikkuminen.
Hankkeen tuensaaja (johtava kumppani):	Venäjän federaation valtiollinen rajavarusteluvirasto (Rosgranitsa)
Hankkeen tuensaajat (mahdolliset kumppanit):	FGKU Rosgranstroy, Murmanskin alueellinen hallinto (Venäjä), Rajavartiolaitos, Suomen tulli, Lapin ELY-keskus (Suomi)
Hankkeen perustelut / ratkaistava haaste ja rajat ylittävä vaikutus:	Lotan autoliikenteen rajanylityspaikka otettiin käyttöön vuonna 1993. Sitten osa sen varustelusta on vanhentunut, minkä lisäksi tarvitaan uusia varusteita. Nykyiset toimitilat eivät ole riittävät eivätkä täytä autoliikenteen rajanylityspaikalla työskentelevien valtion valvontaviranomaisten edustajien tarpeita.
Suoran tuen perustelu:	Johtavalla kumppanilla on lakisääteinen ja käytännössä vallitseva monopoliasema hankkeen toimien toteuttajana.
Hankkeen tavoite:	Luodaan edellytykset tehokkaalla rajavalvonnan toteutukselle varmistaen raja-alueiden asukkaiden miellyttävä liikkuminen.
Hankkeen arvioitu budjetti (yhteensä, EUR):	10 500 000
Hankkeen arvioitu infrastruktuuriolosuhteet (yhteensä, EUR):	10 500 000
Hankkeen kesto (kuukautta):	36
Valmius toimittaa hanke hyväksyttäväksi ja käynnistää hankkeen toteutus:	Ohjeellinen aloituspäivä joulukuussa 2016 Ohjeellinen päättymispäivä joulukuussa 2019

6. Raja-Joosepin rajanylityspaikan kehitys ja kunnostus; liikennejärjestelyt, rakennukset ja tekniikka	
Temaattinen tavoite / ohjelman painopiste-alue:	TO10 – Rajojen hallinnan ja rajaturvallisuuden edistäminen, liikkuvuuden ja muuttoliikkeen hallinta; TO7 – Alueiden saavutettavuuden kehittäminen, kestävien ja ilmastonkestävien liikenne- ja viestintäjärjestelmien ja -verkkojen kehittäminen; toimintalinja 2 – Ihmisten, tavaroiden ja tiedon sujuva liikkuminen.
Hankkeen tuensaaja (johtava kumppani):	Liikennevirasto (Suomi)
Hankkeen tuensaajat (mahdolliset kumppanit):	Rajavartiolaitos, Senaatti-kiinteistöt (Suomi), Suomen tulli, Lapin ELY-keskus (Suomi); Rosgranitsa (Venäjä), Murmanskin alueellinen tievirasto (Venäjä)
Hankkeen perustelut / ratkaistava haaste ja rajat ylittävä vaikutus:	Rajanylityspaikan nykyinen rakennus ja liikennealueet eivät täytä Suomen tullin tai Rajavartiolaitoksen asiakaspalvelua ja valvontaa koskevia vaatimuksia. Nykyiset toimitilat aiheuttavat henkilöstölle terveysongelmia ja ovat käytökelvottomat. Henkilöstö työskentelee väistöiloissa.
Suoran tuen perustelu:	Johtavalla kumppanilla on lakisääteinen ja käytännössä vallitseva monopoliasema hankkeen toimien toteuttajana.
Hankkeen tavoite:	Raja-Joosepin rajanylityspaikan kehittäminen (Suomi): uuden tullin-/rajatarkastusrakennuksen rakentaminen; uudet liikennejärjestelyt, mukaan lukien katettu kaistatarkastusalue, kaistatarkastuspisteet (kopit) ja toimitilat muita toimenpiteitä varten (toinen kaista) sekä rajatarkastusten ja tullivalvonnan edellyttämä rajatarkastustekniikka.
Hankkeen arvioitu budjetti (yhteensä, EUR):	11 450 000
Hankkeen arvioitu infrastruktuuriolosuhteet (yhteensä, EUR):	11 450 000
Hankkeen kesto (kuukautta):	36
Valmius toimittaa hanke hyväksyttäväksi ja käynnistää hankkeen toteutus:	Ohjeellinen aloituspäivä: 2016 Ohjeellinen päättämispäivä: 2018 Hankkeen suunnittelu ja aikataulutus ovat viireillä. Jälleenrakennustyöt voivat alkaa vuoden 2017 alussa, jos tukisopimus allekirjoitetaan vuoden 2016 loppuun mennessä.

7. Infrastruktuurin kehittäminen Barentsin euroarktisella alueella tehtäviä rajat ylittäviä meriliikenteen risteilytuotteita varten	
Temaattinen tavoite / ohjelman painopiste-alue:	TO1 – ”Liike-elämän ja PK-yritysten kehittäminen; TO7 – Alueiden saavutettavuuden kehittäminen; TO10 – Rajojen hallinnan ja rajaturvallisuuden edistäminen, liikkuvuuden ja muutoliikkeen hallinta; toimintalinja 2 – Ihmisten, tavaroiden ja tiedon sujuva liikkuminen..
Hankkeen tuensaaja (johtava kumppani):	Arkangelin alueen hallitus Arkangelin alueen matkailun ja kansainvälisen yhteistyön virasto
Hankkeen tuensaajat (mahdolliset kumppanit):	Hurtigruten ASA (Norja), Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti (Suomi), Eskort-centre CJSC (Venäjä, Moskova), Intourist-Arkhangelsk CJSC (matkanjärjestäjä, Arkangelin alue), Belomortrans CJSC (laivameklari, Arkangelin alue), Tromsin lääninhallitus (Norja), Finnmarkin lääninhallitus (Norja) Pohjois-Norjan matkailutoimisto (Norja), Pohjois-Norjan ja Huippuvuorien risteilyt (Norja)
Hankkeen perustelut / ratkaistava haaste ja rajat ylittävä vaikutus:	Hankkeella on rajat ylittäviä vaikutuksia rajat ylittävän matkailun kehittämiseen Barentsin alueella Barentsin euroarktisen neuvoston matkailutyöryhmän hyväksymän Barentsin alueen matkailun kehittämisen toimintasuunnitelman suosituksen mukaisesti.
Suoran tuen perustelu:	Johtavalla kumppanilla on lakisääteinen ja käytännössä vallitseva monopoliasema hankkeen toimien toteuttajana.
Hankkeen tavoite:	Lisätä Barentsin alueen näkyvyyttä kansainvälisillä matkailumarkkinoilla käyttämällä sen omaa rajat ylittävän meriliikenteen matkailutuetta, joka yhdistää Pohjois-Norjan, Murmanskin, Solovetskin saaret ja Arkangelin. Rajanylityspaikan rakentaminen Krasnaja Pristanin laituriin (Arkangeli) tuleville ja lähteville ulkomaalaisille matkailijoille, mukaan lukien tulo- ja lähtöaulat, rajatarkastus- ja tullipalvelut, matkatarvikeosastot; Tamarinin laiturin rajanylityspaikan rakentaminen (Solovetskin saaret) tuleville ja lähteville ulkomaalaisille matkailijoille; Pohjois-Norjan satamien (Lakselv) infrastruktuurin kehittäminen, Dvinajoen (Arkangelin merisatama) pohjoisosan ruoppaus suurten risteilyalusten kausittaisten vierailujen mahdollistamiseksi aivan Arkangelin keskustassa Krasnaja Pristanin laiturissa.
Hankkeen arvioitu budjetti (yhteensä, EUR):	7 000 000
Hankkeen arvioitu infrastruktuuriosuus (yhteensä, EUR):	5 500 000
Hankkeen kesto (kuukautta):	36
Valmius toimittaa hanke hyväksyttäväksi ja käynnistää hankkeen toteutus:	Ohjeellinen aloituspäivä: 2016 Ohjeellinen päättymispäivä: 2018

Edellä mainittujen suurten infrastruktuurihankkeiden lisäksi ohjelmointikomitea päätti sisällyttää luetteloon LIP-ehdotuksen ”Arktisiin olosuhteisiin soveltuvan kantaverkkojen ulkopuolisen innovatiivisen virransyöttöjärjestelmän rakentaminen”. Yhteinen seurantakomitea korosti, ettei tätä hanketta tule asettaa muiden LIP-hakemusten edelle.

8. Arktisiin olosuhteisiin soveltuvan kantaverkkojen ulkopuolisen innovatiivisen virransyöttöjärjestelmän rakentaminen käyttäen yhdistettyä fossiiliseen ja uusiutuvaan energiaan perustuvaa sähköntuotantoa Nenetsian autonomisen piirikunnan Nesin kylän, Karataikan kylän, Amderman taajaman ja Indigan taajaman tarpeisiin keinona lieventää ilmastomuutoksen vaikutuksia arktisilla rajat ylittävillä alueilla	
Temaattinen tavoite / ohjelman painopiste-alue:	TO1 – Liike-elämän ja PK-yritysten kehittäminen; TO6 – Ympäristönsuojelu, ilmastomuutoksen lieventäminen ja siihen sopeutuminen; toimintalinja 1: Arktisen talouselämän, luonnon ja ympäristön elinvoimaisuus
Hankkeen tuensaja (johtava kumppani):	NP United North-West Power Generating Company (Venäjä)
Hankkeen tuensajat (mahdolliset kumppanit):	Nenetsian autonomisen piirikunnan rakennus-, asunto- ja kuntapalveluosasto, (Venäjä, liitännäiskumppani); NP North – West Funding Service Centre (Venäjä); Ilmatieteen laitos FMI (Suomi); Lappeenrannan teknillinen yliopisto LUT (Suomi)
Hankkeen perustelut / ratkaistava haaste ja rajat ylittävä vaikutus:	Rajat ylittävän vaikutuksen odotetaan näkyvän useilla osa-alueilla: tekniikassa, taloudessa, ympäristössä.
Suoran tuen perustelu:	NW UPGC:lla on käytännössä vallitseva monopoli teknisissä päätöksissä, jotka koskevat kantaverkoista riippumatonta yhdistettyä sähköntuotantoa arktisissa olosuhteissa, koska sillä on ainutlaatuinen kokemus integroitujen tuuli- ja dieselpolttoisten sähköntuotantojärjestelmien suunnittelussa, hankinnassa ja rakentamisessa sekä käyttöönotossa arktisissa olosuhteissa (erityisesti Amderman taajamassa) sekä energia-auditoinnissa, tuulten seurannassa ja ilmavirtausten kolmiulotteisessa mallintamisessa Nenetsiassa.
Hankkeen tavoite:	Luotettavan kompleksisen kantaverkoista riippumattoman (hajautetun) sähköntuotantojärjestelmän kehittäminen ja rakentaminen eristyksissä ja kaukana sijaitseville asutusalueille Nenetsin autonomisen piirikunnan alueella tuulta, dieselpolttoainetta ja aurinkosähköä hyödyntävillä laitteistoilla aluksi Nesin, Indigan, Amderman ja Karataikan kohteissa.
Hankkeen arvioitu budjetti (yhteensä, EUR):	12 420 000
Hankkeen arvioitu infrastruktuuriuosuus (yhteensä, EUR):	11 520 800
Hankkeen kesto (kuukautta):	36
Valmius toimittaa hanke hyväksyttäväksi ja käynnistää hankkeen toteutus:	Hanke on toteutusvalmis heti tukisopimuksen allekirjoituksen jälkeen. Esitutkimukset sekä suunnittelu- ja arvioasiakirjat ovat valmiit.

5.5 Teknisen avun suunniteltu käyttö ja sopimuksentekomenettelyt

Kaikkiaan 10 % Euroopan unionin kokonaisrahoitusosuudesta ohjelmalle voidaan kohdentaa tekniseen apuun (TA). Resurssien riittävyyden varmistamiseksi myös osallistujamaat osallistuvat vastinrahoituksellaan teknisen avun rahoittamiseen. TA:n vastinrahoituksen määrät näkyvät tämän asiakirjan sivuilla 84 olevasta Indikatiivisesta rahoitustaulukosta 10.

Teknistä apua käytetään sellaisten toimien rahoittamiseen, jotka ovat välttämättömiä ohjelman tehokkaan ja joustavan toteutuksen ja hallinnoinnin kannalta. Se koskee ohjelman toteutukseen liittyvää valmistelua, hallinnointia, seuranta- ja arviointia, tiedotusta, viestintää, verkostumista, valitusten ratkaisua, valvonta- ja tarkastustoimia sekä toimia, joilla vahvistetaan hallinnollisia valmiuksia ohjelman toteuttamiseen. Teknistä apua tulee käyttää sekä ohjelman rakenteiden että tuensajien tarpeisiin. Mikäli Kolarctic ENPI CBC-ohjelmaa koskeva muutospäätös hyväksytään, valmistelujen toimien kustannukset katetaan Kolarctic ENPI CBC 2007–2013 -ohjelman teknisestä avusta aikana, joka alkaa Kolarctic CBC:n yhteisen toimintaohjelman lähettämisestä Euroopan komissiolle ja päättyy uuden ohjelman ensimmäisen ennakkomaksun vastaanottoon.

Norjassa toteutettavat ohjelman hallinnointitoimet, mukaan lukien Norjan sivutoimipisteen henkilöstö ja komitean norjalaisjäsenten kulujen mahdolliset korvaukset rahoitetaan yksinomaan Norjan valtion Kolarctic-rahoituksen TA:sta ja siihen liittyvästä vastinrahoituksesta. Lisäksi PROMAS-seurantajärjestelmän rakentamisesta ja ylläpitämisestä aiheutuvat kustannukset katetaan osin Norjan TA:sta, ja maksuosuus sovitaan Norjan BO:n ja MA:n kesken.

5.6 Seuranta- ja arviointijärjestelmät

Ohjelmassa tapahtuva seuranta ja arviointi perustuvat prosessiin, jossa tietoja kerätään jatkuvasti ja analysoidaan niitä, jotta saadaan selville, edistytäänkö ohjelmassa kohti nimenomaisia tavoitteita ja odotettuja tuloksia. Ohjelman seurannan ja arvioinnin tarkoituksena on parantaa suunnittelun ja toteutuksen laatua sekä arvioida ja kohentaa ohjelman johdonmukaisuutta, tehokkuutta, vaikuttavuutta ja vaikutusta.

Seuranta ja arviointi palvelevat useita eri tarkoituksia. Seurannan ja arvioinnin suunnittelu alkaa ohjelman alkuvaiheessa ja jatkuu sen toteutuksen ajan. Seurannan ja arvioinnin havainnot otetaan huomioon ohjelmointi- ja toteutussyklissä.

Seuranta tuottaa merkityksellistä tietoa juoksevasta hallinnoinnista ja ohjelman hankkeiden edistymisestä. Tieto saatetaan ohjelman elinten saataville. Arvioinnin rinnalla seuranta tarjoaa mahdollisuuden luovuttaa tietoja säännöllisin välein ohjelman hallintoelimille, kuten yhteiselle seurantakomitealle, hallintoviranomaiselle ja sivutoimipaikoille sekä hankkeiden sidosryhmille ja muille ohjelman merkittävälle sidosryhmille.

Seurantaprosessi tuottaa lisäarvoa tuottamalla hyödynnettäväksi säännöllisin välein kokemustietoa ja kerättyä dataa, joita voidaan käyttää osana hyödyntämisprosessia.

On aiheellista käsitellä sisäisen seurannan, ulkoisen seurannan ja arvioinnin tasollista eroa:

- **Sisäinen seuranta:** Ohjelman järjestämä juokseva seuranta. Hallintoviranomainen huolehtii tulospainotteisesta ohjelma- ja hankeseurannasta juoksevan hallinnon ohella. IPQM-työkalu vastaa hankkeiden toteuttajien tarpeisiin mutta antaa myös hallintoviranomaiselle paremman käsityksen hankkeiden etenemisestä suhteessa alkuperäisiin suunnitelmiin.

- **Ulkoinen seuranta:** Euroopan komission järjestämä tulospainotteinen seuranta (ROM). ROM on osa Euroopan komission yleistä laadunvalvontavaihetta, jolla varmistetaan, että kaikki EU:n re-

surssein toteutettavat hankkeet ovat merkityksellisiä tuensaajien tarpeisiin nähden ja etenevät hyvin.

- **Arviointi:** Antaa laaja-alaisempaa tietoa ohjelmassa tehdyistä strategisista valinnoista. Arviointien tekijöinä ovat ulkopuoliset/riippumattomat asiantuntijat, ja arvioinnit tehdään pääasiassa päätymisvaiheessa tai jälkikäteen. Niihin sisältyvät niin ikään Euroopan komission ja osallistujamaiden hallitusten tekemät puoliväliarvioinnit.

Yhteinen seurantakomitea voi käyttää sisäistä seurantaa ottamalla huomioon kokemustiedon, joka tukee tietoista päätöksentekoa, ja antaa hallintoviranomaiselle suosituksia ohjelman toteutuksesta ja arvioinnista. Hallintoviranomainen saa tietoa ohjelman hallinnoinnin yleisellä tasolla ja kykenee käyttämään tätä tietoa raportointimenettelyjen kehittämiseen ja asianmukaisen hankeohjeistuksen tarjoamiseen. Myös sisäinen seuranta hyödyttää hankehallintoa suoraan hankehallinnoinnin, hankkeiden sisäisten päätöksenteko- ja seurantamenettelyjen arvioinnin kautta.

Hyvä suunnittelu ja valmistelu eivät sinällään takaa tuloksia. Tulosten saavuttamisen edistymistä on seurattava. Arviointi ja seuranta katsotaan ohjelman hallinnoinnin välttämättömäksi ja elintärkeäksi työkaluksi. Sisäinen seuranta, ulkoinen seuranta ja arviointi suunnitellaan, kehitetään ja toteutetaan jossain määrin korreloidusti eri tahojen kesken. Näin varmistetaan kerätyn tiedon ja datan laatu.

Arviointi täydentää seurantaa tuottamalla perusteellisen arvion siitä, mikä toimii ja mikä ei toimi ja miksi näin on. Järjestelmällisestä seurannasta saatava tieto puolestaan tuottaa kriittistä syötettä arviointia varten. Arviointi kattaa seurantaa laajemman alueen. Arviointi antaa tietoa strategisista valinnoista ja niiden onnistumisesta, esimerkiksi temaattisten tavoitteiden ja ohjelman painopistealueiden valinnasta. Siinä selvitetään, ovatko tehdyt valinnat oikeita. Arvioinnista huolehtivat ulkopuoliset/riippumattomat asiantuntijat. Yhteinen seurantakomitea tekee päätökset arviointien teettämisestä, ja ne tehdään päättymisvaiheessa tai jälkikäteen.

Seuranta- ja arviointiprosessin tehtävien, roolien ja vastuiden toteutus

Hallintoviranomainen on vastuussa hankkeiden ja koko ohjelman sisäisen seurantajärjestelmän järjestämisestä ja toteutuksesta. Hallintoviranomaisen laatimassa seuranta- ja arviointisuunnitelmassa kuvataan yksityiskohtaisesti seuranta- ja arviointiprosessi. Hallintoviranomainen päivittää seuranta- ja arviointisuunnitelman, yhdistetty seurantakomitea hyväksyy sen ja lähettää sen Euroopan komissiolle vuosittain helmikuun 15. päivään mennessä.

Sisäisestä seurannasta huolehtii hallintoviranomaisen ja sen sivutoimipisteiden edustajista koostuva erikseen nimetty tiimi. Ne hoitavat tehtävää käyttämällä vertailukohtana ohjelmassa määritettyjä indikaattoreita ja tavoitteita ja hyödyntämällä seurantajärjestelmää, johon kerätään seurantaan tarvittavat toteutustiedot.

Sisäisestä seurannasta kerätyt tiedot, mukaan lukien ohjelmatason indikaattorit, jotka kuvaavat määritettyjen indikaattoreiden tavoitearvojen saavuttamista, yhdistetään vuosittaiseen seuranta- ja arviointisuunnitelmaan ja toimitetaan säännöllisin välein yhdistetylle seurantakomitealle sekä Euroopan komissiolle ja Venäjän federaation hallitukselle tutkittaviksi ja hyväksyttäväksi.

Euroopan komissio voi suorittaa ulkoista seurantaa. Ulkoisen seurannan hyödyt ovat kahtalaiset: silloin kun ulkoiseen seurantaan valikoituneisiin hankkeisiin ei ole kohdistunut sisäistä seurantaa,

seurattujen hankkeiden kokonaismäärä kasvaa, jolloin varmuus hankkeen hallinnon ja tehokkuuden tasosta kasvaa. Kun hankkeisiin kohdistuu sekä sisäistä että ulkoista valvontaa, ulkoisen seurannan tarkastukset tarjoavat toisen mielipiteen hankkeesta ja tukevat hankehallintoa ja hallintaviranomaisen sisäisiä seurantaprosesseja.

Ohjelmassa tehdään jälkikäteen arviointeja ohjelman painopistealueille ja temaattisille tavoitteille sekä koko ohjelmalle. Ulkopuoliset asiantuntijat tekevät nämä arviot, ja niissä keskitytään hyötyjen merkittävyyteen, vaikuttavuuteen, vaikutukseen ja kestävyys. Koko ohjelman arvioinnista saatavaa tietoa voidaan käyttää sekä tulevan ohjelman valmisteluun että nykyisen ohjelman parantamiseen.

Ohjelmalle tehdään puolivälitarkistus viimeistään vuonna 2017. Tämän tarkistuksen tulokset voivat aiheuttaa muutoksia tähän ohjelma-asiakirjaan kaudella 2018–2020. Puolivälitarkistuksessa otetaan yhteistyön painopistealueiden muutokset, sosiaalis-taloudellinen kehitys, kyseeseen tulevien toimien toteutuksesta ja seuranta- ja arviointiprosessista saadut tulokset sekä mahdollinen tarve mukauttaa käytettävissä olevan rahoituksen määrää ja kohdentaa käytettävissä olevat resurssit uudelleen eri ohjelmien kesken. Tarkistus voi tapahtua aiemminkin, mikäli se on tarpeen ohjelman toteutukseen vaikuttaviin yksittäisiin seikkoihin reagoimiseksi. Muutokset ja mukautukset siirretään ohjelmakohtaisiin (SI) ja ohjelman tuloidindikaattoreihin (RI), jotta nämä varmasti ovat relevantteja odotettuihin tuloksiin nähden.

Erillinen puolivälisarviointi on mahdollinen, mikäli se katsotaan tarpeelliseksi ohjelman soveltamisalan mukauttamiseksi esimerkiksi silloin, kun ohjelmaan suunnataan lisärahoitusta.

Hallintoviranomainen voi niin ikään suorittaa omia yksittäisiä arviointeja parantaakseen toteutuksen laatua, vaikuttavuutta ja johdonmukaisuutta, varsinkin silloin, kun ohjelman seuranta on paljastanut merkittäviä poikkeamia ohjelmassa asetetuista tavoitteista.

Euroopan komissio ja Venäjän federaatio voivat milloin tahansa määrätä ohjelman tai sen osan arvioinnin tai seurannan aloitettavaksi. Näiden toimien tulokset, jotka ilmoitetaan yhteiselle seuerantakomitealle ja ohjelman hallintoviranomaiselle, voivat johtaa ohjelman mukautuksiin.

Indikatiivinen seuranta- ja arviointisuunnitelma

Taulukko 8. Indikatiivinen seuranta- ja arviointisuunnitelma

Vuodet	Sisäinen seuranta	Vastuullinen elin	Seuranta/ monitorointi	Vastuullinen elin	Arviointi	Vastuullinen elin
Vuosi 2016	Hankkeiden seuranta alkaa hakemusmenettelystä (PROMAS-järjestelmässä)	Hallintoviranomainen ja sivutoimipisteet	Ei seurata/monitorointia.		Ei arviointia.	
Vuosi 2017	Meneillään olevien hankkeiden seuranta (PROMAS-järjestelmään tallennettujen tietojen perusteella). Seurantakäyntejä järjestetään sopivan ajan kuluttua ensimmäisten hankkeiden toteutuksen käynnistyttyä.	Hallintoviranomainen ja sivutoimipisteet			Väliarviointi	Euroopan komissio
Vuosi 2018	Meneillään olevien hankkeiden seuranta (PROMAS-järjestelmään tallennettujen tietojen perusteella). Seurantakäyntejä järjestetään sopivan ajan kuluttua ensimmäisten hankkeiden toteutuksen käynnistyttyä.	Hallintoviranomainen ja sivutoimipisteet	Uusien hankkeiden seuranta ja aiemmin seuratuille hankkeille annettujen suositusten seuranta	Euroopan komissio (ROM)		
Vuosi 2019	Meneillään olevien hankkeiden seuranta (PROMAS-järjestelmään tallennettujen tietojen perusteella). Seurantakäyntejä järjestetään sopivan ajan kuluttua ensimmäisten hankkeiden toteutuksen käynnistyttyä.	Hallintoviranomainen ja sivutoimipisteet	Uusien hankkeiden seuranta ja aiemmin seuratuille hankkeille annettujen suositusten seuranta	Euroopan komissio (ROM)	Ohjelman ja hallinnon puoliväliarviointi.	Ulkoinen arviointi.
Vuosi 2020	Meneillään olevien hankkeiden seuranta (PROMAS-järjestelmään tallennettujen tietojen perusteella). Seurantakäyntejä järjestetään sopivan ajan kuluttua ensimmäisten hankkeiden toteutuksen käynnistyttyä.	Hallintoviranomainen ja sivutoimipisteet	Uusien hankkeiden seuranta ja aiemmin seuratuille hankkeille annettujen suositusten seuranta	Euroopan komissio (ROM)		
Vuosi 2021	Meneillään olevien hankkeiden seuranta (PROMAS-järjestelmään tallennettujen tietojen perusteella). Seurantakäyntejä järjestetään sopivan ajan kuluttua ensimmäisten hankkeiden toteutuksen käynnistyttyä.	Hallintoviranomainen ja sivutoimipisteet	Uusien hankkeiden seuranta ja aiemmin seuratuille hankkeille annettujen suositusten seuranta	Euroopan komissio (ROM)		
Vuosi 2022	Meneillään olevien hankkeiden seuranta (PROMAS-järjestelmään tallennettujen tietojen perusteella). Seurantakäyntejä järjestetään sopivan ajan kuluttua ensimmäisten hankkeiden toteutuksen käynnistyttyä.	Hallintoviranomainen ja sivutoimipisteet	Uusien hankkeiden seuranta ja aiemmin seuratuille hankkeille annettujen suositusten seuranta	Euroopan komissio (ROM)		
Vuosi 2023					Ohjelman ja hallinnon arviointi jälkikäteen.	Ulkoinen arviointi.

Indikatiivisessa seuranta- ja arviointisuunnitelmassa esitetään yleiskuva suunnitelluista seuranta-toimista ja arvioinneista.

5.7 Viestintästrategia

Hallintoviranomainen ja tuensaajat varmistavat, että Euroopan unionin, Venäjän, Suomen, Norjan ja Ruotsin panostukset ohjelmaan ja hankkeisiin saavat riittävän näkyvyyden yleisen tietoisuuden lisäämiseksi toiminnasta. Osallistujamaiden tulee asianmukaisesti tuoda esille EU:n, Norjan ja Venäjän tuki ohjelmalle. Kaikissa viittauksissa rahoitettuihin hankkeisiin kerrotaan ohjelman budjetin yhdistetystä rahoituksesta. Viestinnän kohderyhmät sijaitsevat alueella, osallistujamaissa ja jäsenvaltioissa. Viestinnän tarkoituksena on tehostaa ohjelman optimaalista toteutusta ja perustella rajat ylittävä yhteistyö ohjelma-alueella.

Norjan, Venäjän, Ruotsin ja Suomen osallistumisesta on mainittava viesteissä, samoin EU:n osallistumisesta: olennainen osa ohjelma-alueesta sijoittuu muualle kuin jäsenvaltioihin. Myös ohjelman visuaalisessa aineistossa on otettava huomioon kaikkien rahoittavien tahojen yhdenvertainen näkyvyys. Ohjelman logossa ovat mukana osallistujavaltioiden liput, ja lause ”EU:n, Suomen, Norjan, Venäjän federaation ja Ruotsin yhteisesti rahoittama” olisi lisättävä kaikkeen ohjelmasta rahoitettuun tiedotusaineistoon.

Tavoitteet

Kolarctic CBC:n viestintä- ja näkyvyystoiminnan yksi yleinen tavoite on, että Kolarctic CBC tunnistetaan kehitystyökaluksi koko laajalla ohjelma-alueella. Sidosryhmillä, mahdollisilla tuensaajilla, hallintoelimillä ja ohjelma-alueen kansalaisilla on oltava positiivinen kuva ohjelmasta. Toinen Kolarctic CBC:n viestintä- ja näkyvyystoiminnan yleinen tavoite on, ettei ohjelmaa esitetä pelkästään rahoitusvälineenä vaan on tuotava esiin myös ohjelma-alueen potentiaali, mahdollisuudet ja vahvuudet.

Kohderyhmät ja keskeiset sanomat

Viestintä kohdennetaan EU:n ja osallistujamaiden kansalaisiin sekä ohjelma-alueen organisaatioihin, jotka ovat mahdollisia hakijoita ja tuensaajia. Pääajatuksena on tarjota tietoa ohjelman mahdollisuuksista ja tuloksista ja tällä tavoin vaikuttaa ohjelman ja rajat ylittävän yhteistyön kuvaan positiivisesti.

Tiedotus- ja näkyvyysvälineet ja -kanavat

- live-tiedotustilaisuudet: seminaarit ja muut tapahtumat, esittelyt, kuulemistilaisuudet jne.
- perinteiset tiedotusvälineet
- sosiaalinen media
- Internet yleensä
- painatteet
- mainosmateriaali.

Hankesopimusten tiedottamis- ja näkyvyystoimia koskevat yleiset vaatimukset

CBC-ohjelmissa asetetaan mm. tuensaajille tiettyjä vaatimuksia, jotka koskevat hankkeiden viestintää.

Kolarctic CBC -ohjelma laatii viestintä- ja näkyvyysohjeet hankkeita varten. Ohjeissa esitetään vaatimukset ja suosituksia muun muassa seuraavia varten:

- tekstin tuotanto eri kohderyhmille
- valokuvat ja niiden käyttö

Hankkeita varten laaditaan viestintäohjeet ja ne sisällytetään jokaiseen tukisopimukseen. Aika ajoin voidaan tarvita jonkinasteista viestintäkoulutusta (esim. tiedotusvälineisiin kirjoittamisesta, valokuvauksesta, viestintätuotteiden hankkimisesta). MA järjestää sitä hankkeille.

Vuosittaiset viestintäsuunnitelmat

Ohjelmalle laaditaan vuosittain vuotuiset viestintäsuunnitelmat. Suunnitelmiin sisällytetään:

- kyseisen vuoden viestintä- ja näkyvyystoimet
- eri kohderyhmille kyseisenä vuonna suunnatut viestit
- viestintä- ja näkyvyystoimien tehtävänjako ja vastualueet
- viestintä- ja näkyvyysbudjetin päivitys.

Ensimmäisen vuoden toimet

Verkkosivusto ja sosiaalinen media

Kolarctic CBC:llä on verkkosivusto www.kolarctic.fi. Se palvelee kaikkien kohderyhmien tarpeita kansalaisista mahdollisiin hakijoihin ja ohjelman elimiin saakka.

Lehdistötiedotekampanja

Kun ohjelma on hyväksytty ja valmis käynnistettäväksi, MA järjestää kaikissa neljässä maassa lehdistötiedotekampanjan yhteistyössä sivutoimipisteiden kanssa. Viestien sisältö on yhdistelmä ohjelmakuvauksesta ja Kolarctic ENPI CBC -kauden kokemuksista. Sisältöön kuuluu myös esimerkkejä hankkeista. Tätä ennen tehdään pieni kyselytutkimus, jossa kartoitetaan keskeiset tiedotusvälineet kaikilla osallistuja-alueilla.

Mainonta

Aiemmissa ohjelmissa on ollut tapana julkaista maksullisia ilmoituksia. Näin tapahtunee nykyin ohjelman ensimmäisen toteutusvuoden aikana. Ainakin verkkosivustoa ja tiedotustilaisuuksia on tarkoitus mainostaa. Tällöinkin on tarpeen kiinnittää huomiota siihen mikä on kullakin alueella ilmoitusten julkaisemiseen sopivin tiedotusväline.

Yleiset tiedotustilaisuudet

Alueiden palautteen perusteella alueellisilla tiedotustilaisuuksilla on tärkeä tehtävä. Jokaisella osallistuja-alueella järjestetään ainakin yksi tiedotustapahtuma, kun hakukierros avataan. Lisäksi tiedotustilaisuuksia voidaan järjestää eri pyynnöstä esimerkiksi silloin, kun hakumenettelystä on levitettyä päivitettyä tietoa ja kun määritellään valikoitavia hankkeita koskevia vaatimuksia.

Edellä kuvattujen toimien yhteydessä on kiinnitettävä erityistä huomiota seuraaviin seikkoihin:

- kirjoitettava selkeästi osallistuja-alueiden kaikilla kielillä
- valikoitava esimerkkejä hankkeista, joille on myönnetty tukea Kolarctic ENPI CBC 2007–2013 -ohjelmasta
- kerättävä aineistoa (tekstejä, valokuvia, videoita) hanke-esimerkeistä.

5.8 Strategisen ympäristövaikutusten arvioinnin tiivistelmä

Kolarctic CBC 2014–2020 -ohjelman valmisteluvaiheessa laadittiin kattava strateginen ympäristövaikutusten arviointi (SEA)(Liite 7). Julkisen kuulemisen aikana SEA-raportti julkaistiin Internetissä yleisön ja kunkin osallistujamaan viranomaisien luettavaksi. Suomessa kuultiin ympäristöministeriötä, sosiaali- ja terveysministeriötä sekä Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta (ELY-keskusta), ja ne antoivat virallisen lausuntonsa ohjelman sisällöstä ja sen ympäristönäkökohdista. Alla oleva SEA-raportin yleistajuinen tiivistelmä on osa kattavaa strategista ympäristövaikutusten arviointia.

Strategisen ympäristöarvioinnin (SEA) tarkoituksena on varmistaa, että ympäristövaikutuksia arvioidaan ja harkitaan asianmukaisesti, kun suunnitelmia ja ohjelmia laaditaan ja hyväksytään. Arviointi keskittyy tiedon saatavuuden parantamiseen ja lisää yleisön mahdollisuuksia osallistua suunnitteluun kestävän kehityksen edistämiseksi. Tarkoitus on varmistaa, että tietyistä suunnitelmista ja ohjelmista ympäristölle aiheutuvat seuraukset tunnistetaan ja arvioidaan niiden valmistelun aikana ja erityisesti ennen niiden käyttöönottoa. Ainutlaatuisen luonnon ja kulttuurin menetys, suuret onnettomuudet ja ympäristöön ja yhteiskuntaan kohdistuvat kumulatiiviset ja epäsuorat vaikutukset ovat riskejä, jotka voidaan mahdollisesti välttää tehokkaan strategisen ympäristöarvioinnin (SYA) ja ympäristövaikutusten arvioinnin (YVA) avulla. SEA:n tausta-ajatuksena oli laatia ympäristöraportti, jossa tarkastellaan alueen ympäristöön liittyviä seikkoja ja parannetaan Kolarctic CBC 2014–2020 -ohjelman ympäristöulottuvuutta.

Kolarctic CBC 2014–2020 -ohjelman kohdealueena oleva alue kattaa Suomesta Lapin, Ruotsista Norrbottenin läänin, Norjasta Nordlandin, Tromsin ja Finnmarkin maakunnat sekä Venäjältä Murmanskin ja Arkangelin alueet ja Nenetsian autonomisen piirikunnan. Ohjelman ydinalueen liitännäisalueita ovat Pohjois-Pohjanmaa Suomessa, Västerbotten Ruotsissa ja Karjalan ja Komin tasavallat Venäjällä. Luonnon monimuotoisuus ja biologiset resurssit ovat tällä laajalla alueella merkittäviä, samoin erot taloudellisissa ja sosiaalisissa olosuhteissa. Alueella on valtava runsaat luonnonvarat, kuten metsät, kalakannat, mineraalit, öljy ja maakaasu.

Raportti kiinnittää huomiota ympäristöasioihin ja olemassa oleviin katastrofeihin, jotta ympäristölle vaarallisia taloudellisia hankkeita ei ohjelman kautta tuettaisi, ja osoittaa tukea suoraan tai epäsuorasti ympäristöystävällisille hankkeille. Välttöimpiä uhkia Kolarctic CBC -ohjelma-alueen ympäristölle ovat ilmastomuutos, elinympäristöjen pilkkoutuminen ja menetys, happamoituminen, radioaktiiviset saasteet ja onnettomuusriskit, öljy- ja hiilivetysaasteet ja öljyvetojen riski, luonnonvarojen kestämaton käyttö, luonnon monimuotoisuuden menetys, lisääntyvät jätemäärät ja juomaveden saastuminen.

Raportti kattaa ohjelman ydinalueen ja liitännäisalueet. Raportissa käsitellään alueen maankäytön pääasioita sekä ohjelma-alueen luonnon tilaa ja luonnonsuojelua. Lisäksi käsitellään suurimmat alueelliset saastuttajat ja päästöt sekä eri toimintaan ja käytäntöihin mahdollisesti liittyvät ympäristöriskit. Ympäristövaikutuksia on arvioitu ohjelman yleistavoitteiden seurausten ja mahdollisten ohjelma-alueella toteutettavien ympäristöön vaikuttavien toimien kautta ottaen huomioon erityisominaisuudet, muun muassa arktisen ja pohjoisen luonnon haavoittuvuus. Tärkeimmät kansainväliset ympäristöpolitiikat, -strategiat ja -ohjelmat on otettu huomioon raportissa. Lissabonin strategia, kestävän kehityksen strategia, seitsemäs ympäristöä koskeva toimintaohjelma, Pohjoismaiden kestävän kehityksen strategia, pohjoisen ulottuvuuden politiikka, biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus, Ramsar-yleissopimus, Barentsin yhteistyö ja Itämeren suojelua koskeva Helsingin yleissopimus on huomioitu. Lisäksi ohjelman vaikutuksia arvioitaessa on otettu huomioon tärkeimmät Venäjällä voimassa olevat kansainväliset säännökset. Näitä ovat biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus, otsonikerroksen suojelua koskeva Wienin yleissopimus, otsonikerrosta heikentävistä aineista tehty Montrealin pöytäkirja, vaarallisten jätteiden maan rajan ylittävien siirtojen ja käsittelyn valvonnasta tehty Baselin yleissopimus, teollisuusonnettomuuksien rajojen yli ulottuvista vaikutuksista tehty YK:n Euroopan talouskomission yleissopimus ja Kioton pöytäkirja.

Ohjelman yleistavoitteena on edistää taloudellista toimintakykyä ja lisätä vetovoimaa alueella, jossa asukkaat ja matkailijat nauttivat arktisesta luonnosta, ja jossa luonnonvaroja käytetään kestäväällä tavalla.

Ohjelma-alue on erittäin monikulttuurinen käsittäen myös saamelaiset ja nenetsit, ja alueen ympäristönkäyttö on monimuotoista. Sosiaalista ja ympäristösektoria koskeva lainsäädännöllinen viitekehys vaihtelee, pienimmät erot ovat Suomen ja Ruotsin välillä. Kansainvälisten rahoittajien, luonnonvarojen etsinnän ja hyödyntämisen ja markkinoiden aiheuttamat paineet vaikuttavat voimakkaasti pohjoisen alueen perinteisiin elinkeinoihin. Näiden tekijöiden vuoksi sosiaalisen vaikutuksen arviointiprosessi on paitsi erittäin tärkeä, myös monimutkainen. Lainsäädännölliset puutteet voivat hidastaa taloudellisten toimien säätelyä ja soveltamista perinteisten elinkeinojen parissa. YVA- ja SEA-arviointien tarve tulee selvittää tarkemmin hankehakemuksia arvioitaessa. YVA- ja SEA-arvioinnit on tehtävä hankkeille joka tapauksessa silloin, kun laissa tätä edellytetään.

Kolarctic CBC -ohjelman kautta rahoitettujen hankkeiden käytäntöjen ja toiminnan tulisi tähdätä pitkäkestoihin, kestäviin tuloksiin. Rahoituskriteereissä tulee aina ottaa riittävästi huomioon ohjelma-alueen ympäristölle aiheutuvat uhat ja riskit sopimusten ja niihin liittyvien toimintatapojen suhteen. Temaattisten tavoitteiden tarkoitus on siis välttää negatiivisia ympäristövaikutuksia ja edistää kestävää alueellista kehitystä, ympäristönsuojelua ja rajat ylittävää yhteistyötä. Ennen käytännön toimintaa ja hankkeiden toteutusta kaikkia ohjelman vaikutuksia on mahdotonta arvioida, jos kohta teoreettisista kuvauksista ja ohjelman toteutuksen mahdollisista ympäristö- ja yhteiskuntavaikutuksista annetuista esimerkeistä saadaan kuitenkin jonkinlainen käsitys. Toiminnan volyymi ja käytännöt vaikuttavat aina ympäristövaikutuksiin. Myös se, mille alueille toiminta kohdistetaan, vaikuttaa ympäristövaikutuksiin. Ohjelman ja hankkeen toiminta voi tuottaa myönteisiä tuloksia ja kestävää kehitystä. Kaikki hankehakemukset tulee arvioida yksilöllisesti ja huolellisesti mahdollisten negatiivisten ympäristövaikutusten ehkäisemiseksi.

Ohjelman painopisteet ja temaattiset tavoitteet tukevat ajatusta ja päämäärää hyvästä ja terveestä ympäristöstä. Vaikka ohjelmakausi kestää vuodesta 2014 vuoteen 2020, hankkeiden kokonaiskuvan tulisi kertoa niiden pitkäaikaisista vaikutuksista luontoon ja ympäristöön. Kuusi vuotta on luonnon kannalta lyhyt aika, ja kunkin hankkeen ympäristövaikutukset tuleekin ottaa huomioon pitkällä aikavälillä. Joitakin vaikutuksia on tietenkin mahdotonta ennustaa, ja mahdollisten negatiivisten vaikutusten kohdalla tulisi noudattaa varotoimia.

Myönteisten tulosten saavuttamiseksi ohjelmakauden aikana on ympäristön ja yhteiskunnan kannalta tärkeää, että kulttuurillisesti ainutlaatuisten alueiden luonne säilytetään ja niiden identiteettiä tuodaan esiin. Yhteinen seurantakomitea tarkastaa vuosittain ohjelman edistymisen. Myös ekologia ja kestävä kehitys seikkoja on suositeltavaa arvioida vuosittain. Näin mahdolliset haitalliset ympäristövaikutukset voitaisiin välttää ennen suuren mittakaavan katastrofeja.

5.9 Indikatiivinen rahoitussuunnitelma

Taulukko 9. Indikatiivinen rahoitustaulukko

Indikatiivinen rahoitussuunnitelma 2014–2020						
Temaattiset tavoitteet	Yhteisön rahoitus (a)	EU:n jäsenvaltioiden kansallinen yhteisrahoitus (b)	Venäjän valtion yhteisrahoitus (c)	Norjan vastinrahoitus (d)	Norjan kansallinen yhteisrahoitus (e)	Ohjelmärahoitus yhteensä (a+b+c+d+e)
TO 1 (21 %)	5 190 799	2 595 400	2 595 400	1 470 000	1 470 000	13 321 599
TO 6 (21 %)	5 190 799	2 595 400	2 595 400	1 470 000	1 470 000	13 321 599
TO 7 (24 %) (sis. LIP)	5 932 341	2 966 170	2 966 170	1 680 000	1 680 000	15 224 681
TO 10 (24 %) (sis. LIP)	5 932 342	2 966 170	2 966 170	1 680 000	1 680 000	15 224 682
Yhteensä	22 246 281	11 123 140	11 123 140	6 300 000	6 300 000	57 092 561
Tekninen apu (TA) (10 %)	2 471 809	1 235 905	1 235 905	700 000	700 000	6 343 619
Rahoitus yhteensä	24 718 090	12 359 045	12 359 045	7 000 000	7 000 000	63 436 180

LIP-rahoitus, sis. TO 7 ja TO10: Yhteisön rahoitus (50 %) 7 415 427 € ja Suomen ja Venäjän valtion yhteisrahoitus (50 %) 7 415 427 €, yhteensä 14 830 854 €.

EAKR:n lisämäärärahoja vuosille 2018–2020 (10 355 241 €) on saatavana CBC:n puolivälitarkistuksen valmistuttua ja vastaavien ENI-varojen saatavuuden mukaan. Ohjelman painopistealueiden lisärahoitusosuus riippuu varojen saatavuudesta ja määrästä. Yhteinen seurantakomitea päättää mahdollisten lisävarojen lopullisesta kohdentamisesta.

Taulukko 10. Indikatiivinen rahoitustaulukko: ohjelman maksusitoumusten ja maksujen alustava jakautuminen vuositason tasolla

Rahoitustaulukko: ohjelman maksusitoumusten ja maksujen alustava jakautuminen vuositason tasolla					
Vuodet	EU:n alustava maksusitoumus	EU:n jäsenvaltioiden ja Venäjän yhteisrahoitus	Yhteisrahoitusosuus %	Norjan vastinrahoitus ja kansallinen yhteisrahoitus	Ohjelman indikatiiviset maksut Euroopan komission varoista
2015	3 583 340	3 583 340	50 %	2 029 556	0
2016	4 335 749	4 335 749	50 %	2 455 711	3 548 282
2017	7 445 195	7 445 195	50 %	4 216 860	4 093 810
2018	2 891 580	2 891 580	50 %	1 637 753	4 510 063
2019	3 207 065	3 207 065	50 %	1 816 439	4 062 912
2020	3 255 161	3 255 161	50 %	1 843 681	3 904 964
2021	0	0	0 %	0	2 227 100
2022	0	0	0 %	0	1 412 886
2023	0	0	0 %	0	958 073
Kokonaisrahoitus 2015–2023	24 718 090	24 718 090	50 %	14 000 000	24 718 090

Taulukko 11. Indikatiivinen rahoitustaulukko: ohjelman teknisen avun talousarvion, maksusitoumusten ja maksujen alustava jakautuminen projektikohtaisesti vuositasona

Hankkeet ja tekninen apu (TA)	A	B	C	D
	EUROOPAN KOMISSION INDIKATIIVISET ALUSTAVAT MAKSUSITOUUMUKSET	YHTEISRAHOITUS	OHJELMAN INDIKATIIVISET ALUSTAVAT MAKSUSITOUUMUKSET - Euroopan komission rahoitus -	OHJELMAN INDIKATIIVISET ALUSTAVAT MAKSUT - Euroopan komission rahoitus -
Hankkeet	3 583 340	3 225 006	3 225 711	0
Tekninen apu (TA)		358 334	197 745	0
YHTEENSÄ 2015	3 583 340	3 583 340	3 423 456	0
Hankkeet	4 335 749	3 902 174	3 893 099	3 103 356
TA		433 575	247 181	444 926
YHTEENSÄ 2016	4 335 749	4 335 749	4 140 280	3 548 282
Hankkeet	7 445 195	6 700 676	6 696 131	3 821 911
TA		744 519	271 899	271 899
YHTEENSÄ 2017	7 445 195	7 445 195	6 968 030	4 093 810
Hankkeet	2 891 580	2 602 422	2 602 815	4 213 446
TA		289 158	296 617	296 617
YHTEENSÄ 2018	2 891 580	2 891 580	2 899 432	4 510 063
Hankkeet	3 207 065	2 886 358	2 892 017	3 766 295
TA		320 707	296 617	296 617
YHTEENSÄ 2019	3 207 065	3 207 065	3 188 634	4 062 912
Hankkeet	3 255 161	2 929 645	2 936 509	3 608 347
TA		325 516	296 617	296 617
YHTEENSÄ 2020	3 255 161	3 255 161	3 233 126	3 904 964
Hankkeet	0		0	1 979 919
TA			247 181	247 181
YHTEENSÄ 2021			247 181	2 227 100
Hankkeet	0		0	1 165 705
TA			247 181	247 181
YHTEENSÄ 2022			247 181	1 412 886
Hankkeet	0		0	587 303
TA			247 181	247 181
YHTEENSÄ 2023			247 181	834 484
Hankkeet	0		0	0
TA			123 589	123 589
YHTEENSÄ 2024			123 589	123 589
2015–2024 YHTEENSÄ	24 718 090	24 718 090	24 718 090	24 718 090
YHTEENLASKETTU YHTEISRAHOITUSOSUUS		50 %		

Taulukko 12. Indikatiivinen rahoitustaulukko: ohjelman teknisen avun talousarvion alustava jakautuminen vuositason tasolla

Technical assistance (TA)	Indicative financing 2014–2020			
Years	EU-funding (a)	National financing Finland and Sweden total (b)	Russia State co-financing (d)	Total Programme funding (a+b+c+d+e+f)
2015	358 334	179 166	179 167	716 667
2016	433 575	216 788	216 788	867 151
2017	744 520	372 260	372 260	1 489 040
2018	289 158	144 579	144 579	578 316
2019	320 707	160 353	160 353	641 413
2020	325 515	162 758	162 758	651 031
2021	0	0	0	0
2022	0	0	0	0
2023	0	0	0	0
Total	2 471 809	1 235 904	1 235 905	4 943 618

Taulukko 13. Euroopan komission vuotuiset rahoitukselliset maksusitoumukset

Kolarctic CBC -ohjelman JOP:n rahoitustaulukko			
	ENI	EAKR	YHTEENSÄ
2015	1 938 284	1 645 056	3 583 340
2016	1 986 506	2 349 243	4 335 749
2017	2 049 986	5 395 209	7 445 195
2018	1 921 270	970 310	2 891 580
2019	2 217 348	989 717	3 207 065
2020	2 245 651	1 009 510	3 255 161
2014–2020 ilman EAKR-lisää	12 359 045	12 359 045	24 718 090
EAKR:n lisä 2018–2020		10 355 241	

5.10 Kustannusten tukikelpoisuutta koskevat säännöt

Seuraavat säännökset muodostavat perustan Kolarctic CBC -ohjelman kustannusten tukikelpoisuutta koskeville säännöille. Tukikelpoisuussäännöt määrittävät jokaisen hakukierroksen hakuoppaissa, ja tukikelpoisuutta koskevien perussääntöjä voidaan tarvittaessa rajoittaa. Jokaisen hakukierroksen hakuoppaissa määritellyt periaatteita sovelletaan kyseisen hakukierroksen puitteissa hyväksyttyihin hankkeisiin. EU:n täytäntöönpanosääntöjen (48 artikla) nojalla ohjelma voi määrittää täydentäviä tukikelpoisuussääntöjä, jotka koskevat hankkeen valmistelutoimien kustannusten tukikelpoisuutta.

Täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 897/2014 12 artiklan 3 kohdan mukaan ohjelmasta myönnetyn avun on oltava Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklassa tarkoitettujen unionin valtiontukisääntöjen mukaista. Venäjän federaatiossa sovelletaan asianmukaista Venäjän lainsäädäntöä.

Kustannusten tukikelpoisuus

Avustukset eivät saa ylittää enimmäismäärää, joka ilmaistaan prosenttiosuutena ja arvioitujen tukikelpoisten kustannusten perusteella vahvistettavana absoluuttisena arvona. Avustukset eivät saa ylittää tukikelpoisia kustannuksia.

Tukikelpoisia kustannuksia ovat edunsaajalle tosiasiallisesti aiheutuneet kustannukset, jotka täyttävät kaikki seuraavat kriteerit:

- (a) kustannukset syntyvät hankkeen toteutusajanjaksolla. Tällaisia ovat erityisesti seuraavat:
 - Palveluista ja työsuorituksista aiheutuvien kustannusten on liityttävä toimiin, jotka suoritetaan toteutusajanjaksolla. Tarvikkeista aiheutuvien kustannusten on liityttävä tavaroiden toimitukseen ja asennukseen toteutusajanjaksolla. Sopimuksen allekirjoittaminen, tilauksen tekeminen tai menoihin sitoutuminen toteutusajanjaksolla palvelujen tarjoamiseksi, työsuoritusten tekemiseksi tai tarvikkeiden toimittamiseksi toteutusajanjakson päätyttyä ei vastaa tätä vaatimusta. Johtavan edunsaajan ja muiden edunsaajien välisiä käteissiirtoja ei katsota aiheutuneiksi kustannuksiksi.
 - Aiheutuneet kustannukset pitäisi maksaa ennen loppuraporttien toimittamista. Ne voidaan maksaa jälkikäteen edellyttäen, että ne on mainittu loppuraportissa yhdessä arvioidun maksupäivämäärän kanssa.
 - Kustannuksiin, jotka liittyvät, loppuraportteihin, menojen todentaminen, tarkastukset ja hankkeen loppuarviointi mukaan lukien, sovelletaan poikkeusta, koska kyseiset kustannukset voivat aiheutua hankkeen toteutusajanjakson jälkeen.
 - Edunsaaja(t) on voinut (ovat voineet) aloittaa 52 artiklassa ja sitä seuraavissa artikloissa tarkoitetut sopimusten tekomenettelyt ja tehdä sopimukset ennen hankkeen toteutusajanjakson alkamista edellyttäen, että 52 artiklan ja sitä seuraavien artiklojen määräyksiä on noudatettu (19.8.2014 Euroopan unionin virallinen lehti L 244/36 FI).
- (b) kustannukset on ilmoitettu hankkeen alustavassa kokonaisbudjetissa;
- (c) kustannukset ovat hankkeen toteutuksen kannalta välttämättömiä;

- (d) kustannukset ovat yksilöitävissä ja todennettavissa ja ne on viety edunsaajan kirjanpitoon ja määritetty kirjanpitostandardien ja edunsaajaan sovellettavien tavanomaisten kustannuslaskentakäytäntöjen mukaisesti;
- (e) kustannukset täyttävät sovellettavassa vero- ja sosiaalilainsäädännössä asetetut vaatimukset;
- (f) kustannukset ovat kohtuullisia ja perusteltuja ja täyttävät moitteettoman varainhoidon vaatimukset erityisesti taloudellisuuden ja tehokkuuden osalta;
- (g) kustannusten tueksi on esittää lasku tai vastaava kirjanpitosite.

Seuraavat tuensaajan välittömät kustannukset ovat tukikelpoisia:

- (a) Hankkeeseen osoitetusta henkilöstöstä aiheutuvat kustannukset seuraavien kumulatiivisten ehtojen mukaisesti:
 - kustannukset liittyvät toimiin, joihin edunsaaja ei ryhtyisi, jos hanketta ei toteutettaisi;
 - kustannukset eivät saa ylittää edunsaajalle tavanomaisesti aiheutuvia kustannuksia, paitsi jos voidaan osoittaa, että ne ovat hankkeen toteuttamisen kannalta välttämättömiä;
 - kustannukset liittyvät todellisiin bruttopalkkoihin, sosiaaliturvamaksut ja muut palkkaukseen liittyvät kustannukset mukaan lukien;
- (b) henkilöstön ja muiden hankkeeseen osallistuvien henkilöiden matka- ja oleskelukustannukset edellyttäen, että ne eivät ylitä edunsaajan sääntöjensä ja määräystensä mukaisesti tavallisesti maksamia kustannuksia eivätkä komission matkan ajankohtana julkaisemia määriä, jos korvaus suoritetaan kertakorvauksena, yksikkökustannusten perusteella tai kiinteämääräisenä;
- (c) nimenomaan hanketta varten hankittujen laitteiden (uusien tai käytettyjen) ja tarvikkeiden osto- tai vuokratulot edellyttäen, että ne vastaavat markkinahintoja;
- (d) nimenomaan hanketta varten ostettujen kulutushyödykkeiden kustannukset;
- (e) edunsaajien osana hanketta tekemistä sopimuksista aiheutuvat kustannukset;
- (f) tässä asetuksessa ja hankkeessa asetetuista vaatimuksista suoraan aiheutuvat kustannukset (esimerkiksi tiedotus, näkyvyyttä lisäävät toimet, arvioinnit, ulkoiset tarkastukset ja käännökset), mukaan lukien rahoituspalvelujen kustannukset (esimerkiksi tili-siirroista ja pankkitakauksista aiheutuvat kustannukset).

Välilliset kustannukset

Välilliset kustannukset voidaan laskea kiinteämääräisinä niin, että niiden osuus välittömistä tukikelpoisista kustannuksista on enintään 7 prosenttia, pois lukien infrastruktuurin toimittamisesta aiheutuvat kustannukset ja edellyttäen, että käytetty laskumenetelmä on oikeudenmukainen, tasapuolinen ja todennettavissa.

Hankkeen välillisinä kustannuksina pidetään tukikelpoisia kustannuksia, joita ei voida yksilöidä hankkeen täytäntöönpanoon suoraan liittyvinä kustannuksina ja joita ei voi kirjata suoraan sen kuiluksi 48 artiklassa määriteltujen tukikelpoisuusehtojen mukaisesti. Niihin ei saa sisältyä 49 artik-

lassa tarkoitettuja ei-tukikelpoisia kustannuksia eikä kustannuksia, jotka on jo ilmoitettu hankkeen toisessa kustannuserässä tai toisessa budjettikohdassa.

Ei-tukikelpoiset kustannukset

Seuraavat hankkeen täytäntöönpanoon liittyvät kustannukset eivät ole tukikelpoisia:

- (a) velat ja velanhoitomaksut (korko);
- (b) varaukset tappioiden tai velkojen varalta;
- (c) edunsaajan ilmoittamat ja unionin talousarviosta jo katetut kustannukset;
- (d) maan tai rakennusten osto hintaan, joka on enemmän kuin 10 prosenttia asianomaisen hankkeen tukikelpoisista kustannuksista;
- (e) kurssitappiot;
- (f) tullit, verot ja muut maksut, myös arvonlisävero, paitsi jos niitä ei kansallisen verolainsäädännön mukaan palauteta, jollei rajatylittävän yhteistyön kumppanimaiden kanssa neuvoteluista määräyksistä muuta johdu;
- (g) lainat kolmansille osapuolille;
- (h) sakot, muut taloudelliset seuraamukset ja oikeudenkäyntikulut;
- (i) luontoissuoritukset komission täytäntöönpanosääntöjen (EU) 14 artiklan 1 kohdassa määritellyn mukaisesti.

Hallintoviranomainen ja edunsaaja muuntavat muut kuin euromääräiset menot euroiksi käyttämällä komission kuukausittaista kirjanpitolukua kuukaudelta, jona meno aiheutui.

5.11 Rahoitusvastuiden jaottelu osallistujamaiden kesken

Hallintoviranomainen on ensisijaisesti vastuussa sääntöjenvastaisuuksien ehkäisemisestä ja tutkimisesta sekä tarvittavien rahoitusoikaisujen tekemisestä ja varojen takaisinperinnästä. Hallintoviranomainen on vastuussa aiheuttomasti maksettujen summien takaisinperimisestä.

Mikäli takaisinperintä johtuu hallintoviranomaisen lakisääteisten velvoitteiden rikkomisesta, hallintoviranomainen on vastuussa kyseisten määrien maksamisesta takaisin komissiolle ja osallistujamaille.

Mikäli takaisinperintä liittyy ohjelman hallinto- ja valvontajärjestelmien järjestelmällisiin puutteisiin, hallintoviranomainen on vastuussa EU:n määrien maksamisesta takaisin komissiolle. Mikäli TA:n menojen käytössä esiintyy järjestelmällisiä virheitä tai puutteita osallistujamaiden yhteisen päätöksen takia, osallistujamaat ovat yhteisesti vastuussa suhteessa kunkin osuuteen teknisen avun kokonaistalousarviosta ja maksavat EU:lle hallintoviranomaiselle perusteetta maksetun määrän.

Jaotteluperusteet ovat seuraavat:

- Jos järjestelmällinen virhe koskee yksittäistä maata, maa vastaa taloudellisista seuraamuksista ja on vastuussa siitä, että ohjelman tilille maksetaan rahoituskorjauksen seurauksena todettu määrä;
- Jos järjestelmällinen virhe koskee koko järjestelmää, kukin maa on vastuussa siitä, että ohjelman tilille maksetaan kyseisen maan tuensaajille aiheutuneeseen kustannukseen sovellettua lopullista korjausta vastaava prosentuaalinen määrä, jonka MA on ilmoittanut Euroopan komissiolle.

Jos hallintoviranomainen, Suomi, Venäjän federaatio tai Ruotsi havaitsee järjestelmällisiä virheitä, sen on viipymättä ilmoitettava hallintoviranomaiselle. Viimeksi mainittu välittää tiedot tarkastusviranomaiselle ja tilintarkastajaryhmälle.

Jos saatava peritään Suomeen sijoittautuneelta tuensaajalta eikä hallintoviranomainen pysty perimään kyseisiä kuluja, Suomen valtio maksaa saatavan yhteiselle hallintoviranomaiselle ja perii sen takaisin tuensaajalta.

Jos saatava peritään Ruotsiin sijoittautuneelta tuensaajalta eikä hallintoviranomainen pysty perimään kyseisiä kuluja, Ruotsin kuningaskunta maksaa saatavan yhteiselle hallintoviranomaiselle ja perii sen takaisin tuensaajalta.

Jos saatava peritään Venäjän federaatioon sijoittautuneelta tuensaajalta eikä hallintoviranomainen pysty perimään kyseisiä kuluja, Venäjän federaation vastuu on rahoitussopimuksessa määritellyn suuruinen.

5.12 Vastinrahoituksen siirtoa, käyttöä ja seuranta koskevat säännöt

Kansallinen vastinrahoitus

Osallistujamaissa on käytössä kahdenlaisia kansallisia rahoitusjärjestelmiä: keskitettyjä (Suomi ja Venäjä) ja hajautettuja (Ruotsi ja Norja). Käytetystä järjestelmästä riippuu, mikä organisaatio osoittaa kyseisen maan vastinrahoituksen ohjelmalle. Vuosittainen kansallinen vastinrahoitus ohjelmalle siirretään valtion talousarvioista rahoittaville organisaatioille ja kohdennetaan hankkeisiin kansallisen ja EU:n lainsäädännön, kyseisten maiden käytäntöjen ja JMC:n päätösten mukaisesti.

Kansallisen vastinrahoituksen yksityiskohtaiset säännöt voidaan antaa rahoitussopimuksessa tai erillissopimuksissa. Kansallista vastinrahoitusta käytetään lisäksi ohjelman teknisen avun rahoittamiseen.

Kansallinen vastinrahoituksen rahoitusvirrat

Suomen kansallinen vastinrahoitus kohdennetaan vuosittain valtion talousarviosta ja siirretään hallintoviranomaiselle (MA). Kansallisen lainsäädännön edellyttämässä poikkeustapauksissa Suomen kansallinen vastinrahoitus voidaan kanavoida valikoiduille hakijoille Suomen valtion viranomaisen kautta. Suomalaista kansallista vastinrahoitusta haetaan samalla hakemuksella kuin ENI-rahoitusta, ja rahoituspäätös sisällytetään tukisopimukseen. Suomen vastinrahoitus on yhdistetty EU-rahoitukseen ja Venäjän kansalliseen vastinrahoitukseen.

Hallintoviranomaisen rooli kansallisen vastinrahoituksen käytöstä vastaavana elimenä Kolarctic CBC -ohjelmassa määritellään Suomen ENI CBC -ohjelmien hallinnointia koskevassa kansallisessa lainsäädännössä. Suomen kansallista vastinrahoitusta käytetään ENI CBC -hankkeiden ja teknisen avun rahoittamiseen.

Suomen vastinrahoituksen maksumenettely noudattavat samoja menettelyjä kuin ENI-rahoitus. Maksut perustuvat pääasiassa jo maksettuihin kuluihin.

Venäjän kansallinen vastinrahoitus siirretään MA:lle rahoitussopimuksen säännösten mukaisesti. Venäjän yhteisrahoitus on yhdistetty EU:n ja Suomen yhteisrahoitukseen.

Ruotsin kansallinen vastinrahoitus koostuu Ruotsin sisäisen talousarviojärjestelmän kautta kanavoidusta julkisesta rahoituksesta, jota koskevat päätökset kuuluvat alue- ja keskustason viranomaisille. Lisäksi rahoitusta saadaan kunnilta ja lääninhallituksilta kunkin yksikön oman päätöksen perusteella. Ruotsin kansallinen yhteisrahoitus menee suoraan rahoitusorganisaatioilta hankkeen

johtaville kumppaneille / kumppaneille. Vastinrahoittaja määräytyy yleensä hanketyypin perusteella.

Norjalaiset hankkeiden hakijat ovat vastuussa alueellisen vastinrahoituksen hankinnasta, minkä jälkeen ne voivat hakea Norjan ENI-vastinrahoitusta saman määrän (50–50 %). Hanketyypistä riippuen alueellinen vastinrahoitus voi olla peräisin eri lähteistä. Yksityisistä organisaatioista peräisin oleva rahoitus voidaan sisällyttää budjettiin, mutta sitä vastaan ei voida myöntää Norjan valtion ENI-rahoitusta. Tämä vastinrahoitusjärjestelmä perustuu EU:n ohjelmien hallintoperinteeseen, joka on peräisin vuodelta 1996.

Norjan kansallisen vastinrahoituksen maksu tapahtuu siten, että johtavan kumppanin / kumppanin jo maksamista kustannuksista lähetetään maksupyynnöt. Hankkeiden alussa voidaan pyytää EU-rahoituksesta ennakkomaksuja, mutta Norjan maksu perustuu toteutuneisiin kustannuksiin. Maksun suorittaa johtavalle kumppanille / kumppanille kansallinen vastinrahoittaja.

EU:n rahoitus

EU:n rahoitus Kolarctic CBC -ohjelmalle on lähtöisin Euroopan unionin naapuruusvälineestä (ENI) ja Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR). EU:n ohjelmaan kohdentamia varoja voidaan käyttää EU:n ulkorajan kummallakin puolella tukikelpoisten alueiden eduksi. Täytäntöönpanoasetus koskee varoja koko ohjelma-alueella.

EU:n ENI CBC -strategia-asiakirjassa 2014–2020 Kolarctic CBC -ohjelmaan kohdistettu indikatiivinen rahoitus on 24 718 090 euroa kaudella 2014–2020, EAKR:n kohdistama lisämäärärahat vuosille 2018–2020 on 10 355 241 €. Viimeksi mainitut ovat käytettävissä CBC:n puolivälitarkistuksen ja vastaavien ENI-varojen saatavuuden ehdolla.

Norjan vastinrahoitus

Norjan valtion rahoitus, joka vastaa EU:n ENI-rahoitusta, on 50 % Norjan julkisesta rahoituksesta ohjelmalle, toinen puoli on peräisin alueellisilta organisaatioilta. Kyseinen Norjan valtio rahoitus on ohjelmakaudella yhteensä 7 000 000 euroa. Sillä voidaan kattaa norjalaisten hankekumppaneiden tukikelpoisia kustannuksia sekä tiettyjä yhteisiä hallinnollisia menoja. Norjalaisvaroihin sovelletaan samoja periaatteita kuin EU:n varoihin, Norjan rahoitusmenettelyjä ja sääntöjä koskevan kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

Norjan ja hallintoviranomaisen välillä tehtävässä sopimuksessa määritellään muut Norjan rahoitusta koskevat yksityiskohtaiset säännöt.

5.13 Hallintoviranomaisen ja komission välisen raportoinnin tietojärjestelmät

Kolarctic CBC -ohjelmassa käytetään yhteistyössä Karelia CBC - ja Etelä-Karjala – Venäjä CBC -ohjelmien kanssa kehitettyä PROMAS-järjestelmää.

PROMAS tarjoaa hakijoille työkalut rahoituksen hakemiseksi Kolarctic CBC -ohjelmasta ja hankkeen toteutuksen raportoimiseksi. Projektitasolla PROMASIin kuuluvat moduulit seuraaviin tarkoituksiin:

- Hakemuksen täyttö ja sen toimittaminen MA:lle sähköisesti
- Rahoitettavien hankkeiden arviointi ja valinta
- Tukisopimuksen valmistelu
- Hankkeen toteutuksen raportointi ja seuranta

- Rahoitusraportit ja maksut.

Koko ohjelman tasolla PROMASin kehittämisen tarkoituksena on helpottaa ohjelman sisäisten rahoitusvirtojen hallinnointia. Rahoitussitoumukset, maksut ja säästyneet rahat kirjautuvat järjestelmään, ja niitä voidaan seurata hankekohtaisesti sekä painopisteittäin ja temaattisten tavoitteiden tasolla.

Euroopan komission ja kansallisten rahoittajien raportointivaatimukset otetaan huomioon PROMAS-järjestelmässä. MA voi poimia tietoa järjestelmästä erilaisten hakuperusteiden avulla ja luoda raportteja ohjelman edistymisestä. PROMASia ei ole yhdistetty suoraan mihinkään muihin tietojärjestelmiin, mutta se helpottaa sähköistä tiedonvaihtoa hankkeiden tuensaaajien ja ohjelman hallinnointielinten välillä. Näin se täyttää suurelta osin Euroopan komission eKoheesio-aloitteen ohjelmakaudelle 2014–2020²³.

PROMAS-järjestelmän ansiosta raportointi- ja seurantamenettelyt ovat tarkkoja ja luotettavia. Jokaisella hankkeella on oma käyttäjätunnus ja salasana, joilla järjestelmään kirjaudutaan. Pääkäyttäjät, joilla on rajoittamattomat pääkäyttäjän oikeudet, sijaitsevat Kolarctic CBC -ohjelman hallintoviranomaisen tiloissa. Ohjelman tarkastajilla, hankearvioijilla, yhteisen seurantakomitean jäsenillä, sivutoimipaikoilla ja hallintoviranomaisen henkilöstöllä on kullakin omat käyttöoikeudet, joiden puitteissa he pääsevät järjestelmään. PROMAS-järjestelmää voidaan käyttää Internetin kautta yleisillä selaimilla (Internet Explorer, Firefox, Safari, Chrome). Seurantajärjestelmän tiedonsiirrossa on käytettävä suojattua HTTPS-yhteyskäytäntöä.

Hankkeen sisäisen kvalitatiivisen seurannan työkalu (IPQM), joka on tarkoitettu hankkeen tuensaa-jille ja hallintoviranomaiselle ja perustuu tulospainotteiseen seurantaan ja hankkeen elinkaaren hallintaan (PCM), integroidaan osaksi PROMAS-järjestelmää.

PROMAS-järjestelmän lisäksi ohjelma syöttää myös KEEP-tietokantaan tietoa kaikista ohjelmaan valittavista hankkeista.

5.14 Kielet

Ohjelmassa käytettävä virallinen kieli on englanti. Kaikki ohjelman asiakirjat ja kokousasiakirjat laaditaan ja esitellään englanniksi. Pyynnöstä keskeiset asiakirjat käännetään epävirallisesti kansallisille kielille (suomi, norja, venäjä ja ruotsi). Tällaisia asiakirjoja ovat ohjelma-asiakirja (eli tämä asiakirja) hakijoiden opaskirjat ja ohjelman käsikirjat. Kaikissa tapauksissa virallinen englanninkielinen versio katsotaan oikeaksi.

Hankehakemukset on jätettävä englanniksi.

Kaikki kustannukset, jotka johtuvat tulkkauksesta kokouksissa ja asiakirjojen kääntämisestä englanniksi ja ohjelma-alueen kansallisille kielille katetaan ohjelman teknisen avun talousarviosta.

²³ Asetus yhteisistä säännöksistä (112 artiklan 3 kohta).